AUREL VIŞOVAN

cu concursul lui
GHEORGHE ANDREICA

DUMNEZEUL MEU. DUMNEZEUL MEU. PENTRU CE M-AI PĂRĂSIT?

(Reeducarea de la închisoarea Piteşti)

Volumul I

EDIŢIA A II-a

Mulţumim camaradului nostru Aurel Vlad din New York pentru ajutorul dat în publicarea prezentei lucrări.

Aurel Vişovan
Gheorghe Andreica

Acolo unde teroarea a transformat clipa în veşnicie.

În toamna anului 1948 am fost adus de la securitate la închisoarea din Sighetul Marmaţiei şi introdus în celula 72 de la etajul doi. Privind de jur-împrejur am observat doar două vase specifice unei celule de puşcărie. Nimic altceva. Atunci mi-am zis: *Iată-mă la un început de drum pentru care mă pregătisem...*
Doamne ajută-mă!

Era straniu acel spaţiu atât de gol. Nici vorbă de pat, de scaun sau altceva. Doar o presupusă fereastră făcută cioburi (probabil din cauza vântului). Astfel că gratiile apărau mai mult de frig şi ploaie decât geamul care nu-şi

merita numele.

Iată-mă faţă în faţă cu mine însumi. Lipseau anchetatorii de care scăpasem – cel puţin pentru un timp.

Trebuia să-mi fie frig, foame, dar nu simţeam nimic din toate acestea.

Gândurile mele erau la prietenii mai tineri de prin celulele vecine. Mereu mă întrebam: *De ce călăii securişti m-au chinuit atât, când ei deţineau – de nu ştiu unde-o listă cu nume şi date exacte?!*

N-am reuşit nici până astăzi să înţeleg (deşi am căutat mereu) cum de a fost cu putinţă ca într-o mişcare cu caracter subversiv să se lucreze cu date scrise, care să circule nu numai în ţară, dar şi peste hotare!

Rămas singur în mijlocul celulei m-am întrebat:

Oare voi fi în stare să rezist aşa după cum aveam atâtea pilde ale înaintaşilor?

Am rostit – mai întâio rugăciune Celui de Sus pentru a mă încuraja. Apoi încet am început să fredonez <***Sfântă tinereţe legionară!...***

Sim] cam că-mi cresc puterile…

La un moment dat ajung la versul *„Nu-i temniţă să ne-nspăimânte… „*Înviorat mi-am zis:

Acesta trebuie să-mi fie îndemnul. Drept pentru care, cu un ciob din geamul presupusei ferestre, am zgâriat în vopseaua de deasupra uşii versul *„Nu-i temniţă să ne-nspăimânte…”*

Mi-am zis că cei dinaintea noastră care au trecut prin prigoană au reuşit să ajungă la această înaltă atitudine.

Trecând prin ***„pădurea cu fiarele sălbatice”*** mi-a răsunat în minte acest cântec legionar, până când am ajuns la îngrozitoarea închisoare Piteşti.

Iată-mă ajuns în ***„mlaştina deznădejdii”,*** când puterile fizice şi psihice mă părăsiseră demult. Când îmi

întindeam în disperare braţele spre cer strigând:

„O, Doamne, unde eşti?”
„De ce n-aprinzi minuni cereşti?”
„O, Doamne, unde eşti?”

...Mai târziu nu reuşeam nici măcar să mă rog în gând, întrucât urlam*: „M-am rugat! M-am rugat!”...*

La urletele mele mi se admnistrau alte bătăi şi alte torturi din partea comitetului de tortură.

Aceste versuri, *„Nu-i temniţă să ne-nspăimânte”*, mi se înfăţişau de acum ca un mare semn de reflexie.

Desigur, versurile au fost concepute într-un demers – oarecumnormal al anormalului. Pe timpuri torturile aveau limitele lor, iar moartea şi atunci – şi poate mai mult acumera o izbăvire.

Sunt sigur că absolut toţi cei trecuţi pe la Piteşti şi supuşi acelor satanice metode doreau să moară. Ori la Piteşti – cu puţine excepţiinu se putea muri. Nu te lăsau să scapi prin moarte.

Ne-a umilit Dumnezeu, pedepsindu-ne astfel pentru mândria noastră.

Desigur, mădria-i păcat de moarte. Dar oare dorinţa, convingerea că vei putea înfrunta orice prigoană (prigoana fiind încadrată în limitele unor experienţe) poate fi considerată mândrie?

...şi totuşi, în faţă având acele crude realităţi, trebuie să recunosc că prea am fost mândru şi pentru aceasta am fost confruntat cu imposibilul.

Îl căutam disperat pe Dumnezeu. Îi invocam prezenţa pentru a găsi puteri... Zadarnic, El nu se făcea simţit, ci dimpotrivă...

Privind retrospectiv descopăr că Dumnezeu nu m-a părăsit niciodată. Altminteri, cum aş putea să-mi explic că, părăsit de orice putere fizică şi psihică, când orice gând îl

dădeam în vileag fără a-l putea reţine – într-un mod patologic... Totuşi, în cei doi ani de Piteşti – zdrobit fiindu-am ajuns în tabăra torţionarilor.

Am o înţelegere deosebită faţă de cei care au crezut (ca şi mine) că *Nu-i temniţă să ne-nspăimânte...*

...dar după torturi supraomeneşti n-au mai rezistat şi s-au trezit la un moment dat (sigur fără voia lor) în cealaltă tabără.

Atunci când mă călcau în picioare, mă loveau, mă înjurau vechii şi bunii mei camarazi, simţeam tragedia imensă pe care ei o trăiau.

Sunt atâtea lucruri care omeneşte nu pot fi explicate.

...

*

Marea virtute a umilinţei – care într-adevăr face pe oameni să fie marinu m-a caracterizat.

E ceea ce (poate) a lipsit din educa] ia mea şi a noastră în general.

Poate, acesta este motivul pentru care Cerul a revărsat acea urgie asupra noastră la Piteşti, adeverindu-se şi pentru noi cuvintele Sfintei Scripturi că *„cel ce se înalţă se va smeri”.*

*

Evenimentele pot fi măsurate prin dimensiunea oamenilor care s-au confruntat cu ele.

Bărbaţi de talia lui Costache Oprişan, Pop Cornel, Gioga Parizianu şi atâţia alţii... Ca brazii de înalţi, au rezistat atâtor furtuni rămânând neclintiţi... Sunt acum frânţi la Piteşti!

Urgia capătă forme demoniace.

Acolo istoria s-a oprit din mers pentru moment, făcând loc apocalipsei.

Cum a fost cu putinţă că Cerul nu S-a făcut auzit?

Doar lupta noastră a fost dusă în numele Lui.

Păcatul mândriei se cerea pedepsit şi reevaluat, făcând loc umilinţei şi prin umilinţă – pe urmăprezenţei lui Dumnezeu.

Au trecut ani şi zeci de ani de zile de la acele evenimente. S-au succedat atâtea transformări sociale care – de-acumpermiteau deblocarea memoriei (atât cât mai rămăsese din ea) … Totuşi gândurile mele refuzau să se întoarcă spre dezastrul pe care-l trăisem.

Şi totuşi **minunea** s-a înfăptuit:

Cu o insistenţă proverbială şi cu un tact deosebit, bunul şi mai tânărul meu camarad Gheorghe Andreica a reuşit să mă ajute să deschid atât de ruginita poartă a trecutului…

Aurel Vişovan.

PITEŞTI.

Opriţi-vă din hohote, nebuni!!!
În râsul vostru negru
Fierb clocote de sânge
Din rânjetul satanicei furtuni.

Pe cine-aţi răstignit din nou, nebuni?!

Ce cântec sfânt în scrâşnet greu se frânge…

O!… Dans în ritm macabru
Apocaliptic ropot de prohodiri ciudate
Cer negru negru clopot
Ce-ntunecat se bate
şi
bate… bate… bate…

Morţi vii.

Stafii, şi câte-un înger mat
Ce a-ngheţat
Plecat în veşnicii

Morţi vii
Stafii şi urlete surpate de nebuni
...
O, Doamne, unde eşti?!
De ce n-aprinzi minuni, minuni cereşti?
Pe unde eşti, o, Doamne, unde eşti?!
...
...
Din nepătruns niciun răspuns
...
Piteşti, Piteşti, Piteşti.
Aurel Vişovan.

Camera 4 spital

...

Un **monstru** îmi urca greoi din piept spre gât. Mă sufoca într-un huruit îngrozitor cu urlete, cu gemete. Nu înţelegeam ce se întâmplă, unde sunt?

Simt o mână pe frunte şi aud un glas stins:

— Aurel, mai trăieşti?

Am recunoscut cu greu vocea lui Silviu Murgu şi iar n-am mai simţit nimic.

Cu un efort de negrăit încerc să-mi deschid ochii. În semiîntunericul de sub prici am realizat unde sunt...

Numai gemete şi sânge.

Îmi străfulgera un gând: *E ziua de Crăciun. Oare s-a prăvălit Cerul peste noi?*

...

— Nu mişcaţi, bandiţilor! Gura! Aici e mormântul vostru!

Vocea asta am mai auzit-o cu câteva momente mai înainte. Era vocea lui Ţurcanu.

Dar ce se întâmplase?... Şi de ce?

Încet, printre gâfâielile monstrului ce-mi apăsa pieptul, cu senzaţia că dintr-un moment într-altul cad într-o prăpastie, mi se leagă gândurile:

Sunt în camera 4 Spital de la închisoarea Piteşti. E ziua de Crăciun. Am simţit o lovitură în cap şi alta peste ochi şi am fost doborât împreună cu alţii. Mâna lui Silviu Murgu stăruia pe faţa mea. I-am auzit glasul stins de tot:

— M-am speriat că te-au omorât.

...

— Gura, bandiţilor! Aici e mormântul vostru!

*

E ziua de Crăciun 1949.

În imensa cameră 4 Spital din închisoarea Piteşti depănam amintiri de Crăciun împreună cu câţiva camarazi, cu gândul la cei de acasă în a căror închipuire eram prezenţi. Când la un semnal tună vocea lui Ţurcanu:

— *La treabă, mă!*

...Un zgomot infernal... Şi parcă s-a prăvălit închisoarea pe noi. Am căzut şi nu mai ştiu nimic.

...

Sosirea la închisoarea Piteşti
(retrospectivă)

Am ajuns la închisoarea Piteşti în toamna anului

1949, venind de la Jilava, unde m-am despărţit de bunii mei camarazi – elevii din **Frăţia de Cruce –** din Sighetul Marmaţiei, care plecau în altă direcţie.

Nu ştiam nici unii cu certitudine, care, unde plecăm, dar entuziasmul de a putea birui închisorile cu crezul nostru tineresc, cu credinţa biruinţei în suflet, ne făcea să

fim tari, încrezători.

Zvonurile care circulau în închisoarea Jilava erau că elevilor le era destinată închisoarea Târgşor, iar studenţilor, închisoarea Piteşti.

Ce bucurie să te ştii în mijlocul celor de vârsta ta, între tinerii luptători animaţi de acelaşi crez al biruinţei binelui asupra răului!

*

La Piteşti am fost introduşi într-o cameră imensă, macabru de mare, în care încăpeau până la 100 de oameni – bineînţeles, la mare înghesuială, aşa cum s-a dovedit. Trei sferturi din această cameră era deja plină.

Aflu de îndată că majoritatea deţinuţilor provenea din Moldova şi că din primele momente o mare parte din studenţii moldoveni se grupaseră într-un **cerc de reeducare**.

Ce deziluzie!

Tot dintre moldoveni – o parte din cine-au atras atenţia, punându-ne în gardă, să nu avem încredere în ceilalţi care vin de la Suceava. Aceştia erau încă sub oblăduirea lui Bogdanovici (un student mai în vârstă) care iniţiase acest proces de terfelire în speranţa punerii în libertate.

Eram – însăşi noi, ceilalţi, care împărtăşisem aceleaşi gânduri de mai bine şi care ne-am spus că vom merge neînfricat pe drumul nostru înainte împotriva tuturor tendinţelor de compromitere.

Regimul închisorii.

Regimul închisorii era foarte aspru, începând cu dormitul pe prici unde, datorită numărului mare de oameni, nu ne puteam odihni. Nu aveam loc să stăm pe spate. Eram înghesuiţi ca sardelele în cutie... Ca să te

întorci pe cealaltă parte trebuia să-i antrenezi şi pe ceilalţi, ceea ce nu era un lucru uşor.

Mâncarea era sub orice nivel de existenţă şi consta – în specialdin zeamă de varză murată cu o bucăţică de mămăligă sau pâine ce totaliza – după calculul unora din noi – în jur de 800 – 1.000 de calorii.

În scurt timp am început să ne clătinăm pe picioare, ceea ce – însănu ne-a descurajat.

Greu era – însăcu nevoile fiziologice.

În acea cameră imensă erau vreo 4 – 5 tinete şi care – în special datorită faptului că varza era atât de diuretică, acestea erau cu totul neîncăpătoare.

Simţeai că plesneşti sub presiunea urinei şi a jenei că nu puteai să o elimini. Unii au ajuns la aşa exasperare încât să urineze în şepcile pe care le aveau şi să arunce conţinutul pe fereastră. Alţii, în stridenţa neputinţei de a rezista, urinau în gamelele din care mâncau.

La W.C. eram scoşi o dată pe zi în ture de câte 10 – 15 inşi pentru 2 locuri. Nu dura – poate niciun minut, că erai scos afară cu bâta de către gardian.

Mulţi nu reuşeam să evacuăm şi rămâneam aşa sub presiunea organică de pe o zi pe alta.

Cred că era prima metodă de tortură pe care şi-au imaginat-o farsorii ocultei iudeo-comuniste. Acum o aplicau pentru slăbirea sistemului nervos.

Nici foamea, nici bătăile de la securitate n-au reuşit să ne chinuie mai îngrozitor.

*

Faptul că o dată pe săptămână trebuia să te bărbiereşti cu un brici pe care îl aducea gardianul şi care – după cum spunea el îşi tăia unghiile de la picioare, era cea de a doua tortură, nu aveai săpun de bărbierit, nici apă suficientă, nici dezinfectant după bărbierit... În timpul

bărbieritului se produceau răni îngrozitoare, ceea ce ne aducea la disperare.

În atmosfera aceasta atât de apăsătoare, în tabăra reeducaţilor se lansase ideea că toate aceste necazuri se datorează nouă, celor care rămâneam pe poziţia idealului pentru care am pornit la luptă. Astfel, un murmur din ce în ce mai puternic se ridica împotriva noastră.

…

Un uruit de tancuri

Starea noastră de spirit căutam să o întreţinem prin trăire interioară şi în grup, cât mai erau şi acele zvonuri pe care le auzisem înainte de arestare, cum că americanii nu vor întârzia a mai lăsa această ţară pe mâna comuniştilor.

Într-o noapte, un uruit puternic de tancuri s-a auzit trecând prin oraşul Piteşti. După părerea noastră era o coloană destul de lungă.

Printre noi se afla un ofiţer de tancuri, invalid de război. În situaţia lui, urma cursurile unui institut politehnic. Pentru aceasta – arestat fiinda ajuns cu noi studenţii la Piteşti. Numele lui era Cucu.

El (acest Cucu) a comentat pe larg trecerea coloanei de tancuri, sugerând că se îndreaptă spre graniţa cu sârbii, pe unde – probabilurmau să intre forţele americane.

Acest episod va avea un ecou mai târziu, în timpul torturilor denumite **demascări**, precum ţi la mina Baia-Sprie unde – culmea ne-a fost dat să ne întâlnim chiar cu comandantul detaşamentului de tancuri, colonelul Stoianovici, arestat şi el.

…

Oameni noi intră în cameră

Într-o bună zi sunt introduşi în cameră câţiva noi

deţinuţi. Nu-mi amintesc la toţi numele şi nici anume numărul lor exact.

Mi-l amintesc pe Cori Gherman – notar de prin părţile Adealului şi care s-a ataşat de mine foarte prietenos, punându-mi o serie întreagă de întrebări cu privire la activitatea ce am desfăşurat-o afară, înainte de arestare…

Părea foarte simpatic. Nu puteam bănui ce se ascunde sub acel ataşament.

Tot atunci veni şi Nuţi Pătrăşcanu. Era un tip înalt, bine legat, care s-a prezentat ca nepot al lui Lucre] în Pătrăşcanu – ministrul Justiţieibinecunoscutul comunist. Se zvonise că era şi el arestat şi încarcerat în acea închisoare, la etajul II, la secţia **invizibili.**

Nuţi Pătrăşcanu se ataşase de grupul nostru perorând întruna împotriva comuniştilor.

Mă gândeam în sinea mea că sosesc î**ntăriri,** întrucât în grupa din cealaltă parte a camerei – adică a **reeducaţilor** se observa o forfotă deosebită.

Era acolo un tip înalt pe care îl chema (Şura) Bogdanovici şi care se zicea că era promotorul acestei acţiuni. Dar el nu se vedea a fi mai mobil printre reeducaţi, ci unul mai mic de statură, smead, ce îmi arunca priviri perfide. Avea o figură destul de dizgraţioasă. Numele lui: Sobolevschi.

Mai erau şi alţii la fel de dizgraţioşi: Puşcaşu, Livinschi, Bordeianu Virgil etc…

Interesant este că pe aceşti indivizi dizgraţioşi mi-i amintesc – parcămai mult decât pe bunii mei prieteni cu care împreună am făcut proba focului.

Să încerc – totuşi a aminti numele bunilor mei camarazi:

— Murgu Silviu
— Titi Moroianu
— Eşanu

— Gicu Mătase
— Ticuţă Străchinaru
— Neteanu
— Apăvăloaie
— Oargă

„Şi atâţia alţii a căror nume s-au şters din memorie.

Fiecare din aceşti prieteni bravi au avut puterea lor de rezistenţă şi povestea lor cu deznodăminte din cele mai variate.

Cert este că nota dominantă la noi, la acest început de încleştare, era o doză mare de mândrie pe care o cultivam şi care ne-a orbit.

Poate că această mândrie s-a răzbunat împotriva noastră, adepţi ai moralei şi învăţăturii creştine ce propovăduieşte umilinţa.

Trebuie să facem recurs şi la umilinţă pentru a ne evalua mai bine forţele, capacitatea şi rezistenţa. Acest lucru l-am remarcat abia mai târziu.

Cer scuze pentru inconsecvenţa în a relata când la persoana întâia singular, când la întâia plural. O fac sub impresia acelor evenimente îndepărtate şi – totuşi, prin urmările lor atât de prezente în răni ce par a nu se închide vreodată.

Era stupid să vezi o sală imensă ca aceea numită **4 Spital** cu oameni care erai obligat să presupui că luptaseră toţi pentru acelaşi ideal şi care în închisoare îi vedeai împărţiţi în două tabere. O parte eram noi cei ce ne menţineam pe poziţiile noastre pentru a înfrunta rigorile închisorii. Ceilalţi îşi conturau alte idealuri, idealuri adverse, şi se uitau la noi cu ochi plini de duşmănie, considerând că datorită menţinerii noastre pe aceeaşi poziţie, pentru care am fost arestaţi, ei nu pot fi puşi în libertate.

Auzisem că li se spusese, că deşi au rupt-o cu trecutul împotriva căruia luau atitudine, ei nu vor fi puşi în

libertate atâta timp cât în închisoare erau oameni care se închinau în acelaşi crez în care au fost crescuţi.

Înfruntarea necazurilor prin rugăciune

Timpul trecea destul de greu, în special sub presiunea necazurilor fiziologice de care am amintit.

Din această cauză deveneam din ce în ce mai nervoşi, mai puţin accesibili.

Mâncarea slabă conta mai puţin. Căutam – totuşi să ne menţinem moralul, ridicându-ne deasupra acestor mizerii care ne împrejmuiau.

Rugăciunea noastră de zi şi de noapte, contactul nostru cu Cerul, erau momentele ce ne înseninau frunţile, care ne uneau mai strâns şi care ne dădeau încrederea că până la urmă forţele răului vor fi înfrânte, chiar cu puţinele noastre forţe ce ne-au mai rămas.

Era o atmosferă îmbâcsită în acea cameră supraaglomerată.

Prin geamurile deschise ce dădeau spre curte intra un miros greu de urină amestecată cu paie.

Or fi fost ceva gunoaie (paie) în curtea în care noaptea – tinetele fiind pline ochi, iar noi nemaiputând rezista la presiune din cauza verzei acre ce ne-o dădeau eram obligaţi – cu toată ruşinea posibilă şi imposibilăsă urinăm nu te miri ce: şepci, borcane, gamelele din care mâncam şi în tot ce mai aveam, aruncând conţinutul pe fereastră.

Gunoaiele din curte exalau un miros pestilenţial pe care tot noi eram obligaţi să-l inhalăm.

Astfel, încet-încet se apropia Crăciunul anului 1949, Crăciun la care ne gândeam cu acea nostalgie a celui departe de familia lui dragă în mijlocul căreia ar fi strălucit bucuria.

Menţionez că nu aveam nicio legătură cu casa. Nu

existau nici pachete, nici scrisori; nu mai vorbim de **vorbitoare** sau alte drepturi specifice deţinuţilor politici.

Trecuse multă vreme de când nu mai ştiam nimic de acasă. Nici în închisoarea de la Sighetul Marmaţiei, unde mai sosea câte o scrisoare, eu personal n-am primit niciuna. Scrisorile mele se opreau la securitate şi acolo rămâneau.

Reţin când într-o zi (pe când eram încă la Sighet) dus fiind de la închisoare la securitate pentru anchetă, gardianul avea în mână o scrisoare pe care am reuşit pe furiş să descifrez (poate chiar cu asentimentul gardianului) scrisul surorii mele şi numele meu. Bineînţeles, nu am primit-o niciodată.

De altminteri, pe tot parcursul detenţiei de mai bine de 15 ani nu am putut scrie decât de două ori: o dată la Piteşti în vara lui 1950, când ni s-a dat la toţi câte o carte poştală să scriem după lenjerie, iar a doua scrisoare ni s-a dat în vara lui 1964 puţin înainte de eliberare. Şi cea de a doua carte poştală a avut aceeaşi raţiune: să ne trimită haine în vederea eliberării.

În ultimul pachet de haine primit era o scrisoare scrisă de sora mea. Aceasta a fost singura scrisoare pe care am primit-o în toţi aceşti ani de detenţie, scrisoare prin care am aflat că mama trăieşte.

Terciul – atât de plăcutul tercipe care-l savuram la închisorile din Sighet şi Cluj – şi care constituia singura mâncare din închisoarecare consta în 250 grame de apă fiartă cu mălai şi în care se punea un strop de zahăr (erau prevăzute 8 grame pe zi), până şi acest terci, la Piteşti, a dispărut.

Terciul – care dădea o cât de mică satisfacţie de saturaţie şi care era aşteptat de cu seara, fusese înlocuit

cu o porţie de 250 de grame apă colorată şi căreia i se spunea când **ceai** când **cafea.** După ce-l beam, acesta lăsa o senzaţie cumplită de foame.

Mi-amintesc de versurile poetului-martir Radu Gyr:

— „Şi parcă din străbuni sau din scripturi, de la-nceputul lumii ne e foame”.

Şi totuşi nu foamea ne-a dărâmat. Dacă ar fi fost numai aceasta, noi am fi fost biruitori.

Se apropie Crăciunul

Încercam să ne amintim colindele, atât pentru a ne mângâia sufletele, cât şi pentru a intra – cât de cât în atmosfera sărbătorească a Naşterii Pruncului Iisus pe care o aşteptam ca pe o minune.

Mai erau vreo 2 – 3 săptămâni, când şi-a făcut apariţia grupul Nuţi Pătrăşcanu, Burculeţ, Cori Gherman etc... şi care aduceau cu dânşii un fel de prospeţime. Burculeţ – în special –, fiu de profesor universitar-medic, avea un aer vesel, mai neastâmpărat.

Nu presimţeam nimic din ceea ce ar putea să se întâmple. Înduram un regim de temniţă grea, dar ne mândream să-l putem înfrunta.

Acum, când după atâţia zeci de ani încerc să-mi aduc aminte numele prietenilor, acelor cu care am împărţit şi împărtăşit închisoarea, aproape că nu reuşesc.

Dar ce să mă mir? Când numai la doi ani de la **furtuna** de la Piteşti – la Baia-Sprie fiindse apropie de mine un tânăr care mă întâmpină cu bucurie:

— Aurel, ce mai faci?

Tânărul, văzând că nu reacţionez la paritate (efectiv nu-l recunoşteam) îmi zise:

— Nu-ţi mai aminteşti din noaptea Piteştiului însângerat?

Mă uit la el cu ochi mari şi tot nu puteam să-mi amintesc. Atunci îmi spuse:

— Gojinschi.

Ca o străfulgerare din adâncul unui abis... pe undeva pe unde – la începutnu-l mai puteam localiza în timp, îi refac imaginea.

Eram împreună în acel infern şi de atunci nu mi-l mai aminteam.

Ce zdruncinare puternică ne-a zguduit!

Într-adevăr, o vreme refuzam să-mi amintesc. Mi-era groază de revenirea imaginilor cât – mai alesa stărilor sufleteşti de atunci.

Acum, peste timp, amintirile se refac greu. Uneori ceţos, alteori ca o pată neagră ce stăruie.

Îmi amintesc însă în mod cert că la camera 4 Spital nu la data de 6 decembrie 1949 a început urgia – aşa după cum afirmă unii care relatează despre evenimente.

Eu eram acolo la 6 decembrie 1949 (la camera 4 Spital).

Marele cutremur s-a produs la 25 decembrie 1949.

Într-adevăr, la 6 decembrie – dar în anul 1950 – a fost o nouă şi puternică dezlănţuire a urgiei care – de altfel nu încetase după ziua de Crăciun 1949, fapt care probabil determină această confuzie nesemnificativă.

Cum ne apropiem de Crăciun – într-una din zilevine gardianul cu o listă şi citeşte o serie de nume, printre care o parte din bunii mei prieteni, spunându-le să-şi facă bagajul.

Realizam că cei care se dăduseră elevi la intrarea în închisoarea Piteşti (erau elevi la şcoala de subingineri Baia-Mare) plecau spre Târgşor. Nu şi-au putut nici ei imagina la ora aceea de ce anume scăpaseră, mai ales că erau toţi în tabăra noastră a rezistenţilor.

În timpul încrâncenărilor de mai târziu, se mai auzea câte un torţionar căutându-i şi blestemându-i, cum de au scăpat.

Într-adevăr, la intrarea în închisoarea Piteşti puteai să declari cum voiai şi erai consemnat ca atare.

Mi se sugerase şi mie de către prietenii mei, aflându-se că la Târgşor este un regim mai blând, să mă dau drept elev.

Refuzasem cu îndârjire această propunere. De când doream să fiu cu studenţii, cu floarea tinereţii acestui neam.

Peste ani îmi este greu să gândesc ce s-ar fi întâmplat în cealaltă alternativă. Dar sunt sigur că acesta a fost drumul meu, drum pe care dinainte mi-l alesesem şi care, cu toate dezastrele prin care a trebuit să trec, era singurul meu drum.

Îmi zic*: Dumnezeu mi l-a ales!*

Mâine e Crăciunul

Noii veniţi – Cori Gherman, Nuţi Pătrăşcanu, Burculeţ, Anghelescu etc… – erau foarte activi în rândurile noastre.

Adevărul e că ne simţeam bine în preajma lor. Ei veneau cu ştiri proaspete, încurajatoare şi ne solicitau mereu să le povestim din lupta noastră anterioară, despre anchetele de la securitate etc…

Nu am putut realiza atunci – decât mult mai târziufaptul că tabăra reeducaţilor nu putea obţine niciun fel de informaţie de la noi, întrucât ne-am detaşat net de aceştia. Astfel a fost necesară introducerea acestui grup care, prin încrederea ce ne-o inspirau, au reuşit să ne descoase fir cu fir.

Eram foarte naivi. Dar cum puteam fi altfel? Nu-şi putea nimeni imagina toate mârşăviile comunismului.

Şi aşa zilele şi nopţile treceau cu greu, când tăcute sau în rugăciune, când prin depănare de amintiri sau făurire de idealuri, căutând a ne ridica deasupra condiţiilor fizice din ce în ce mai grele.

Se apropia Crăciunul.

Ne aminteam împreună obiceiurile de pe locurile fiecăruia şi începurăm să fredonăm colindele.

Suntem în Ajunul Crăciunului puţin mai înseninaţi de sărbătoarea care bătea la uşă spre a ne anunţa vestea Naşterii Pruncului Iisus.

Învăţasem pe de rost < **O, brad frumos** în varianta de închisoare de Radu Gyr – colid atât de frumos şi atât de trist-Sărbătoarea voiam să o întâmpinăm cu bucurie, dar şi cu îndârjire mai mare în lupta pe care am pornit-o.

Burculeţ ne anunţă cu zâmbetul lui pe care-l afişa aproape tot timpul:

— *Mâine vă sorcovim.*

Nu cunoşteam povestea cu sorcova. Pe la noi prin Ardeal nu era obiceiul acesta. Gândisem că ei, prietenii lui Burculeţ, au improvizat ceva în acest gen spre a ne introduce în obiceiurile din acea parte a ţării…

*

Cu câteva zile înainte de Crăciun se deschide uşa şi intră în cameră un deţinut mai robust decât noi care era cunoscut de moldoveni. Acesta este ***Ţurcanu***, zise unul din preajmă, *promotor al reeducării împreună cu Bogdanovici.* Am mai auzit că între Ţurcanu şi Bogdanovici s-au ivit disensiuni în privinţa modului în care să se facă reeducarea.

Bogdanovici era considerat mai mult un om al formelor, pe când Ţurcanu susţinea că numai prin fapte deţinuţii pot să dea dovadă că într-adevăr s-au reeducat, ca astfel să fie puşi în libertate, unde să ducă mai departe lupta lor de convingere a populaţiei în idealurile

comuniste.

Toate acestea mi se păreau nişte aberaţii cărora nu le-am dat nicio importanţă.

Intrat în cameră, Ţurcanu a fost întâmpinat de îndată de Bogdanovici, de Popa Ţanu, Sobolevschi şi alţii... Apoi s-au retras în partea camerei unde erau reeducaţii şi-au început cu şuşotelile.

În acea parte a camerei sosirea lui Ţurcanu a produs un reviriment.

Spre seară s-a făcut apel la noi să ne mai strângem – dacă putemcă mai era necesar de încă un loc pentru Ţurcanu... Ţurcanu, cu un fel de orgoliu dispreţuitor, a zis că va dormi pe o laviţă (bancă) ce se găsea în cameră.

A doua zi Popa Ţanu (pare-mi-se) cere un moment de ascultare întregii camere.

După o introducere plină de maniere elegante şi cu o politeţe mai mult decât exagerată, adresându-se nouă celor din partea opusă ne anunţă (de parcă noi n-am fi ştiut) că ei sunt un grup care s-a trezit la realitate, că s-au organizat într-o grupare care şi-a propus să lupte împotriva trecutului pentru **un viitor mai luminos** – viitorul comunistşi s-a exprimat că ei sunt plini de această convingere.

Ni s-a cerut să privim adevărul în faţă şi să trecem de partea lor, dând **dovezi** de reeducare, pentru că numai în felul acesta vom fi eliberaţi.

Noi n-am dat nicio atenţie la tot ce s-a debitat şi ne-am văzut de treburile noastre. Nu am legat nicio discuţie în contradictoriu. Nu aveam ce discuta.

Ziua de Crăciun

Noaptea de Crăciun – respectiv cea dinspre ziua de Crăciunrăsuna de colinde, de clopoţei şi de vocile colindătorilor (din oraşul Piteşti) a trecut cu greu. Trăiam

în aceeaşi atmosferă de supraînghesuială în care, pe de-o parte erai obligat să stai culcat, iar pe de altă parte nu puteai să stai nici pe spate, nici în altă poziţie comodă, fiind atât de înghesuiţi, încât ne auzeam respiraţia şi se amestecau transpiraţiile.

Sarabanda vergelelor metalice lovite într-un anumit fel de gardieni anunţa deşteptarea în ziua de Crăciun.

Nu-mi amintesc dacă aveam posibilitatea de a ne spăla cât de cât mâinile şi faţa, întrucât chiuveta din cele două WC-uri era mai mult iluzorie pentru noi cei aproximativ 100 de oameni.

Am respirat cât de cât uşuraţi când am început să ne mişcăm şi să ne spunem în gând rugăciunea.

Recitam rozariul în fiecare zi şi noapte, în orice moment posibil.

În sfârşit sosi şi terciul (sau apa colorată) din ziua de Crăciun 1949…

Am început să ne strângem mâinile unii altora cu urările cuvenite acestei datini şi culmea, observam cum din rândurile reeducaţilor se strecurau din ce în ce mai mulţi.

Ce gest fratern! mi-am zis… *Uite că până şi reeducaţii simt nevoia ambianţei frăţeşti în această zi a bucuriei – cum se mai numeşte ziua de Crăciun.*

Deodată – bruscun semnal, un strigăt şi sunt lovit fără să apuc să văd de cine peste ochi, în cap, în burtă… parcă s-ar fi prăvălit cerul în jurul meu. Gemete, urlete… Văd cum unii cad la pământ. Simt cum cad şi eu şi nu mai ştiu nimic.

Într-un târziu mă trezesc cu mâna lui Silviu Murgu pe frunte – şi el plin de sângerealizând că suntem mai mulţi îngrămădiţi sub priciul de la camera 4 Spital.

Ce s-a întâmplat? Nu puteam realiza. Simţeam cum sunt tras de picioare în urlete:

— Ieşiţi afară, bandiţilor! La lumină, să fiţi văzuţi!

Suntem scoşi de sub prici toţi cei bătuţi, iar în cameră, la lumina zilei, gardienii cu bâte în mână se uitau la noi. Printre ei îi recunosc pe Ţurcanu, Sobolevschi, Popa Ţanu şi mulţi alţii...

Culmea! Iată şi figurile lui Cori Gherman, Nuţi Pătrăşcanu, Burculeţ şi alţii pe care-i credeam că sunt alături de noi.

— *Au vrut să ne omoare legionarii*! striga Ţurcanu adresându-se gardienilor. Atunci un alt răpăit de bastoane, ciomege, poate chiar răngi, lovituri de cizme s-au abătut asupra noastră.

Regizarea a fost mai mult decât puerilă, dar specifică ideologiei comuniste pentru aplicarea terorii prin orice mijloace.

Dacă scăpase vreun centimetru de pe noi neînvineţit de fraţii noştri, gardienii ne-au acoperit într-o baie de sânge.

Nu înţelegeam, nu realizam de ce se întâmplă aceste lucruri tocmai în această zi a bucuriei, a Naşterii Domnului nostru Iisus Hristos?

Nu aveam cu ce să ne oblojim rănile, care rămăseseră deschise şi sângerau.

Era deja către seară. Nici vorbă de mâncare în acea zi. De altminteri, cine ar fi putut mânca?

Unii dintre reeducaţi au rămas printre noi ca să ne păzească. Ceilalţi s-au strâns în partea opusă şi începuseră să cânte un marş comunist pe care îl repetau neîncetat.

— *Bandiţilor!* tună vocea lui Ţurcanu. *O să spuneţi tot; o să vărsaţi din voi tot ce n-aţi spus la securitate.* (Termenul întrebuinţat de Ţurcanu era acela de **borât**: *O să **borâţi** tot ce aveţi în voi). Aceasta-i treaba voastră acum: să vă scormoniţi minţile. Să nu mai rămână nimic din ce ar putea periclita securitatea statului comunist.*

Eram cu adevărat distruşi. Bătaia gardienilor ne-a confirmat că nu mai aveam cui – pe acest pământ să ne

adresăm. Ne-am simţit abandonaţi în mâinile acestor călăi.

Şi totuşi era ziua de Crăciun. Ziua în care S-a născut Pruncul Iisus, dar pentru noi era **o Vinere Mare, Vinerea Calvarului** şi a deznădejdii.

Un strop de lumină – parcăm-a întărit un pic la gândul că Iisus pe Cruce a fost – până şi Elân deznădejde… *Dar nu voia Mea, ci voia Ta să fie…*

O altă avalanşă de lovituri s-a năpustit asupra noastră. De data aceasta îl văd desluşit pe Cori Gherman izbindu-mă cu putere.

— Cum, şi tu?…

— *Gura, banditule! Te cunosc bine! Să spui tot, tot ce n-ai spus la securitate. Să nu mai rămână nimic în tine.*

Se amestecau loviturile lui Ţurcanu cu ale lui Sobolevschi, Burculeţ, Nuţi Pătrăşcanu… Cu toţii loveau în nişte fiinţe rănite de moarte, neputincioase. Eram zdrobiţi şi trupeşte şi sufleteşte.

Directorul Alexandru Dumitrescu

A doua zi de Crăciun se deschide uşa brusc şi apare directorul Alexandru Dumitrescu încruntat şi cu un ciomag în mână.

Ţurcanu raportează că legionarii au sărit la reeducaţi **ca să-i omoare**, deoarece vor să se reeduce!

— Care-s bandi] îi ăia care nu vor reeducarea? Care-s şefii lor?

Agresaţii au fost 20. Cu toţii eram şefi de grupuri legionare. Agresorii de două-trei ori mai mulţi. Restul s-au retras îngroziţi în fundul camerei.

Atunci Ţurcanu începu să strige câte un nume:

— *Banditul cutare! Ieşi în faţă!*

De abia târându-se, bunii mei camarazi ieşeau în faţă. Regret din suflet că nu-mi amintesc niciun nume al scumpilor mei prieteni. Dar nu pot uita clipa când Ţurcanu

a tunat numele meu.

Eram în total 5 – 7 inşi (nu mai ştiu exact). Eu am fost strigat ultimul. Aceştia eram **instigatorii.**

Directorul Dumitrescu a început să ne lovească cu ciomagul plin de furie, luându-ne pe rând unul câte unul.

Reţin că atunci când a ajuns la mine, m-a întrebat cum mă cheamă. Am observat că atunci când m-a privit, figura lui era îngrozită. Cred că eram desfigurat complet, că nu m-a lovit.

A mai spus câteva cuvinte pe care nu le mai reţin exact. Oricum, erau în legătură cu ceea ce nu se spusese la ancheta de la securitate, deci, ăsta era scopul lor primordial la ora respectivă: *depistarea tuturor celor ce au mai rămas în libertate.*

Oportuniştii

A mai trecut o noapte în gemete, dureri şi răni ce trebuiau oblojite şi nu era cu ce.

Am fost zdrobiţi în pumni şi picioare de la cine nu te-ai fi aşteptat.

Mare mi-a fost mirarea când l-am văzut în mijlocul nostru pe Bogdanovici, însângerat şi el din cap până-n picioare, precum şi alţii din tabăra adversă etichetaţi ca oportunişti nesinceri care au vrut să ducă în eroare partidul.

…

Politrucul Iţicovici Marina

…

Iar se deschide uşa şi iar apar gardienii împreună cu Ţurcanu. Citesc o listă pe care apare şi numele meu şi suntem conduşi într-o cameră alăturată.

În cameră – o masă lungă, câteva laviţe şi pe masă erau înşiruite coli de hârtie albă, peniţe şi cerneală.

— *Să scrieţi totul!* tună Ţurcanu*… Bandiţilor! Absolut tot ce n-aţi spus la securitate.*

Vedeţi că vine domnul locotenent politic Marina. Să nu cumva să faceţi vreo figură, că vă întoarceţi voi în cameră şi va fi vai de oasele voastre!

Ţurcanu iese şi în următorul moment intră un domn în civil, elegant, şi care ne salută foarte politicos – culmea prefăcându-se că nu vede toate vânătăile şi rănile pe care le purtam. Ni se adresează:

— *Sunt locotenentul politic Marina. Mi s-a adus la cunoştinţă că dumneavoastră* ***v-aţi hotărât*** *să o rupeţi cu trecutul, pentru care vă felicit din inimă.*

*Întrucât mi s-a spus că v-au mai rămas lucruri nedeclarate, aveţi la dispoziţie hârtie, peniţe, cerneală şi timp la discreţie****. Nu vă forţează nimeni…***

Câtă perfidie strigătoare la cer! De parcă noi, cei schingiuiţi şi care de-abia reuşeam să stăm pe scaun, am fi fost atât de naivi încât să nu credem că el era la curent cu toată tragedia care se consumase.

Am aflat mai târziu că acest individ – Marinaera un evreu de prin părţile Maramureşului, ale Maramureşului meu drag. Am aflat abia după revoluţie numele său întreg: Iţicovici Marina.

Mă îmbărbătam la gândul că – totuşi în munţii Maramureşului erau câţiva dintre noi care reuşiseră să scape de la arestare şi dintre care unul… – şi nu oricare!

— Lică Popşacăzuse în luptă cu securitatea… Ei însă erau acolo în munţi. În mod sigur că nu-şi puteau imagina ce se întâmplă cu noi aici.

Văzându-mă cu foaie albă de hârtie în faţă, zdrobit fără putinţă de rezistenţă, m-am întrebat: *Ce mă fac?*

De revoltat îmi era imposibil să mă revolt în halul în care eram. Mi-a venit în gând să scriu ceea ce n-a figurat în ancheta mea de la securitate, dar am aflat mai târziu… că datorită altor declaraţii, doi dintre prietenii mei

nedeclaraţi fuseseră arestaţi. Aşa că recunoscusem în acea declaraţie că i-am cunoscut şi că n-am voit să declar la anchetă.

Într-un târziu am fost scoşi şi duşi înapoi în camera 4 Spital, unde ne aşteptau aceleaşi scene îngrozitoare şi ameninţarea lui Ţurcanu, că dacă n-am spus tot, vai de noi va fi.

Îmi băteau ciocane în cap de parcă să-l spargă. Presimţeam deja ceea ce urma să se întâmple.

La întoarcerea de la locotenentul politic, Ţurcanu ne întâmpină cu:

— *Măi, bandiţilor, sunt sigur că nu aţi spus tot şi am să vă demasc eu pe voi şi atunci veţi vedea că ce a fost până acum n-a fost nimic.*

Rămâneţi în poziţie de nemişcat! N-aveşi voie să mişcaţi un deget! Nu vorbiţi decât în momentul în care o să spuneţi complet ceea ce n-aţi declarat până acum!

Se formase un comitet de torţionari care ne supravegheau îndeaproape şi nu se sfiau să ne lovească în cele mai sensibile locuri ori de câte ori treceau prin faţa noastră. Eram terorizaţi.

Ce să le spunem? Ce anume pot afla ei de la alţii ajunşi în situaţie similară?…

Bănuiam – şi aşa ni s-a spusea aceste violenţe au fost declanşate şi în alte camere, precum şi în alte închisori şi că toată ţara este supusă violenţei demascării forţelor care se opun regimului comunist.

Începusem să cred asta şi acest gând mă chinuia la fel de tare ca loviturile care cădeau mereu, mereu…

Ne mutăm în altă cameră

Pe la începutul lui ianuarie 1950 vine un gardian cu o listă întocmită împreună cu Ţurcanu – după nu ştiu ce criteriişi ne trezim la parter. Acolo suntem aranjaţi noi cei

izolaţi (cei ce n-am trecut de partea reeducării eram numiţi **izolaţii**). Dormeam pe ciment. N-aveam nici prici, nici pat.

Şirul izolaţilor începea cu mine, urmând apoi Bogdanovici, Apăvăloaie, Moroianu, Gicu Mătase... Nu-i mai reţin pe ceilalţi. Pentru restul camerei era – pare-mi-seun prici şi apoi, în capăt, paturi unde – de bună seamăsălăşluia comitetul.

Aici Ţurcanu a numit un comitet din care mi-i amintesc pe Sobolevschi, Virgil Bordeianu, Caziuc...

Când ne-am întins jos pe ciment era deja ora stingerii. Culmea! Am simţit cimentul cald. Nedumerirea mea mi-a citit-o Bogdanovici care era alături şi care mi-a şoptit arătându-mi: *Dedesubt e centrala termică*. De-ar fi ştiut comitetul, sigur că ne-ar fi schimbat imediat.

Programul era acelaşi ca şi la camera 4 Spital. În timpul zilei bătăi sau poziţia fixă în care trebuia să ne notăm pe câte o bucăţică de săpun ce mai aveam de declarat. Pe urmă, în timp ce reeducaţii erau ocupaţi cu citirea din cărţi de propagandă comunistă sau cu cântatul marşurilor revoluţionare comuniste, de noi ceilalţi se ocupa câte un delegat din partea comitetului.

Ţin minte că în colţul în care eram eu era ca propagandist unul din studenţii moldoveni, pe nume Caziuc. Începuse să ne explice ce este dialectica marxistă ţi din istoria P.C.R.

Interesant este faptul că, deşi dovedise mult zel în bătăi, Caziuc – acum abia, după impresia creatăâncerca o înţelegere tacită.

Naivitatea mea mi-a lăsat această impresie sau, poate, era reală.

Tot astfel de scânteieri de omenie observam şi la Virgil Bordeianu la care am fost pentru dădăceală, după ce celelalte eşaloane nu reuşiseră să mă lămurească.

Eu, mărturisindu-mi sincer credinţa, nu m-a brutalizat, lăsându-mi impresia că este o cale de dialog.

Da, dar în cameră se petreceau lucruri crâncene.

...

Vine Costache Oprişan

Într-o bună zi vine Ţurcanu şi ne anunţă că va fi adus în cameră Costache Oprişan – şeful Frăţiilor de Cruce pe ţară.

— *Voi, bandi]ilor*, -ni se adresează nouă celor izolaţi*să nu scoateţi o vorbă şi să vă ascundeţi feţele să nu vi se vadă vânătăile, că altminteri o păţiţi mai rău ca înainte*!

După care dăduse dispoziţii în şoaptă comitetului respectiv şi celorlalţi din cealaltă parte a camerei.

Mă îngrozisem la gândul a ceea ce ştiam că va urma.

Într-adevăr, nu peste mult timp uşa se deschide, iar gardianul împinge înăuntru un bărbat puţin mai în vârstă decât noi, cu nişte ochi mari ce exprimau un gen de nedumerire şi – desigur teamă de necunoscut.

De cum a intrat în cameră l-au înconjurat o serie de reeducaţi – probabil din cunoscuţii dinainteşi care, făcând pe oamenii de rezistenţă curajoşi, au început să-l întrebe fel de fel... prefăcându-se că e în admiraţia lor.

Costache Oprişan simţea că ceva nu-i în regulă. Nu ştiu ce le răspundea, dar îşi mişca mereu capul în toate părţile, căutând să desluşească ce se întâmplă.

Vizibilitatea din partea noastră era oprită de către nişte grupuri de reeducaţl...

Nu a durat mult această stare de expectativă, că la un semnal, cu un urlet ce aducea cu urletul fiarelor din pădure, au năvălit cu toţii asupra lui.

Călcat în picioare, lovit din toate părţile, în scurt timp şi-a pierdut cunoştinţa. Dar loviturile n-au încetat. Până la urmă a fost întins pe un prici şi cu nişte curele (de unde or fi apărut curelele?) a fost luat sistematic din cap

până la picioare şi de la picioare până la cap.

Când obosea o echipă de torţionari, se schimba cu alta. Cred că a durat acest supliciu ore întregi.

S-au aruncat multe gamele cu apă peste el ca să-l trezească şi să-i urle în urechi:

— *Noi, tinerii reeducaţi, cei care înainte am fost sub comanda ta, te vom distruge. Tu eşti vinovat de soarta noastră, iar noi vom smulge de la tine tot ce ştii, tot ce n-ai declarat la securitate…*

Nu mai ştiu câte zile a durat acest supliciu, îmi amintesc doar când, după o perioadă în care n-a mai fost lovit, a fost întrebat (nu mai ştiu de cine, de Ţurcanu? de Sobolevschi?):

— *Ce părere ai, măi banditule, despre noi, foştii tăi subalterni?* La care după o mică pauză – exprimându-se greu-Oprişan răspunde:

— *Fac o asemănare cu judecătorii din Australia veche, care au fost selecţionaţi din rândurile foştilor infractori.*

Am apreciat atunci acest răspuns ca fiind pe măsura atât a inteligen] ei sale, cât şi a circumstanţelor deosebite în care se afla.

Chinurile au continuat, înscriindu-se însă în **normalul** ce caracteriza această perioadă.

A început şi Oprişan să fie dus la Ţurcanu să-şi facă demascarea. Nu ştiu ce anume o fi spus.

În sfârşit, ne-a văzut şi pe noi ceilalţi izolaţi care purtam pe noi însemnele **umanismului comunist** şi probabil gândul că nu este singur să-i fi adus o cât de mică consolare.

…

Activitatea de dimineaţă

Dimineţile erau îngrozitoare.

Eram treziţi brusc de sarabanda grilajelor lovite de către gardieni precum şi de urletele plantoanelor.

Dacă seara adormeam frânţi de chinuri şi de oboseală cu gândurile ameţite şi ele, dimineaţa, când ne trezeau brusc şi luam contact cu groaznicul situaţiei ce ne înconjura, disperarea nu cunoştea margini.

Tot fără margini era şi timpul, care pentru noi nu se mai măsura nici în ceasuri, nici în zile, a căror denumire am pierdut-o.

Nu mai ştiam dacă-i duminică sau luni…

Nici în ani nu se mai măsura nimic.

Simţeam cum nimeni, nicăieri în lume, nu se mişcă pentru noi, ci eram aruncaţi… neputând nici muri.

Eram aruncaţi în deznădejdea veşniciei cea fără de nădejde.

Gioga Parizianu

Într-o zi, Ţurcanu ne anunţă din nou:

— *Măi bandiţilor, vedeţi că vă aduc aici pe unul din vitejii voştri legionari. Un macedonean verde. Să nu cumva să suflaţi o vorbă despre ce se întâmplă aici!*

Peste puţin timp se deschide uşa şi apare gardianul însoţind un deţinut mai scund, dar bine legat, cu nişte ochi vii şi întrebători. Auzisem o şoaptă în jur: *E Gioga Parizianu.*

Gioga era cu adevărat un tânăr despre care se vorbea cu multă simpatie, fiind de felul lui o fiinţă veselă şi de mare rezistenţă.

Mai auzisem că fusese implicat într-o acţiune la Bacău (dacă nu mă înşel) unde unitatea din care făcea parte neavând arme decât un singur pistol se gândiseră să le procure de la soldaţii ruşi care împânziseră oraşul.

Era prin 1945 – 1946, ori trupele ruseşti le găseai pretutindeni în ţară. Probabil acesta era motivul pentru

care Ţurcanu voia să afle din gura lui cum s-a desfăşurat această acţiune şi cine a fost implicat.

Scenariul s-a repetat la fel.

Gioga a fost înconjurat imediat de foştii săi prieteni, acum reeducaţi, şi care îi puneau fel de fel de întrebări, făcându-l să creadă că în cameră este o atmosferă frumoasă, legionară.

Procedaseră în aşa fel ca în momentul ofensivei asupra lui să fie cât mai zguduitor.

La un semnal, toţi aceşti **prieteni** au sărit asupra lui cu bocanci, pumni şi obiecte contondente ce mai aveau la îndemână.

— *Măi banditule, crezi că noi am rămas bandiţi ca tine? Noi ne-am trezit la realitate.* Şi dă-i, şi dă-i... îl băteau cu schimbul. Cum oboseau unii, începeau alţii.

Într-un târziu soseşte gardianul care-l introdusese în cameră aducându-i bocceaua eu te miri ce haine din celula din care venise.

Când l-a văzut pe Gioga, încremenise. Era o masă diformă de carne aproape imposibil de recunoscut. Îl desfiguraseră în bătăi.

— *Ieşiţi imediat afară din cameră fără să spuneţi niciun cuvânt!* porunci gardianul.

...

Ce o fi fost în sufletul acestor gardieni, care ştiau tot ce se întâmplă, care participaseră şi ei la început la acest masacru, iar acum supravegheau prin vizete la tot ce se petrece în cameră?

Aveau şi ei familii. Când plecau seara la terminarea programului – ajunşi acasă puteau ei să-şi îmbrăţişeze soţiile, copiii? Putea exista pentru ei şi o altă viaţă pe care noi nici n-o puteam concepe? Şi atâtea altele... Erau întrebări la care nu găseam răspuns.

După multe zile de tortură, Gioga a început să vorbească.

A povestit cum împreună cu alţi prieteni şi înarmat cu pistolul pe care-l avea, au aşteptat la un loc mai potrivit ca să apară un soldat rus înarmat. A apărut şi soldatul cu pistolul mitralieră pe spate.

El, făcându-şi curaj, cu inima în din] i, a tras un foc de pistol asupra rusului. Ecoul zgomotului produs de armă a fost atât de mare încât, speriindu-se, a rupt-o la fugă, uitând de pistolul mitralieră al rusului.

Spunea acum că nu-i sigur dacă l-a nimerit pe rus. I s-a părut că soldatul s-a aplecat în momentul când a tras asupra lui. Putea să se plece ca să se ferească de glonţ?

Cert este că după un timp, după ce i-a trecut spaima, i s-a părut că a făcut un gest temerar şi povestea altora cu mult orgoliu despre fapta lui.

Se vorbea cu multă admiraţie – în special în rândul macedonenilor despre Gioga Parizianu.

A intrat şi el în rândul nostru, al izolaţilor, supunându-se aceluiaşi regim şi timpului care încremeneşte acolo la Piteşti.

…

Vin Paştile lui 1950

Era primăvară. Se simţea că se mai încălzise timpul. Mă întrebam: *ce zi o fi astăzi?*

Ştiam că trebuie să se apropie Paştile 1950. Nu ştiam când este duminică, toate zilele fiind la fel.

Într-o bună zi am auzit un soldat din turelă strigşnd la altul:

— *Măi… peste o săptămână sunt Paştile. Plec în permisie.* Aşa am dedus că eram în duminica Floriilor şi am putut să-mi refac cât de cât calendarul.

…

Rândul izolaţilor se răreşte

Şirul nostru, al izolaţilor, se rărea.

Unul câte unul, făcându-şi demascarea şi făcând proba bătăii aplicată altuia din izolare, era considerat **cinstit** şi trecut în cealaltă parte, a celor care se puteau plimba prin cameră, ce puteau discuta, puteau dormi în paturi, mânca mai bine.

Aceştia asistau şi participau la lecţii doctrinare comuniste şi, ori de câte ori li se cerea, săreau asupra noastră, a celor rămaşi în postură de izolaţi.

…

Prăbuşirea lui Apăvăloaie

Camaradul şi bunul meu prieten Apăvăloaie rezistase la toate probele de până acum…

Dar iată că într-o seară se apropie discret de urechea mea şi-mi spune şoptind:

— *Aurică, eu le-am dat în trăsnet pe toate!*

N-am fost prea surprins. Însemna că a ajuns la capătul răbdărilor lui şi că trecea în cealaltă tabără.

Mai târziu am auzit vorbindu-se lucruri groaznice despre el, dar i-am apreciat rezistenţa până în acel moment şi faptul că – în felul lui m-a avertizat.

…

Plecarea unui lot de studenţi la Canal

Printre reeducaţi se auzea vorbindu-se că se vor face plecări la canalul Dunăre-Marea Neagră.

Mi se părea ceva de domeniul extraordinarului să poţi scăpa şi să ajungi să poţi munci sub cerul liber, oricât de grea ar fi fost munca, chiar dacă te-ar omorî, dar… mureai sub cerul liber… îmi licări o geană de speranţă. Dar, dacă…

Peste câteva zile, când a început să se împartă masa, am văzut cum în gamele se pune carne împreună cu slănină. Mi s-au scurs ochii, aşteptând să-mi vină şi mie rândul. Numai că mie nu mi-a ajuns.

Se spunea despre mşneare că este o masă întăritoare pentru plecarea la canal. Am rămas cu un gol imens în stomac şi cu ochii plini de invidie, uitându-mă în gamelele celorlalţi.

A sosit şi gardianul cu lista celor care urmau să plece. A început să citească unul câte unul. Am constatat că citeşte şi nume a celor de la izolare. M-a cuprins dintr-odată o speranţă*: oare scăpa-voi şi eu?*

Listă a fost destul de lungă şi la fiecare nume inima îmi tresărea. Dar, n-a fost să fie.

Când la sfârşit m-am văzut în camera aproape goală, numai cu Sobolevschi – care era şi el vizibil marcatdeşi ştia că rămâne ca să conducă mai departe acţiunile de reeducare.

M-am simţit atât de lovit... Mi se luase şi ultima speranţă. Ştiam că în cameră vor sosi alţii, continuându-se acelaşi proces de aşa-zisă reeducare.

Urla Sobolevschi:

— Din cauza voastră, mă bandiţilor, care nu vreţi să vă reeducaţi, trebuie să rămân şi eu în această închisoare.

*

Zilele treceau şi mai greu ca înainte... Când, brusc, uşa se deschise şi câţiva din cei ce plecaseră pentru canal au fost azvârliţi în cameră, vizibil bătuţi, însângeraţi. După ei venea Ţurcanu, care cu o mutră scârbită, anunţa în cameră:

— *Aceşti bandiţi în care am avut încredere, ajunşi la Jilava, întâlnindu-se cu alţi deţinuţi din alte închisori ce*

trebuiau să plece la canal, au început să vorbească despre reeducarea noastră de la Piteşti.

Au fost imediat depistaşi şi acum uitaţi-vă la ei cu scârbă.

Ce ar fi simţit ei?... Dar ce am simţit noi cei ce nu plecarăm, cei care am constatat că într-adevăr nu mai era nicio scăpare.

Mai târziu am aflat că şi la canal se aplicau aceleaşi metode ca la Piteşti.

Oare timpul s-a oprit?...

Oscilaţia aceasta zănatecă între tortură şi frig, preferând întotdeauna una celeilalte, timpul se deformase.

Zilele nu mai aveau nume. Sărbătorile dispăruseră într-un hău de parcă n-ar fi existat niciodată.

Când a fost Crăciunul (1950) n-am ştiut... După cum n-am ştiut că ar fi putut să existe aşa ceva.

Dacă cu un an înainte, în Ajunul Crăciunului când s-a dezlănţuit urgia... Dacă cu un an mai înainte – repetauzeam clinchetul clopoţeilor şi glasul copiilor ce vesteau naşterea lui Iisus, Crăciunul din 1950 – în acest şoc al groazeinici n-a existat.

Aceleaşi chinuri de clipă de clipă... Acelaşi frig ce ne îngheţa până şi respiraţia. Nici nu gândeam că putea exista undeva prin lumea largă un Crăciun al bucuriei. Pur şi simplu, Crăciunul – pentru noi cei din închisoarea Piteştinu a existat.

Vai mie! Am găsit ceva prin ruinile minţii sfărâmate

Trebuia să ne scormonim minţile sau trebuia să ne imaginăm tot ce am fi fost în stare să facem cândva împotriva comunismului pentru a avea ce spune la

veşnicele interogatorii.

Parcă ne bucuram când mai găseam câte ceva ce spus putea să mai rărească din chinuri.

În această veşnică scormonire a unei **memorii deja bolnave,** am realizat imagini, care pe de o parte m-au speriat, iar pe de altă parte m-au bucurat, deoarece totul a fost numai aparenţă.

Iată despre ce era vorba:

În primăvara lui 1948 împreună cu Lică Popşa (Dumnezeu să-l ierte că a murit împuşcat de securitate) am imaginat un scenariu de verificare a curajului unităţii de studenţi din grupul maramureşean (Rusu, fraţii Sofron etc...) Astfel le-am comunicat că la o anumită dată – pe la 11 noapteava sosi un curier din partea Comandantului într-un anumit loc pe câmp în imediata apropiere a graniţei pe Tisa. Curierul trebuia să aducă un ordin de la Comandant, ordin pe care Lică Popşa trebuia să-l ducă la Bucureşti.

Era o acţiune destul de temerară, întrucât pe graniţă circulau grăniceri care puteau să ne ia la întrebări, dar mizasem pe curaj, precum şi pe abilitatea de a ne descurca într-o atare situaţie.

Lăsasem unitatea la vreo 200 m de frontieră, iar eu cu Lică ne-am apropiat prin bălării de frontieră, adică de râul Tisa. Am stat vreun sfert de oră pitiţi lângă apă ca şi cum chiar am fi luat legătura cu cineva, după care ne-am întors la cei ce ne păzeau de la distanţă.

Le-am spus celorlalţi că misiunea s-a executat. A doua zi Lică Popşa trebuia să plece la Bucureşti pentru a duce **mesajul**, apoi ne-am întors pe la casele noastre fără să dezvălui că totul a fost doar o înscenare pentru verificarea curajului. Înscenarea a reuşit, întrucât niciunul n-a dat înapoi.

Ceilalţi care stăteau la pândă aveau datoria, în cazul că noi am fi fost surprinşi de grăniceri, să ne elibereze.

Ce or fi crezut ceilalţi?... Or fi fost convinşi că

situaţia a fost chiar aşa?… sau şi-au dat seama că e imposibil ca un curier din Germania să vină tocmai la graniţa cu U.R.S.S. în Sighet?

Nu ştiu ce au crezut, pentru că acest lucru nu a mai fost comentat. În această fază ne-au prins arestările.

Suficient că atunci (în timpul demascărilor), gândindu-mă la această situaţie, mă îngrozeam ca vreunul dintre cei ce au luat parte la această înscenare să fi spus la anchetă totul ca pe un fapt real. Cum puteam tăgădui? Mai ales că Lică Popşa a fost împuşcat.

Am mărturisit aceasta în faţa comitetului de demascare sperând – pe de o partecă o vor lua ca pe un gest de cedare din partea mea, iar pe de altă parte, făcând apel la raţiunea (dacă asta mai exista) că toată această înscenare reprezenta o imposibilitate.

Mai târziu am fost anchetat în legătură cu această situaţie când – probabilunul din cei fugiţi a fost arestat şi a declarat cele de mai sus, eu am negat că ar fi fost un fapt real.

Această încercare de a scormoni în ungherele inimaginabilului şi imaginabilului era caracteristica tuturor celor care se găseau la **izolare.**

Dar zilele, nopţile, orele şi clipele treceau la fel, sufocant de **la fel.**

Aşa trecusem de Crăciunul lui 1950 şi anul nou 1951 neştiind că am intrat într-un an nou. Abia mai târziu am realizat că este un nou an (dintre atâţia ani de chinuri).

Marea şi ultima speranţă

În faza în care am ajuns bătaia era cel mai uşor mijloc de tortură. Preferam bătaia – oricât de greu ar fi fosteelorlalte mijloace de tortură.

După ce şi ultima încercare de a scăpa n-a reuşit, m-am simţit abandonat de Cer şi de tot ce mă înconjura, ca

niciodată. Gânduri negre ce trebuiau exprimate îmi băteau în cap ca nişte ciocane. Alergam umilit la cei din comitetul de demascare ca să le spun şi să pot scăpa de ele, în timp ce aceştia mă batjocoreau văzându-mă în pragul nebuniei.

Şi ultimul refugiu, de a mă scufunda în rugăciune, mi-a fost luat... Când – dintr-odată o mică rază de speranţă, parcă, îmi mijise, iar judecata – pe cât de simplistă păreaera oarecum încurajatoare.

Mi-am zis:

— *Aceste torturi se arată a fi veşnice dar, (şi aici e raza de care vorbeam) eu nu sunt veşnic. Pe undeva în acest timp eu am o limită. O limită după care acest dar de la Dumnezeu ca omul să aibă o viaţă limitată va opera şi pentru mine...*

Deci, chiar dacă ar mai ţine aceste chinuri ani la rând, chiar dacă aş ajunge să trăiesc vârsta de 100 de ani (au mai fost oameni care au depăşit vârsta de 100 de ani), dar să fi trăit cineva vârsta de 200 de ani n-am auzit.

Ei bine, peste 200 de ani voi scăpa.

Aşa am ajuns la singura mea rază de speranţă cu care reuşeam din când în când să mă consolez. Pe cât de absurd, pe atât de real pentru mine.

I-am mul] uimit lui Dumnezeu că n-a făcut omul veşnic.

Acest gând a fost sprijinul meu atunci... şi de atunci de-a lungul anilor mei trişti.

Paştile anului 1950

Paştile ar fi trecut în aceeaşi atmosferă cenuşie, fiecare cu gândurile lui, dacă n-ar fi intervenit un mic incident caracteristic:

Primul gardian Ciobanu, când a venit la deschidere, ne-a zis: *La mulţi ani*, care pentru noi avea valoarea de *Hristos a-nviat!*

Am rămas surprins de acest salut din partea unui om dur. Ceea ce însemna că totuşi pe undeva avea o licărire de omenie pe care voia să ne-o comunice.

Cei din comitet – din tabăra reeducaţilorau fost foarte indignaţi de acest salut care însemna o fraternizare cu deţinuţii şi au hotărât să-i comunice aceasta lui Ţurcanu.

Eu am reuşit – totuşi să schimb un *Hristos a nviat!* cu Silviu Murgu, cu care – de altfelcomunicam tot timpul, dar numai cu ochii.

Mă gândeam că poate Paştile din anul viitor va fi într-adevăr fericit, neputând ghici că dezlănţuirea aceasta a forţelor răului n-avea margini. N-am bănuit cât de groaznic va fi Paştile viitor.

...

Ne mutăm, se văruiesc celulele

Fiecare plecare la canal era pentru mine câte o lovitură grea, văzându-mă rămas în aceeaşi închisoare.

Deşi ştiam că aceeaşi operaţiune de reeducare continua şi acolo, totuşi voiam din tot sufletul o schimbare.

În această perioadă am trăit un răstimp de acalmie în Piteşti.

Într-o zi gardianul ne-a scos din cameră, ducându-ne undeva pe celular. Astfel mă pomenesc dus împreună cu Apăvăloaie, cu Chirilă – un băiat foarte bun (pe care numai acum mi l-am amintit) într-o celulă unde găsim un student mai în vârstă pe nume Dinescu (sau Dinulescu). Un om liniştit care se vedea că nu ştie ce se întâmplă în Piteşti.

Făcusem în aşa fel ca să nimeresc în patul de la etaj la nivelul la care era şi Dinulescu, ferindu-mă – pe cât posibilde prezenţa lui Apăvăloaie care – după cum am mai spusmă anunţase că îşi schimbă atitudinea.

Chiar în seara aceea Apăvăloaie îmi spusese că-l va

anunţa pe Ţurcanu de acest Dinescu care ducea o viaţă mistică pe faţă.

M-a cutremurat puţin acest plan al lui Apăvăloaie, întrucât eu însumi aveam trăirea mea în rugăciune pe care reuşisem să mi-o maschez. Fiind însă pe patul superior la nivel cu Dinescu am profitat şi pentru o comunicare sufletească. Seara, când cei de la parter aveau discuţii aprinse, am învăţat pe de rost – de la Dinescupsalmul 50.

Mă obişnuisem în această celulă să mă trezesc la o anumită oră şi să recit rozariul. Mă simţeam astfel destul de liniştit, nu mă tulbura nimeni. Toţi dormeau, reuşind astfel să-mi refac cât de cât forţele.

Printr-o gaură a uşii reuşisem să văd cealaltă parte a secţiei.

Mă uitam când auzeam că sunt scoşi aceia la plimbare-lucru criticat de Apăvăloaie.

Am observat astfel că într-o celulă de vizavi era Ionică Curăscu – fostul şef al Frăţiilor de Cruce pe Ardeal şi pe care – demult tareaş fi dorit să-l întâlnesc.

Mă chinuise încă de la arestare gândul cum de am fost arestaţi şi mai ales maniera arestării, după o listă exactă. Eram sigur că Ionică Curăscu trebuie să ştie, întrucât el a confirmat această listă ajunsă la securitatea Sighet. Mă preocupa intens acest gând de cum ar fi fost posibil să-l întâlnesc pe Ionică, fără să bănuiesc că această punere în practică va avea cele mai tragice consecinţe asupra mea.

Se părea că o parte din teroarea pe care o simţisem dispăruse, fiind înlocuită cu un curaj imprevizibil. Probabil că rugăciunile mele de noaptea din ultimul timp au reuşit să mă reconforteze şi să-mi dea noi puteri.

Puteri, nu speranţe. Nu-mi făceam nicio iluzie asupra viitorului.

…

Din nou ne mutăm

Văruirea celulelor continua. În felul acesta la prima mişcare de golire a celulei pentru văruit şi când era să fim repartizaţi tot câte unul în celulele de vizavi, m-am potrivit în aşa fel încât să ajung în celulă cu Ionică Ciurăscu.

Mare bucurie. Nici lui Curăscu nu-i venea să creadă că suntem împreună.

În aceeaşi celulă mai erau o serie de băieţi, toţi unul şi unul. Mi-l amintesc pe Chirilă Balanişcu fost şi el şef de regională FĂC, Gheorghe Calciu Dumitreasa – student la facultatea de medicină –, Vamanu – teologun caracter deosebit, Andreescu, Spătaru etc…

Intrat în celulă mi-am dat seama că cei de acolo nu ştiau nimic despre cele întâmplate la camera 4 Spital. Auziseră doar urlete şi gemete pe care nu le puteau interpreta, dar eram în închisoare, unde gemetele şi urletele nu sunt de mirare.

Sub un impuls deosebit, uitând – parcă prin tot ce trecusem, am început să le povestesc pe scurt cele întşmplate pe la celelalte camere. Le-am atras atenţia că se rezistă extrem de greu şi că mulţi, foarte mulţi, căzuseră.

Am fost ascultat cu multă atenţie şi preocupare, dar unul dintre cei mai puţin cunoscuţi de mine (Andreescu sau Spătaru) au sărit nervoşi zicând: *Eu aş fi murit de gât cu ei. Nu mă zdrobeau ei pe mine.*

Mă simţeam umilit. Îmi dădeam seama că ei nu ştiu ce spun. Poate că eu nu reuşisem să le povestesc convingător toată tragedia întâmplată.

În celulă era o atmosferă destul de senină. M-am apropiat de Ionică Curăscu şi l-am întrebat cum de a fost posibilă arestarea noastră. La care mi-a spus că şi el a fost confruntat cu liste minuţios alcătuite şi că numai după ce a

fost zdrobit în bătăi şi şi-a dat seama că orice rezistenţă ar fi inutilă, a confirmat numele de pe liste.

Mi-a mai spus că a aflat că asemenea liste au fost întocmite pe ţară şi că în naivitatea lor cei de la centru le-au încredin] al unui curier pentru a le duce în străinătate spre a convinge apusul că rezistenţa în România era în acţiune, comunicându-le astfel nu numai numărul ci şi numele celor care activau.

Ce naivitate! Curierul a fost prins cu toate documentele asupra lui şi am fost luaţi ca din oală.

Cel mai probabil este că cineva a jucat dublu, fie în străinătate, fie în ţară, fie în amândouă locurile.

M-am simţit bine în această celulă, cu excepţia bravismelor afişate – de care am mai pomenit şi care mă făceau să mă gândesc încă o dată dacă într-adevăr nu puteam fi mai demni şi mai tari.

Timpul trecea frumos. Ţin minte că Chirică Balanişcu – student la matematicămi-a arătat, scriind pe un fund de gamelă cu săpun, demonstraţia formulei lui Cardan de rezolvare a ecuaţiilor de gradul 3 în anumite condiţii.

Îmi plăcea mult matematica, chiar mă pasiona. Cu acesta reuşeam să facem să treacă timpul mai uşor, uitând de foame şi de mizerie.

Mult mai târziu am auzit că Balanişcu a intrat în demascări, murind în timpul torturilor.

Deosebit era studentul teolog Vamanu. Un credincios profund cu care am împărtăşit momente de reculegere sufletească.

Din nou într-o cameră spaţioasă

După mai multe schimbări (pentru văruit) era deja toamnă. Am ajuns într-o cameră mai mare la parter (mi se pare **1 Biserică).**

Dintre cei cunoscuţi anterior numai Vamanu era cu

mine. În cameră erau în jur de 20 de persoane.

Am avut o senzaţie stranie la intrarea în această cameră care-mi aducea aminte de camera de tortură. Încercam să citesc pe feţele celor din cameră dacă erau şi dintre cei trecuţi prin demascări, eventual torţionari. Nu am reuşit să-mi dau seama. M-am păstrat rezervat, discutând doar cu Vamanu.

În privinţa mâncării pot să spun că a fost o perioadă mai bună. Gamelele se umpleau cu supă de roşii sau vinete care se vedea că prisoseau în grădinile închisorii. De vreo două ori pe săptămână primeam ciorbă de burtă, care şi după părerea celor din vechiul regat – unde acest meniu era obişnuitmâncarea era făcută în condiţii deosebite. Aflasem mai tşrziu că mâncarea era pregătită de un deţinut fost bucătar al casei regale şi care a reuşit să-şi impună reţeta în condiţii deosebite.

Timpul trecea greu, nelăsând să treacă nicio ştire din exterior.

Îmi amintesc de amurgurile deosebit de frumoase care se conturau dinspre Trivale. Erau nişte amurguri dureros de frumoase. Le priveam cu toţii din cameră într-o tăcere totală până se stingeau, într-un târziu, sângerânde.

Căutam să ne împletim gândurile noastre cu a celor de acasă despre care nu ştiam nimic şi care – desigur nici dânşii nu ştiau nimic de noi.

...

Apare Satana

Astfel intrăm încet în luna decembrie şi iată-ne ajunşi în ziua de Sf. Nicolae (6 decembrie 1950). Când – brusese deschide uşa şi în cadrul ei, înfiorător, Ţurcanu.

— *Unde-i Vişovan?* urlase din toate puterile.

— *Treci acolo*! Îmi arătase un loc în partea opusă a camerei, după care citise de pe listă mai multe nume.

— *Acolo, bandiţilor! O să vă arăt eu vouă, legionarilor*! apoi adresându-se numai mie strigă:

— *Pentru tine, Vişovane, am ceva deosebit.*

La un semnal al lui Ţurcanu sărise asupra noastră o parte din cei ce erau cu noi în cameră, dar nu-i bănuisem.

Au urmat lovituri de bocanci, bâte etc…

Căzut la pământ, nu simţeam durerea loviturilor, căci îmi îngheţase sângele în vine la ameninţarea **deosebită** cu care m-a avertizat Ţurcanu.

Eu care trecusem prin atâtea şi atâtea metode şi acum urma acel **deosebit**…

Nu mai ştiu când au încetat bătăile. Nu mai ştiu ce comitet s-a format… Am simţit doar că mi se prăbuşise mintea şi sufletul, iar încercarea de a spune *„Tatăl nostru”* în gând mi s-a blocat la *„Fie voia Ta…”* şi n-am mai putut să continui.

Mă simţeam pierdut. Simţeam că nu mai am controlul gândurilor mele.

O pată neagră se aşezase peste tot.

În mine nu rămăsese decât acea groaznică aşteptare de clipă cu clipă a unei şi mai groaznice torturi – pe care nu mi-o puteam imaginapromisă de Ţurcanu.

Doamne, de ce m-ai părăsit?

Era întrebarea mea pe care o simţeam hăuind spre infinit de unde nu primeam niciun răspuns.

Ce anume o fi aflat Ţurcanu despre mine ca să vină cu o asemenea groaznică ameninţare…?

Am aflat mai târziu că cel puţin unul din **vitejii** din camera cu Ionică Curăscu – care s-a lăudat c-ar fi murit cu oamenii lui Ţurcanu de gâti-a spus tot, tot ce am vorbit în camera respectivă.

Culmea ironiei a fost că doar la trei săptămâni după ce eu i-am dezvăluit **slăbiciunile mele, marele erou** ajunsese şef de comitet de reeducare.

…

Prăbuşirea

În camera aceasta unica cunoştinţă era Vamanu cu care fusesem în celula respectivă şi pe care nu-l puteam bănui.

Eram însă sigur că el ştie tot. Aşa că în momentul în care am fost obligat să-mi fac demascarea n-am mai fost în stare să reţin nimic şi am spus totul, până şi (vai!) discuţiile pe care le avusesem cu Vamanu care acum nu era în tabăra izolaţilor.

Am simţit atâta umilinţă privindu-l pe bunul meu prieten Vamanu care era în partea opusă ştiind că în curând, foarte curând, va trebui să i-o spun în faţă, iar el va fi obligat să vină alături de mine la izolare. Aş fi preferat să se prăvălească o stâncă peste mine.

Se declanşase în mine un proces de refulare, încât tot ce aveam impresia că era socotit **banditism** şi pe care eu îl cunoşteam trebuia în mod imperios să-l spun. Atât de imperios, încât – dacă cei din comitet nu m-ar fi ascultateram în stare să urlu...

Mă priveam îngrozit pe mine însumi care nu mă mai puteam asculta, cum nu mă mai puteam nici controla. Era îngrozitor...

A venit şi momentul în care Vamanu a fost chemat, iar eu cu vocea înăbuşită am repetat discuţiile noastre considerate duşmănoase.

M-a privit cu nişte ochi mari de nu-i venea să creadă şi aşa a fost şi el trecut în rând cu mine printre izolaţi.

Nu ştiu dacă a fost bătut în momentul acela, dar noi cei de la izolare eram bătuţi continuu.

...

Torturi diabolice

Se introduseseră noi genuri de torturi din ce în ce mai diabolice.

Printre altele, trebuia să facem genuflexiuni cu mâinile ridicate. La început cu zecile, apoi cu sutele şi chiar cu miile.

Când cădeam la pământ, săreau torţionarii cu bocancii pe tine. Era ceva de apocalips…

Îmi amintesc şi acum de **Paul Limberia** care ajunsese până la 1200 de genuflexiuni (dacă nu mă înşală memoria).

Nu ştiu ce legi fizice ar putea explica aceasta.

Sărmanul Paul s-a îmbolnăvit. A fost scos din cameră şi nu peste mult a murit.

Paul Limberia avea domiciliul tocmai în oraşul Piteşti.

Vestea morţii lui s-a auzit în oraşul Piteşti. Diagnosticul de pneumonie nu i-a satisfăcut pe părinţii lui. Nu ştiu prin ce intervenţii au reuşit să obţină deshumarea.

La autopsie s-a constatat că o bună parte din coaste erau rupte. Probabil un gardian mai inimos i-o fi şoptit ceva familiei.

Era iarnă de-a binelea. Frig… Noi cei de la izolare trebuia să dormim pe nişte paturi metalice rupte, fără saltele.

Geamul de la capătul camerei care dădea spre rândul nostru era tot timpul deschis. Noaptea era un chin. Nu se putea dormi, atât din cauza fiarelor patului, cât şi a frigului. Eram obligaţi să stăm nemişcaţi cu faţa în sus, cu mâinile întinse de-a lungul corpului. Orice mişcare era sancţionată pe loc de plantoanele care făceau cu schimbul pentru a ne trezi.

Încercam cel puţin un deget să-l pot ascunde sub clinul hainei pentru un pic de căldură. Tremuram din toată fiinţa de frig, aşteptând dimineaţa care ştiam că începe cu torturile ei, dar cel puţin mă mai încălzeam.

O situaţie puţin nostimă:

Chiar la capătul şirului celor izolaţi, chiar sub geam, dormea **Rogobete** – un student din Olteniapuţin mai vârstnic decât noi. Îl invidiam. La puţin timp după culcare Rogobete adormea şi sforăia de se cutremura puşcăria.

Nu-mi imaginam cum este posibil... când eu nu reuşeam să aţipesc nicio clipă măcar.

În tortură aşteptam noaptea ca să scăpăm de chinurile zilei şi toată noaptea aşteptam ziua ca să scăpăm de frig.

Cea mai grea lovitură o simţeam în faptul că nu mai puteam să mă rog. Încercasem de vreo două ori, dar mă speriasem de mine însumi.

De câte ori am încercat – dimineaţa mă duceam la comitet să-i spun că m-am rugat.

Nu reuşeam să mă gândesc la absolut nimic. Mai bine zis nu îndrăzneam să aduc în memorie nimic din ce ar putea fi considerat **gând banditesc.**

Grozăvia consta în faptul că eram conştient de toate aceste neputinşe ale mele ce mi le reprobam.

Dacă un nebun face nebunii, el fiind fericit că le face, în cazul meu, eu însumi îmi cream tragedia.

Chinurile dimineţii

Dimineaţa, cum suna deşteptarea, trebuia să sărim prin pantaloni direct în bocanci. Cred că aveam cel mult 10 secunde pentru aceasta... După care, înainte ca plantonul să ne poată lovi, să fim cu mâna pe cârpă (pe care noi o lăsam de cu seară la îndemână) şi începeam frecatul mozaicului în cerc, unul după altul, toţi cei izolaţi.

Frecatul se făcea în genunchi, iar în mod ritmic cu o mână frecam mozaicul, iar cu cealaltă făcută pumn trebuia să lovim pe cel din faţa noastră. Aşa aşteptam venirea terciului de dimineaţă.

La sosirea hârdăului cu terci trebuia să intrăm cu toţii pe burtă sub paturile care erau şi aşa destul de joase. Poziţia era de î**ntins pe burtă** cu mâinile la spate şi cu capul ridicat pentru a ni se introduce sub bărbie terciul fierbinte. La un semn trebuia să ne băgăm faţa în terciul care ne ardea şi să sorbim din gamelă. N-aveam voie să ne servim de mâini, care trebuia să rămână la spate. Poziţia era extrem de chinuitoare. Terciul ardea, dar şi foamea trebuia satisfăcută, sorbind din gamelă.

La un alt semnal trebuia să terminăm. La întrebarea: *A fost bun terciul?* trebuia să răspundem: *Groh...* ca porcii. Eram consideraţi porci pentru că nu dădeam dovadă de ataşament faţă de reeducare.

Nu aveam voie să vorbim între noi, pentru că porcii nu vorbesc.

Mâncarea era aşteptată sub imperiul foamei, dar şi cu groaza manierei în care trebuia s-o servim.

Trebuia tot timpul să notăm pe coaja de săpun lucruri pe care nu le spusesem.

Spusesem că făcusem şi poezii legionare, că compusesem şi poemul *„Rapsodia Maramureşului”*...

Groaznic era momentul în care nu mai aveai ce spune şi trebuia să inventezi, întrucât ei tot nu te credeau că ai spus totul.

Sub această teroare unii au debitat inimaginabile aberaţii doar ca să poată scăpa de suplicii.

Se înjosiseră până a declara despre relaţii incestuoase în familie, despre aberaţii sexuale zoofile. Tot ceea ce putea fi mai obscen, mai groaznic şi mai puţin dicibil, considerând că doar – doar vor fi crezuţi.

Mulţumesc lui Dumnezeu că pe mine m-a ferit de asemenea nenorociri.

Trebuia să ajungi ca ţie însuţi să-ţi fie scârbă de tine.

Câte unul era – în sfârşiterezut şi trecut în cealaltă parte, unde trebuia să facă proba violenţei asupra noastră

a celorlalţi.

Nu mai reţin numele şefilor de comitete care se perindaseră prin camere şi care au aplicat metode de teroare.

Într-o zi – ţin mintecum am fost pus să stau într-un picior cu mâinile-n sus, iar după o perioadă de timp au pus pe mine haine, pături (cei reeducaţi aveau pături). Au îngrămădit pe mine un munte de lucruri, iar după ce transpiraţia începuse să curgă gârlă pe mine, m-au obligat să beau două gamele cu apă rece. Era evident că voiau să-mi provoace pneumonie.

Dumnezeu, însă, a vrut altfel…

Vreau să mă sinucid

Începuse să mi se infiltreze în minte ideea sinuciderii.

Îmi anihilaseră voinţa, îmi provocaseră acea refulare patologică de a nu mai tolera niciun gând real sau ireal pe care să nu-l spun.

Mă îngrozeam la gândul că, dacă – cine ştie cum aş ajunge acasă şi aş auzi-o pe mama vorbind împotriva regimului, cu lacrimi în ochi aş alerga la securitate pentru a o denunţa.

Nu ştiu dacă poate fi ceva mai groaznic.

Aşa că într-o zi, în timp ce frecam mozaicul în cerc, dând ritmic pumni celor din faţă şi primind de la cei din spate, am văzut la tineta pe lângă care treceam var cloros pentru dezinfecţie.

N-am stat mult pe gânduri, ştiind că dacă nu acţionez imediat mă voi duce la comitet să le spun ce am gândit. În acest fel partida era ratată.

Trebuia să scap de acest infern. Singura posibilitate era moartea.

Astfel mi-am făcut planul şi punerea lui în aplicare

rapidă.

În ritmul frecării mozaicului cu stânga şi lovitul cu dreapta, în momentul în care mâna îmi era ridicată, în loc să o las pe spatele celui din faţă, am introdus-o brusc în cutia cu var cloros şi apoi direct în gură.

Nu mai ştiu ce s-a întâmplat. Ştiu doar că m-am trezit într-un colţ al camerei într-o poziţie oarecum lejeră şi cu cei din comitet cu ochii holbaţi asupra mea.

Nu mi-au spus nimic. Dimpotrivă – m-au lăsat mai lejer –, în sensul că nu m-au mai obligat să fac cercul cu cârpa, ci m-au pus să stau în poziţie fixă la izolare.

…

Disperarea era şi mai mare văzând că n-am reuşit să mor.

Aveau aceşti torţionari – bănuiescordine precise ca tortura să fie dusă până la hotarul morţii. De aceea cei care au murit la Piteşti au fost fericiţi, dar relativ puţini.

— *Ştim că vreţi să muriţi, bandiţilor, dar n-apucaţi voi fericirea asta. Noi avem nevoie de voi să acţionaţi aşa cum vrem noi.*

Peste tot acest marasm, gândul la ameninţarea lui Ţurcanu că pentru mine pregăteşte *ceva special* era ucigător.

La orice mişcare a clanţei de la uşă mă aşteptam să-l văd pe Ţurcanu înşfăcându-mă şi aruncându-mă în cine ştie ce gropi cu şerpi, crocodili, şobolani…

Imaginaţia mea era în flăcări.

…

Nelu Fuică

Printre altele, îmi amintesc de Nelu Fuică, asistent la

filosofie.

Era un băiat de o condiţie morală şi culturală deosebită.

Înainte de 6 decembrie 1950 ne ţinea prelegeri filosofice şi-l ascultam cu mult interes.

Când la 6 decembrie 1950 începuseră demascările în camera aceasta, Ţurcanu îl trecuse şi pe el în rândul izolaţilor.

Ţurcanu îi spusese:

— De tine nu mă voi atinge, măi banditule. Tu vei sta şi vei privi la cele ce se întâmplă în cameră. Sunt sigur că o să ceri tu să-ţi faci demascarea. Acest lucru s-a adeverit întocmai.

Numai privind la cele ce ni se întâmplă nouă, îngrozit, după un timp – nu mai ştiu câta început să vorbească… şi nu a fost lăsat până când tot, absolut tot ceea ce vorbise mai înainte nu a fost interpretat pe dos.

…

Un nou plan de sinucidere

Timpul trecea enorm de greu. Parcă se diluaseră clipele, mărindu-se astfel durata supliciilor. Pierdusem noţiunea zilelor ce fiecare în parte păreau o veşnicie. Îmi răsuna în inimă acel *Doamne, nu mai pot… De ce nu mă iei la Tine?*

Trebuia să găsesc o metodă de a mă elibera de acest infern, convins fiind că singura metodă era sinuciderea.

Dar oare sinuciderea nu însemna infern?

Într-o noapte, zbătându-mă în gândurile mele, simţeam nevoia să mă rog. Groaza că a doua zi – însăvoi mărturisi comitetului că m-am rugat şi la care să mi se spună*: – Vezi, banditule, că tot nu te-ai rupt de misticism!* … mă înfiora.

Mi-a venit în minte o idee care – însăm-a liniştit.

Când eram duşi – din când în cândia plimbare în curte, am observat că la ieşirea de la parter spre curte era o diferenţă de nivel mai mare decât cea obişnuită.

Ieşirea din corpul închisorii în curte se făcea pe nişte trepte de piatră străjuite de o balustradă relativ scundă. Înălţimea parterului faţă de curte era – după aprecierea meade 2 metri. Numai bună pentru sărit cu capul în jos. Mi-am făcut planul: *Când ajung la capul scărilor, mă arunc direct în cap şi astfel voi reuşi să termin cu toate.*

Un val de linişte m-a cuprins acum. Voi reuşi să mă rog fără să mai spun comitetului dimineaţa că m-am rugat. Eram convins că plec în veşnicie.

...Aşa că mi-am spus *„Tatăl nostru”.* M-am rugat ca Dumnezeu să mă ierte, întrucât El era Cel care a permis să-mi fie depăşite toate puterile şi apoi am adormit liniştit.

Dimineaţa m-am trezit cu zâmbetul pe buze. Am trecut prin toate **furcile caudine** – ca de obiceişi am aşteptat momentul ieşirii la plimbare fără să-i cer comitetului să-i spun că m-am rugat astă noapte...

Acum – oarecumeram stăpân pe mine.

Când ni s-a spus să ne pregătim pentru plimbare, m-am aşezat în rând să vină momentul decisiv.

Dar, culmea! În locul din capul scării de unde voiam să mă arunc – cu faţa spre noi şi cu mâinile desfăcute lateralera Gicu Mătase (preşedintele comitetului de demascări) care parcă bănuia ceva...

Am simţit o prăbuşire interioară văzându-mi ultima speranţă năruită şi astfel am coborât umil scările.

O fi fost un semn de la Dumnezeu de l-a aşezat pe Gicu Mătase acolo, cum n-o făcuse mai înainte?! Era acesta un semn că firul suferinţelor mele trebuie să continue? Ori calvarul meu nu se putea sfârşi în felul acesta?...

De acum pluteam în neant ca o frunză purtată de vânt, simţindu-mă definitiv pierdut.

Un gând mă chinuia îngrozitor. Gândul la **frăţiorii mei de cruce** din Sighetul Marmaţiei. Îmi imaginam că şi în închisorile în care sunt dânşii se întâmplă aceleaşi lucruri ca şi aici. Cel puţin aşa ne-a spus Ţurcanu, că această acţiune de demascare s-a extins în toate închisorile din ţară, ba mai mult, în toată ţara.

Ei, şi aici e aici:

Dac-aş putea negocia cu suferinţa lor, aş fi acceptat-o bucuros peste ale mele şi – culmea ar fi fost un moment în care mi-aş fi dus mai uşor crucea.

Într-o zi după masă se porni un iureş de pumni şi de palme împotriva noastră a izolaţilor. De ce? Greu de spus. Poate din sadism sau poate aşa erau ordinele.

Când cu greu mă scol de la pământ constat că nu mai pot călca cu piciorul drept. Că laba piciorului îmi spânzura ca un obiect străin.

Din acel moment îmi târam piciorul ce nu mă mai asculta, iar la plimbarea din curte – în timpul alergărilor eram aşezat întotdeauna la urmă ca să nu-i încurc pe ceilalţi.

A durat mai multe luni această situaţie pe care o consideram nerecuperabilă (definitivă), când la un moment dat – incredibil chiar fără să-mi dau seama, constat că păşesc normal. Laba piciorului mă asculta întru totul.

Valerică Teodoru (un bun prieten, om deosebit care trecuse prin toate chinurile de acolo) îmi explicase că a fost întrerupt fluxul neuronilor de la articulaţia respectivă din cauza loviturilor.

...

Paştile lui 1951

Se apropiau Paştile unui nou an sub cerul demascărilor de la Piteşti.

De data asta ştiam că se apropie marea sărbătoare,

întrucât torţionarii ne anunţaseră.

Primiseră – probabilşi ei ordine de la oculta care manevra din umbră aceste nenorociri şi trebuia ca răul să-l facă şi mai rău şi mai infam.

Observam cum cei din partea adversă începură să organizeze scene – scene din ce în ce mai blasfematoare la adresa Mântuitorului şi a Sfintei Fecioare.

Se proferau cuvinte din cele mai scârboase posibile, scene care profanau tot ce este sfânt în chipul cel mai dezgustător, iar noi cei de la izolare trebuia să ne închinăm în fa] a lor şi să repetăm expresii de domeniul absurdului.

Dacă Paştile lui 1950 au fost sub semnul chinurilor fizice, celor din 1951 li s-a adăugat degradarea morală dusă până dincolo de limita inimaginabilului.

Nu mai rămăsese nimic din ce să nu fie pângărit. De partea opoziţiei nu mai rămăsesem decât câţiva.

Regret din suflet că nu-mi mai amintesc numele lor.

…

Din nou se pleacă la Canal

Se mai făcuse o plecare la canal.

La fel – ca la prima plecarecând s-a citit lista fremătam la gândul că poate-poate scap din acest infern. Chiar dacă ar fi să ajung în altul, numai să pot respira între cele două.

Dar, iarăşi n-a fost să fie. Iarăşi mă vedeam rămas în acel loc de pedeapsă. Se perindaseră atâtea comitete, atâţia şefi de comitete peste mine, iar eu rămâneam mereu acolo la izolare aşteptând cu groază acel supliciu **deosebit** promis de Ţurcanu şi care, cu cât întârzia, cu atât era mai groaznic.

…

Umor sarcastic în Piteşti

Îmi amintesc cu durere o secvenţă de umor sarcastic la închisoarea Piteşti:

Într-un grup supus reeducării prin îndoctrinare este surprinsă o discuţie între doi, care s-a derulat cam aşa:

— *Deci trebuie să fim convinşi că nu există Dumnezeu.*

Celălalt, cu îndoiala în suflet, îi răspunde:

— *Dar dacă totuşi există?*

— *Atunci **am rupt cuiul**,* răspunde prompt primul (pe care îl chema Maxim).

Discuţia a fost dată ca exemplu de către unul din comitetul de reeducare care surprinsese discuţia şi voia să dovedească prin aceasta cât de greu **bandiţii de legionari** vor să privească **adevărul** în faţă.

...

Cearşaful misterios

Din când în când eram duşi la camera 4 spital fiecare cu săpunul lui.

Ni se dăduse o frunză de săpun. Nu pentru igienă, ci pentru a zgâria cu un vârf de pai lucrurile pe care trebuia să le declari.

Pe acea suprafaţă mică trebuia să notăm tot ce ţinusem ascuns până atunci. Urma ca la camera 4 spital să le citim în faţa lui Ţurcanu care aprecia **cât banditism a mai rămas în tine.**

Tot timpul ne scormoneam minţile ca să găsim lucruri nedeclarate, întrucât orice declarai nu-l putea satisface pe Ţurcanu. De aceea inventam, improvizam lucruri care să fie plauzibile, dar care pe cât posibil să nu atingă pe alţii.

Doamne, chinuitoare mai era această stoarcere de minte făcută sub groaza iminenţei unor noi şi inimaginabile torturi.

Cu ocazia unei asemenea peregrinări la camera 4 spital observ că lângă uşă peretele era acoperit cu un cearşaf fixat vertical.

Mintea mi-a luat din nou foc:

Oare ce se ascunde în spatele cearşafului?

O cameră de tortură?...

Cum ar putea fi acea tortură ţinută atât de secretă? Doar cunoscusem atâtea până atunci.

Or fi acolo şerpi, şobolani...? Mintea mi-o lua razna căutând să-mi imaginez tot ce putea fi mai îngrozitor şi mai mult decât atât.

De fiecare dată când eram duşi la camera 4 spital priveam îngroziţi spre acel cearşaf ascunzător de orori.

Mult mai târziu am aflat că în spatele cearşafului se ascundea un ziar de perete.

Conform obiceiului timpului, cei reeducaţi scriau articole elogioase la adresa partidului comunist sau cum au reuşit respectivii să facă a nu mai fi **bandiţi.**

Când noi**, marii bandiţi**, eram duşi în acea cameră pentru **demascare,** ziarul de perete se acoperea cu un cearşaf.

Aceste duceri şi înapoieri de la camera 4 spital le făceam fie conduşi de Ţurcanu însuşi, fie de miliţieni.

Dupş cât de liber se plimba Ţurcanu prin toată închisoarea şi după respectul pe care i-l acordau gardienii făcea impresia că el trebuie să fie un securist cu grad mare care, pentru a-şi îndeplini misiunea, poza în puşcăriaş.

Destinderea

Începuse să apară soarele mai cald al verii şi observam că ceva se întâmplase.

Ţurcanu venea mai rar prin cameră, iar torţionarii se pare că obosiseră şi ei.

La un moment dat unii din şefii de comitete ne

anunţă:

— *Hai, măi voi izolaţilor, veniţi şi voi să staţi pe marginea patului* (în partea reeducaţilor erau nişte paturi libere cu saltea şi pătură).

E de neimaginat senzaţia ce o ai, când, după atâta vreme de stat pe ciment, puteai să stai pe un pat cu saltea, care cât ar fi fost ea de tare, ţi se părea moale ca un jilţ împărătesc.

— *Măi bandiţilor*, -ne zise Ţurcanu*mi-a fost milă de voi, dar băgaţi-vă minţile în cap şi scormoniţi tot-tot ce n-aţi demascat şi încercaţi să vă îndreptaţi gândurile spre reeducare.*

Mintea mea, însă, rămase la fel de bolnavă... şi nu numai a mea...

Ţin minte că fiind la plimbare, cineva de la etajul 2 se uita pe furiş pe fereastră la noi cei de la plimbare. Cu toată umilinţa pe care o simţeam şi a degradării în care am ajuns, alergam să-i spunem gardianului despre marea **crimă** ce se produsese.

Procesul de refulare se declanşase. Eram conştient de aceasta, dar nu-l mai puteam opri. Mă simţeam pedepsit pe viaţă. Îmi sunau în urechi urletele, hohotele de râs ale celor care ne torturau.

Cu toate că se încerca (aveam impresia) o uşoară destindere în sensul că ne introduseseră într-o cameră mai mare cu alţii dintre cei despre care auzisem, dar nu-i cunoşteam personal.

Era vizibil de constatat că toţi – mai mult sau mai puţintrecuseră prin demascări.

Sufletul îmi rămase la fel de încremenit la acel **special** al lui Ţurcanu care plana asupra mea.

Şi totuşi în acea cameră (să fi fost prin iulie-august 1951) nu se înfiinţase niciun comitet şi nu se constata nota forţată a discuţiilor care – încăiera nota reeducării.

La prânz au început să ni se dea porţii duble de

mâncare şi am auzit că ne pregătim pentru plecare la Gherla.

Sosirea la închisoarea Gherla

...

Îmi făcea impresia că suntem o mulţime de robotizaţi fiecare, trăindu-şi tragedia în sine, dar cărora li se mai lăsa un spaţiu să mai poată şi zâmbi din când în când.

Mă gândeam oare ce urmează? Şi dacă nu cumva se vor repeta aceleaşi lovituri pe care le simţeam după fiecare plecare (la canal, a unora), iar eu rămâneam tot la Piteşti.

De data asta scăpa-voi oare?... Indiferent unde, doar că scap din acest loc blestemat – închisoarea Piteşti.

Într-o bună zi gardianul – fără ca să mai citească o listă şi să-mi bată inima la fiecare nume auzit dacă voi urma sau nu şi eu de data aceasta ni s-a spus la întreaga cameră*: Faceţi-vă bagajul, plecaţi la Gherla.*

Am respirat uşuraţi ştiind că plecăm din acest loc şi că la Gherla se munceşte în fabrică şi este o cât de cât libertate de mişcare.

...

Nu-mi amintesc cum a fost drumul. Ceea ce îmi amintesc e că de la gară până la închisoare am fost duşi pe jos încadraţi de gardieni, soldaţi, securişti...

Era pe înserate când pe drum zăresc pe jos, la îndemâna mea, un măr sau mai multe. Se pare că se încărcase vreun vagon cu mere, iar din lădiţele cu care se transportau să fi scăpat şi pe jos câteva.

Cum eram tare flămând, fără ca să gândesc, m-am aplecat, am luat mărul şi l-am vârât în buzunar... nu ştiu dacă am fost observat. Ştiu doar că nu mi-a spus nimeni nimic, dar că mărul din buzunar mă ardea... Am făcut un lucru ticălos – mi-am zisşi trebuie să mă demasc imediat ce

ajung la închisoare.

Blestematul angrenaj care mi-a distrus mintea la Piteşti funcţiona în continuare.

Am ajuns – în sfârşitla închisoare într-o cameră imensă unde la scurt timp am observat cum pe uşa deschisă intra Ţurcanu şi alţi câţiva binecunoscuţi din Piteşti.

Îngheţase sângele în mine şi am simţit cum urlau toate celulele din mine: *Ce mai vor? Şi de la cine?*

Am putut vedea cum se înfiripa comitetul de cameră. Cum se dădeau dispoziţii de la unii mai mari la alţii mai mici dintre reeducaţi. Mi-am dat seama că toţi din cameră au trecut prin demascări.

La un moment dat tună vocea lui Ţurcanu:

— *Mă, bandiţilor. Aici sunteţi la Gherla. Să nu credeţi cumva că demascările s-au terminat. Veţi fi introduşi în fabrică la lucru, dar nu cumva să suflaţi o vorbă despre ce a fost la Piteşti, că alte vorbe n-o să puteţi sufla!*

Mi-am amintit de groaznica ameninţare de la camera 1 Biserică Piteşti, când mi-a spus că pentru mine are ceva **deosebit,** amintire care mă urmărea în continuare ca un coşmar.

Ce putea fi mai groaznic decât cele trăite şi văzute de mine?!

Ni s-a spus – în continuarecă în fabrică lucrează şi **bandiţi** şi că noi trebuie de fiecare dată – la întoarcerea din fabricăsă declarăm tot ce am vorbit cu cei cu care eram în contact.

Sunt mulţi – ne-a spus în continuare*n-au declarat totul la securitate şi astfel în ţară au mai rămas elemente duşmănoase care uneltesc împotriva regimului comunist şi care trebuie să le depistăm.*

Voi trebuie să vă comportaţi ca şi cum aţi fi ***bandiţi*** *ca ei, ca să le câştigaţi încrederea, ca ei să vă spună totul şi voi să ne spuneţi nouă.*

Eram îngrozit.

Faptul de a mă afla într-o fabrică, de a mă putea mişca – în sfârşit de a nu sta într-o poziţie fixă – nu te miri ce poziţie chinuitoaremă liniştea, dar mintea mi se întuneca complet la gândul că trebuie să relatez toate discuţiile.

Mai era şi dubiul că – cine ştiepoate că şi cel cu care discuţi trecuse prin reeducare şi că el poate relata totul despre tine.

La mine însă partea cea mai groaznică consta în acea stare patologică de refulare, de a nu mai putea ţine nimic în mine. Ce puteam face?

M-am gândit că voi încerca să evit – pe cât posibilorice discuţie…

În fabrică

În sfârşit suntem scoşi din cameră.

Eu nimeresc la o maşină de geluit (abricht) unde şef era un neamţ – spre marele meu noroc foarte tacitumşi care, pe deasupra, era şi foarte conştiincios.

Mi-a arătat ce trebuie să fac. Am deprins oarecum munca. Sub rezerva tăcerii lui mă simţeam destul de apărat. Dar nu tot la fel a fost când la ieşirea din fabrică a trebuit să raportez cele discutate.

Faptul că ortacul meu nu vorbea n-a mul] uimit de loc pe cei din comitet. Ba mai mult, s-a concluzionat că am rămas tot bandit care nu vrea să se reeduce.

Era un adevărat marasm de a căuta să scap din această situaţie sub obsesia de a nu vorbi nimic. Trăiam sub ameninţarea mai mare a neputinţei mele de a păstra şi a nu divulga cele auzite, decât a represiunii celor din comitet.

Aici Dumnezeu mi-a ajutat. Nu neg nici chiar după atâta timp cât a trecut de atunci… Ba mai mult, confirm

prezenţa lui Dumnezeu lângă mine de-a lungul acelor ani.

Într-o noapte, lucrând la maşină şi trebuind să geluiesc nişte şipci subţiri, la un moment dat o şipcă se rupe sub apăsarea palmei mele chiar deasupra cuţitelor care se învârteau vertiginos şi mâna îmi intră în cuţite.

Neamţul a văzut.

A oprit imediat maşina, mi-a scos mâna din cuţite şi a chemat medicul de serviciu – tot un fost deţinut trecut prin Piteşti.

Este inimaginabil de crezut bucuria pe care am simţit-o văzându-mi mâna zdrenţuită. N-am simţit durerea de marea bucurie ce m-a cuprins, ştiind că mă duc la infirmerie şi astfel scap de camera reeducării.

Parcă pluteam... condus cu mare grijă şi tact de medicul respectiv, dar în viteză pentru că pierdeam mult sânge.

Ajuns pe patul din infirmerie, după ce mâna mi-a fost operată, curăţată, bandajată, am respirat uşurat, ştiind că în această situaţie nu-mi mai putea cere nimeni nimic.

Deşi rănile erau adânci (se văd şi acum urmele cuţitelor), nu reţin – în toată perioada de tratament la infirmeriesă fi simţit durere. Aceasta era anihilată de faptul de a fi în afara câmpului de atenţie al reeducării.

Un înger: Radu Macri

În camera infirmeriei, cu mine, erau mai mulţi bolnavi grav. Ceea ce îmi aduc aminte cu multă tristeţe era un băieţel de vreo 14 – 15 ani sau poate mai puţin, al cărui nume mi-l amintesc: RADU MACRI... Elev – fiul unui pilot de marină din Brăila. Avea dublă pneumonie. Fusese arestat cu grupul **Generalul Franco.**

Prin anii 1948 sau 1949, un grup de elevi având vârsta în jur de 12 – 13 ani s-au hotărât să-i scrie o scrisoare generalului Franco – despre care auziseră că a

luptat împotriva comunismului şi să-şi exprime indignarea cum ei, copiii, erau forţaţi să intre în asociaţii cu caracter comunist (U.A.E.R.).

Zis şi făcut. Pe o carte poştală, în câteva rânduri şi-au exprimat păsul, au semnat cât mai descifrabil posibil şi trecând adresa **Domnului General Franco – Madrid** au pus-o cu nonşalanţă la cutia poştală.

Ceea ce a urmat se poate bănui.

În închisoare erau numiţi **copiii generalului Franco.**

Băieţelul era întins pe un pat cu ochii extrem de strălucitori datorită febrei. Străveziu de slab se stingea clipă de clipă ca o lumânare.

După câteva zile de la sosirea mea, Radu n-a mai mişcat. A rămas aşa cum am să exprim mai târziu în poezia *„Piteşti”. „Ca un înger mat, ce a-ngheţat, plecat în veşnici”.*

Nu mai ţin minte cât timp am stat la infirmerie, unde trebuie să mi se schimbe pansamentul, după care am fost luat şi reintrodus într-o cameră de reeducare.

Din nou în cloacă.

În camera în care fusesem introdus atmosfera era asemănătoare cu cea de la Piteşti din ultima perioadă. Cu comitete de demascări, scormoneli continui prin cutele cele mai dosnice ale creierului după cine ştie ce fărâmă de amintire rătăcită pe acolo.

Pluteam ca pe un ocean de smoală în care negura groazei acoperise totul. Nu ştiam nici unde-i răsăritul, apusul, nici miazanoapte sau miazazi. Timpul trecea, dar nu ştiam că trece. Doar umbre ale groazei se perindau pe dinaintea mea, fioruri demonice îmi fulgerau prin şira spinării, de la stânga la dreapta, numai coşmaruri...

În felul acesta s-au furişat pe lângă mine fără să

sesizez sărbătorile Crăciunului anului 1951 şi sărbătoarea anului nou 1952.

Când mă gândesc retroactiv, am impresia că nici nu a fost Crăciun în anul 1951, cum nici an nou în anul 1952.

În una din zilele lui ianuarie 1952 au fost anunţaţi că cei cu pedepse de peste 10 ani şi peste, plecăm la mină.

Am tresărit punându-mi speranţa în plecare. Poate-poate voi scăpa şi de la Gherla, care devenise la fel de grea ca şi Piteştiul.

După ce ne-am făcut bagajele cei cu pedepsele respective, vine un gardian însoţit de unul din reeducaţi – fost elev-Stoian Ion.

Suntem trecuţi în revistă, iar când ajunge la mine, Stoian mă împinge cu mâna spunând: tu nu pleci, banditule!

Am simţit de parcă mi s-a răsucit un cuţit în inimă.

Din nou – la fel ca la Piteştimi se tăia speranţa de a putea scăpa din infern, dacă nu, cel puţin de a-l schimba cu altul.

M-am întors în cameră înfrânt, zdrobit, zicându-mi: Ce mai vor oare? Nu văd aceştia că eu nu mai exist? Eram un om înfrânt, cu voinţa distrusă şi despre care mai auzeam şi eu pe câte unul şi altul spunând că n-aş fi în toate minţile…

Aş fi acceptat cu bucurie epitetul de **nebun**, dacă m-aş fi bucurat şi de reversul nebuniei, acela de a nu mai suferi pentru aceasta. Ori eu trăiam suferinţa în toată dimensiunea ei.

Şi totuşi, Dumnezeu nu m-a părăsit

După câteva ore vine un alt gardian şi strigă în cameră, că dacă este vreunul cu pedeapsa de zece ani şi peste, să-şi facă bagajul.

Am înţeles că numărul celor selecţionaţi n-a fost

suficient, iar gardianul voia să completeze numărul.

Mi-am înşfăcat bagajul ce nu apucasem să-l desfac şi am rupt-o la fugă spre curte, ca nu cumva să mă observe iar Stoian sau un altul dintre ai lor şi să mă oprească.

În curte erau deja adunaţi vreo 100, dacă nu mai bine, de deţinuţi. M-am strecurat printre ei şi m-am făcut cât mai mic ca să nu pot fi observat de cei de la reeducare. Am reuşit să mă trec şi pe lista pe care o făcea un gardian şi nu după mult m-am văzut ieşind cu coloana de deţinuţi cu care mă îndreptam spre gară.

Din când în când mă uitam pe furiş înapoi cu groaza de a nu fi remarcată plecarea mea spre mină.

Eu consideram această plecare – la ora respectivăca o evadare…

Am fost atât de înghesuiţi încât drumul spre mină mi s-a părut din cele mai groaznice posibile. Fiind prins cu un picior ridicat nu mai puteai să-l pui jos. N-aveai cum.

Am observat pe dubă, că în afară de studenţii de la Piteşti şi Gherla, mai erau şi alte persoane pe care nu le cunoşteam şi nu ştiam dacă aceştia au fost sau nu trecuţi prin reeducare.

La mina Baia Sprie

Am ajuns – în sfârşitla Baia Sprie. Parcă am ajuns pe altă lume. Nişte barăci şi mulţi oameni gălăgioşi care se plimbau încoace şi încolo prin curte. Gardul de sârmă ghimpată ce împrejmuia barăcile, pentru mine nu avea semnificaţia puşcăriei, conta ca o împrejmuire oarecare a unei gospodării de ţară…

Am fost duşi în nişte săli mari pentru a ni se face vizita medicală şi au venit bucătarii ca să ne dea de mâncare.

Incredibil! Pâinea şi marmelada la discreţie. Nu ne venea să credem ochilor. Înfulecam ca nişte lupi.

Ni s-a atras atenţia să nu mâncăm cu prea multă lăcomie pentru a evita deranjamentele şi bolile de stomac.

Mulţi – într-adevărs-au îmbolnăvit de stomac.

A sosit apoi vizita medicală pentru mină.

Doream din tot sufletul să intru cât mai repede şi cât mai adânc în mină. Speram ca acolo în măruntaiele pământului mi se vor mai domoli grozăviile din cap.

La vizita medicală se constată că pe lângă alte debilităţi mai sunt ţi foarte slab. Aveam 52 de kilograme la înălţimea de 1, 82 m.

Concluzia: nu pot intra în mină şi va trebui să prestez munca la suprafaţă.

Altă lovitură!

Voiam să intru dinadins în inima pământului crezând că acolo să scap de oameni. Aveam nevoie de singurătate, să fiu doar cu mine însumi, să-mi oblojesc rănile. Încă de la plecarea din Gherla mi-am făcut planul ca ajuns în măruntaiele pământului, dezastrul meu interior se va mai linişti.

…

Am luptat şi am învins

Decizia cabinetului de a nu intra în mină m-a răvăşit.

Auzisem că cel care conduce din interior (adică din partea deţinuţilor) era inginerul BUJOIU, fost ministru, căruia i se înscenase un proces de trădare naţională. Fusese condamnat la muncă silnică pe viaţă.

Adus la mină datorită cunoştinţelor şi practicii lui de mare valoare în domeniul mineritului, administraţia i-a oferit posibilitatea de a conduce mina şi a o rentabiliza.

Auzisem că era un om deosebit de bun şi înţelegător. Aşa că l-am căutat cu febrilitate printre mineri. L-am găsit în biroul lui şi i-am expus păsul meu.

I-am spus că la vizita medicală am fost exclus de la

munca în subteran datorită stării mele de slăbiciune, dar că eu cred că voi putea rezista şi vreau să muncesc în mină.

Desigur, nu puteam să-i vorbesc despre cele petrecute la Piteşti şi Gherla, dar i-am relatat că am un anumit zbucium sufletesc şi cred că munca în mină m-ar ajuta să mă liniştesc. De altfel asemenea zvârcoliri erau destul de frecvente printre deţinuţi.

M-a privit cu oarecare compasiune şi mi-a promis că-mi va găsi o muncă mai uşoară în subteran…

Astfel, m-a dat ca ajutor de miner la un sârb (arestat în cazul Tito). Era acest sârb un uriaş despre care se spunea că e cel mai puternic om din mină.

Mare lucru nu aveam de făcut, deoarece Ghedos Ravoschi – sârbulfăcea totul. Mai era şi taciturn, pe deasupra, lucru ce îmi convenea cel mai mult.

Când au aflat cei din colonie de zorul meu de a munci în subteran s-au mirat şi m-au criticat deoarece toţi ar fi dorit să muncească la suprafaţă în aer liber.

Vai mie! Coşmarul Piteştiului apare iarăşi!

La suprafaţă erau mulţi oameni, în afară de cei pe care îi cunoşteam de la Piteşti, amestecaţi cu reeducaţi ce aveau creierele **spălate.** Nu-i cunoşteam pe toţi. Ştiindu-mă atât de răvăşit în sufletul meu şi cuprins de acea stare patologică în care nu mai puteam nimic să ţin în mine fără să nu divulg imediat, mă ţineam deoparte, singuratic.

Deodată, ca umbra lui satan, se apropie de mine un fost student reeducat de la Piteşti, -nu-i reţin cu certitudine numele, de aceea nici nu încerc să-l ghicesc spre a nu greşişi-mi comunică răspicat că şi aici la mină va continua cu demascarea, că există un comitet format şi că se aşteaptă sosirea lui Ţurcanu. Deci, va trebui să demasc în faţa lui tot ce aud şi tot ce văd în juru-mi.

E greu de imaginat ce am simţit când am auzit că va trebui să-i demasc pe **bandiţi.**

Îmi pierise toată bucuria de a fi ajuns la mină. Nu ştiam cum să ocolesc oamenii, fiind conştient de starea mea patologică de a nu putea reţine nimic secret. Era imposibil…

Ajunşi în curte am fost înconjuraţi cu multă prietenie de veteranii minei.

Ne întrebau de unde venim, cum a fost pe la alte închisori etc…

Dintre toţi aceştia se desprinsese unul cu o faţă foarte veselă care veni direct la mine zicându-mi:

— Am aflat că eşti din Maramureş… şi mă îmbrăţişează. De unde din Maramureş?

— Din Sighet.

— Bravo. Şi eu sunt din Sighet şi mă cheamă **Vasile Boaru.**

Numele lui mi se părea cunoscut. Mi-a spus că a plecat din Sighet în 1940, s-a stabilit în Bucureşti unde urma o şcoală de pilotaj. Îmi zise că atunci când voi putea coborî în mină mă va lua în echipa lui, căci era şef de echipă sau ceva mai mare. M-a tratat cu biscuiţi.

În creier şi-n suflet au început din nou să bată ciocanele de teamă să nu-mi spună ceva ca pe urmă eu să mă demasc comitetului.

Am încercat şi fiu cât se poate de rezervat, dar… degeaba.

La un moment dat mă întreabă dacă ai mei de acasă ştiu despre mine, pentru că el ar putea să le transmită unele informaţii.

Dacă-mi exploda un obuz în cap nu-mi era mai greu decât ce am simţit în acel moment.

Eram sigur că sunt văzut că discut cu Boaru de către vreun reeducat. Dar nu-mi era atât de frică de aceştia, cât îmi era frică de neputinţa mea de a-mi reţine gândurile şi

că va trebui să spun totul în faţa comitetului despre această situaţie.

Nu mai ştiu ce i-am spus lui Boaru la întrebare, însă aş fi preferat să mor, decât să aud întrebarea.

O pată neagră mi s-a aşezat pe gânduri şi de aici relatarea mea va urma două căi datorită nesiguranţei realităţii din acel moment.

Prima cale:

M-am dus direct la respectivul cu reeducarea şi i-am spus cele auzite de la Boaru – (nu puteam să nu-i spun. Îmi urlau gândurile) – că Boaru m-a întrebat dacă am ceva de transmis acasă, ceea ce – implicitânsemna că putea lua legătura cu exteriorul.

La un timp extrem de scurt, doar la câteva minute, dându-mi seama de grozăvia consecinţelor pentru Boaru şi alţi oameni binevoitori şi nevinovaţi, am fost atât de şocat, încât numai după o zi cad grav bolnav, diagnosticat**:** **hepatită evolutivă febrilă>.**

M-au internat la infirmerie cu temperatură de 40 de grade. Am aflat mai târziu că doctorii mi-au prezis că acolo îmi este sfârşitul.

Miracolul

Eram, nu galben, ci verde la culoare.

Îmi aduc aminte cum cei doi doctori deţinuţi mă vegheau în timpul nopţii.

Ştiam că-i Săptămâna Mare 1952.

În culmea disperării, am strigat în gând către Dumnezeu să-mi ajute. Am avut impresia că strigătul meu din gând a străbătut genunea până la marginea universului...

...Cum era în timpul nopţii, în febră mare (de obicei hepatita nu se face cu febră) am strania impresie că deasupra uşii de la intrare a apărut o cruce în flăcări care

ardea cum ardeam şi eu.

Brusc – miraculos de brusesimt că pot rosti *„Tatăl nostru”* (am relatat că nu puteam să-mi fac rugăciunea încă de la Piteşti).

Am simţit cum mi se deschide sufletul şi un val de bucurie, de sfântă bucurie, mă învăluie.

M-am ridicat brusc din pat simţind, nu numai că sunt vindecat, dar simţindu-mă puternic, chiar foarte puternic. Doctorii au rămas nedumeri] i:

— Vezi ce faci, Vişovane!

— Mă simt bine. Nu mai am nimic.

I-am mirat pe toţi cei din salon care s-au trezit auzindu-mi mişcarea şi atenţionările doctorilor.

Am simţit că nu mi-e frică nici de Ţurcanu, nici de reeducare. Tot Piteştiul şi Gherla căzuseră – parcăla picioarele mele. Aşteptam cu nerăbdare să se facă ziuă…

Când – în sfârşits-a luminat de zi, eu, bolnavul până cu câteva ore înainte ţintuit la pat de febră şi de boală, am alergat într-un suflet să-l găsesc pe Vasile Boaru.

L-am găsit.

Gâfâind de fugă, de jenă, dar şi de bucuria revenirii, i-am cerut iertare şi i-am explicat pe scurt, cum zdrobit fiind încă din Piteşti, l-am turnat comitetului de reeducaţi despre faptul că el, Boaru, a promis că-mi va anunţa familia că trăiesc.

Nu ştiu ce a simţit Vasile Boaru şi cât de mult s-a speriat. Nu reţin să-mi fi spus ceva, pentru că eu, cuprins de imensa bucurie a revenirii, alergam prin curte (eu, atât de bolnavul cu câteva ore mai înainte), ca să-mi anunţ prietenii de ceea ce simţeam.

Putea să-mi apară acum Ţurcanu cu toţi torţionarii lui, că i-aş fi scuipat în ochi.

Considerând că respectivul reeducat, căruia i-am spus ce am discutat cu Boaru, a anunţat administraţia, aşteptam fără teamă să fiu dus la anchetă, să fiu

confruntat cu Boaru, căruia i-am spus să nege, că şi eu voi nega.

Dar n-am fost dus la nicio anchetă.

A doua cale:

Acum, după atâţia ani de zile, regândind situaţia de atunci, mă întreb dacă eu am spus comitetului de reeducare despre convorbirea cu Boaru? Dacă nu cumva situaţia a fost alta.

După ce Boaru mi-a spus că poate să anunţe pe ai mei, şocul a fost atât de puternic (doar eram sub imperiul morbid al Piteştiului), încât a determinat acea formă de hepatită groaznică.

Consider că în această stare, am avut doar impresia patologică că am spus aceasta comitetului. Cum aş fi putut? Doar eram în febră şi internat la infirmerie…

Această impresie mi s-a întipărit în minte ca o certitudine.

De ce spun acest lucru?

Pentru că, dacă eu într-adevăr aş fi relatat cazul acesta reeducatului, cazul ar fi ajuns imediat la ofiţerul politic care – obligatar fi declanşat o anchetă. L-ar fi anchetat pe Boaru, el fiind incriminatul… M-ar fi dus şi pe mine pentru confruntare. Ori eu n-am fost dus la nicio confruntare – receteboaru n-a fost anchetat.

De aici concluzia mea actuală este că toată această nenorocire s-a întâmplat numai în imaginaţia mea bolnavă, iar lui Vasile Boaru i-am mărturisit un păcat nesăvârşit.

Din nou sabia sus!

Marea minune se săvârşise.

Mi-am revenit. Eram iarăşi cel de altă dată.

N-am crezut că mi se va întâmpla vreodată. Mi-am revenit în forţă. Mă simţeam chiar mai tare ca înainte de a

intra în puşcărie.

Începusem o confruntare temerară cu administraţia şi cu ticăloşii. Confruntarea am plătit-o – în continuarecu pedepse, izolări, lanţuri. De acum nimic nu mă mai speria, ci dimpotrivă, îmi apăreau toate uşoare. Chiar foarte uşoare faţă de grozăviile prin care trecusem.

Mi-am regăsit prietenii, dintre care unii trecuseră prin Piteşti şi reuşiseră şi ei să-şi revină. Mi-l amintesc pe **RISTEL NEDELCU** (Dumnezeu să-l ierte)!

Îmi amintesc de alţii, care nu trecuseră prin Piteşti, dar erau de o ţinută exemplară: **VASILE ALUPEI, IONICĂ UNGUREANU.** Împreună cu aceştia doi am fost izolaţi într-o baracă, considerându-se că avem o mare influenţă asupra celorlalţi, întărâtându-i împotriva regimului.

Îmi pare rău că nu-mi amintesc numele atâtor bravi camarazi cu care am trăit clipe frumoase, ne mai păsându-ne de greul puşcăriei.

…

Colonelul Stoianovici, comandantul unităţii de tancuri din Piteşti

Un prieten îmi spune că este un domn mai în vârstă – fost colonelcare ar vrea să mă cunoască.

Fac cunoştinţă cu colonelul Stoianovici, care îmi spuse că auzise de cele ce am petrecut la Piteşti. Îl interesa, pe lângă dezastrul ce s-a petrecut acolo, şi aprecierile mele, deoarece în perioada respectivă era comandantul detaşamentului de tancuri Piteşti.

Tresar şi întreb:

Domnule colonel, într-o zi din toamna (sau iarna) anului 1949 s-au auzit nişte uruite puternice de tancuri prin Piteşti… La care colonelul se uită la mine zâmbind:

— Da, am făcut manevre de luptă…

— Dumneavoastră zâmbiţi, domnule colonel, dar de-

aţi şti ce bătaie s-a luat în urma acestor manevre ale dumneavoastră… pe care noi le-am interpretat că sunt pregătiri de luptă, deoarece în toate discuţiile noastre sosirea americanilor era iminentă.

După începutul reeducării, toate aceste discuţii au fost interpretate ca duşmănoase şi ni s-au aplicat pedepsele în consecinţă.

Cum de a ajuns în închisoare colonelul Stoianovici nu-mi mai amintesc exact. Îmi amintesc doar faptul că în timpul campaniei din răsărit a cunoscut o rusoaică – pare-mi-sefarmacistă, pe care a adus-o în ţară, dar care după o vreme l-a denunţat la securitate drept criminal de război.

Preoţii greco-catolici. Doi evrei

Între timp sosise în colonie, venind de la altă închisoare, părintele **DUNCA IOAN JOLDEA**, din Ieud, tatăl camaradului meu Nelu Dunca – preot greco-catolic.

Ne-am bucurat foarte mult. Ne-am povestit multe şi şi-a exprimat mândria că Nelu – **băiatul meu**este un luptător pentru Credinţă şi neam.

Părintele Joldea era un exemplu de credinţă şi demnitate, dar totodată şi de modestie printre cei din lagăr.

În curând a fost îndrăgit de toţi, printre care şi de evreul **GRUBER** – unul dintre cei doi evreialtminteri singurii ce erau închişi la Baia Sprie.

GRUBER – în specialera foarte simpatic. Nu mai ştiu pentru ce a fost arestat. Ştiu doar că povestea că a trecut şi prin lagărul de la Auschwitz. Concluzia lui era că închisorile româneşti erau mult mai mizerabile decât cele nemţeşti.

Gruber s-a împrietenit şi cu legionarii, constatând astfel nu numai că legionarii nu mănâncă oameni, ci dimpotrivă erau oameni cu o ţinută aleasă şi că idealurile

lor nu pot fi represate.

A ajuns până acolo încât cu un pic de umor – puţin sarcasticspecific evreilor, de Bunavestire, considerată şi sărbătoare legionară, să se adreseze unui camarad zicând:

— Măi Ghiţă, mă. Să dea Dumnezeu să vină biruinţa legionară, iar eu să fiu în Palestina!

Au mai sosit şi doi tineri preoţi romano-catolici din Moldova: părintele Dumitraş şi Rotaru, care după interzicerea cultului greco-catolic – ca protestau trecut chiar ei la greco-catolici. De aceştia doi îmi aduc aminte cu mare plăcere. Tineri, deschişi la suflet, mereu cu zâmbetul pe faţă şi cu nişte voci minunate ce răsunau în subteran, umplându-ţi inima cu bucurie creştină.

Haiducul Başotă

În colonie se afla un fost haiduc cunoscut prin Năsăud şi Maramureş sub numele de **BAŞOTĂ.**

Nu avea un anumit ţel politic bine conturat. Haiducea încă de pe timpul când Ardealul era sub ocupaţie maghiară, atacând pe unde apuca pe cei mai avuţi, în special unguri şi evrei, şi împărţindu-şi prada cu sătenii.

Pe timpul ungurilor evadase dintr-o închisoare din Budapesta cu lanţurile la picioare. A ajuns apoi în munţii Maramureşului, unde şi-a continuat activitatea de haiduc.

După venirea comuniştilor jefuise – pare-mi-senişte evrei şi ajunsese în închisoare ca semipolitic.

La Baia-Sprie administraţia căuta să-l folosească ca informator (el nu ascundea acest lucru faţă de deţinuţi).

Într-o zi povesteşte într-un cerc mai restrâns, că a fost chemat la politruc care i-a zis:

— Măi Başotă, se pare că aici în lagăr legionarii se organizează. Află tu cine ar fi şeful lor?

După o perioadă – rechemat fiindofiţerul politic îl întreabă: Ei, ai aflat?

La care Başotă a răspuns:

— Domnule locotenent, e greu de spus, pentru că toţi par a fi şefi…

…

Am auzit mai târziu că ar fi avut un accident de mină şi că ar fi murit la penitenciarul Văcăreşti.

Moartea părintelui Condilă

Într-una din zile, coborând în mină cu Ristel Nedelcu (ştiam că-i ziua lui de naştere), ziceam că o să-i aniversăm ziua în felul nostru la locul de muncă.

Ristel era ajutor de miner la părintele Condilă de prin părţile Orăzii (Oradiei).

Era acest preot un om ce răspândea în jurul lui seninătate.

În timp ce stăteam pe o bucată de scândură la orizontul 12, părintele ne spune, luându-şi ranga, că pleacă să copturească (copturit = operaţie de doborâre a bucăţilor de rocă rămase pe pereţi şi tavan după explozia dinamitei), la locul unde a rămas.

După câteva minute auzim un strigăt de ajutor.

Alergăm imediat la locul de unde venea strigătul. Părintele era îngropat sub o uriaşă balenă (balenă = bucată mai mare de rocă desprinsă). Mai gemea încă.

O mulţime de oameni, cu mare greutate, am mişcat din loc balena, dar în zadar. Pe când l-am scos era mort.

Am aflat mai pe urmă cum s-a întâmplat toată tragedia: Copturitul se face într-o anumită ordine. Cineva i-a zis părintelui că a rămas o bucată necopturită. Când a introdus ranga, balena, prin alunecare, l-a prins…

Moartea lui Stalin

Prin cineva s-a strecurat în colonie ştirea că Stalin a

murit.

Eram prea învechiţi în închisoare pentru a da o importanţă excepţională acestui eveniment. Speram totuşi că ceva se va schimba.

Prea a domnit sângeros acest tiran ca să ne aşteptăm la o schimbare după dispariţia lui.

Mai ştiam prea bine că deasupra acestui satrap era o ocultă care asigura longevitate sistemului de teroare…

…

Ajunsese până la urechile ofiţerului politic că se aflase printre deţinuţi despre acest eveniment, ceea ce, desigur, nu le convenea.

Tentativa ofiţerului politic de a afla cum a pătruns în colonie ştirea, a fost dejucată într-un mod pe cât de inteligent, pe atât de comic:

Este chemat la o fi] erul politic unul dintre camarazii care afirmase în public că Stalin a murit şi care trebuia să răspundă de unde ştie.

Ofiţerul politic îl întreabă:

— De unde ştii că a murit tovarăşul Stalin?

La care deţinutul răspunde:

— A murit domnul Stalin?

Politrucul, dându-şi seama de caraghioslâcul situaţiei, i-a tras o înjurătură şi l-a scos afară din birou.

În continuare, în lagăr circula zvonul că de la ofiţerul politic s-a aflat de moartea lui Stalin.

Simulacru de destindere după moartea lui Stalin

Nouă ni s-a părut că a urmat un moment de mare destindere. Dar aceasta numai prin comparaţie cu ceea ce îndurasem până atunci.

De exemplu, la Crăciunul din 1953, Ghiţă Dipşe reuşise să facă rost de o creangă de brad pe care o împodobeşte cu hârtii colorate şi ce se mai găsea prin

cantină. În jurul acestei crengi s-a colidant, s-au recitat poezii, s-au depănat amintiri. (Bineînţeles că n-au fost şi gardienii...). Destinderea s-a concretizat în faptul că nu mai eram supravegheaţi cu atâta asprime ca mai înainte.

De Paşti, slujba învierii s-a făcut în adâncurile pământului la lumina lămpilor de carbid. Acolo ne-a fost dat să cântăm acel <Hristos a înviat> din toate inimile, iar melodia s-a unduit prelung de ecourile stâncilor de minereu.

Acestea sunt momente care peste ani se amintesc atât cu tristeţe, cât şi cu bucurie.

...

Administraţia căuta să-i stimuleze pe oameni la muncă. Îi îndemna să realizeze acea normă de 7 tone de minereu, promiţând pachete, scrisori, ba chiar punerea în libertate.

Unii dintre oameni, mai creduli, au început să-şi mărească efortul. Mulţi dintre ei s-au îmbolnăvit. Unii au murit în aşteptarea promisiunilor făcute.

Munca în mină era foarte grea. Să nu uităm că era mină de plumb. Or dacă civilii – care munceau pentru banirealizau 2 – 3 tone de minereu pe zi, nouă ni se pretindeau 7 tone.

Ce însemna oare aceasta decât exterminare?...

Osânda maiorului

Într-o zi soseşte în inspecţie un maior de securitate de la Ministerul Afacerilor Interne. Aflasem că îl cheamă **CAZABAN**.

Ajuns la un loc în mină unde se încărca minereu în vagonet şi unde încărcătorul lua pe lopată cam cât credea el că poate ridica...

Maiorul se declară nemulţumit şi schimbă metoda de încărcare.

Aduce o covăţică metalică ce se încărca jos – desigur mai uşor dar care plină avea mai mult de 20 de kilograme. Aceasta trebuia ridicată şi răsturnată în vagonet. Randamentul creştea, dar odată cu el creştea şi efortul de ridicare a coveţii. Prea mare ca, realizându-l, să nu ne epuizeze forţele.

Când – peste un an, prin nu ştiu ce minunefostul maior Cazaban apare la mină ca deţinut.

Ce anume s-a întâmplat, nu ştiu. Suficient că fraţii din mină l-au pus să încarce vagonetul cu propria lui inovaţie, adică cu covăţica...

Ce scuze şi-a mai cerut Cazaban... Că n-a ştiut... Că nu şi-a dat seama... Că a fost forţat la rându-i...

Zadarnic. Toţi îl priveau cu ochi neprietenoşi.

Confruntarea cu un gardian

După brusca revenire din întunericul reeducării, îmi exprimam convingerile fără rezerve şi fără să mă simt timorat în faţa oricui. Nu dădeam prea mare importanţă cadrelor militare.

Într-o dimineaţă, ieşind din mină după un şut de noapte, mă îndreptam obosit, dar nonşalant, spre bucătărie să beau aşa-numita cafea de orz care – de altfelera foarte apreciată, având în vedere setea aproape continuă determinată de transpiraţia în mină.

În drumul meu – un gardian.

După câţiva paşi aud un *stai!* puternic.

— *Ia vino, mă, încoace.*

Cum ai zis măi?

— *Bună dimineaţa.* Am zis eu cu voce tare crezând că prima dată nu s-a auzit şi dau să plec mai departe.

— *Stai!* strigă din nou gardianul.

Nu mai înţelegeam nimic. Ce nu era bine?

Gardianului i se spunea **Atila** pentru modul lui dur de

a se comporta cu deţinuţii la mină.

— *Cum te cheamă?*

Îi răspund...

— *De unde eşti?*

Răspund din nou...

Mi-am zis în sinea mea: *Ăsta-mi face raport de pedepsire şi nici măcar nu ştiu pentru ce.*

De data asta mă adresez eu gardianului:

— *Domnule gardian, lăsaţi-mă să mă duc, sunt obosit, tocmai acum ies din mină.*

El:

— *Cum ai salutat, măi?*

Eu:

— *Bună dimineaţa...* dar acum mi-am dat seama de gravitatea erorii.

Între timp iar dau să plec spre bucătărie, iar el după mine.

— *Şi cum trebuia să saluţi?*

— *Să trăiţi, domnule plutonier.*

Cât era de deştept acest Atila căruia îi plăcea să facă şi pe grozavul (ca de altfel tuturor gardienilor) ne putem da seama din următoarea scenă:

Adresându-se câtorva deţinuţi, vorbind despre altcineva, afirma:

— Las că-i arăt eu subsemnatului.

Bineînţeles că am început să-l ocolesc pe cât posibil, în timp ce el mă urmărea mai insistent decât alţii.

Aicea îmi dau seama din nou de puternica şi completa zdruncinare a sistemului nervos, a memoriei şi a tuturor facultăţilor nervoase – în timpul terorii din Piteşti.

Acest gardian nu era altcineva decât un fost prieten de maidan în copilărie şi cu care mă întâlneam până cu puţin timp înainte de arestare în anul 1948.

Printre noii deţinuţi (pe când eram la izolare) era şi

un croitor bun pe care administra] ia îl luase ca să lucreze şi pentru gardieni. În această postură cunoştea numele real al gardienilor. Astfel am aflat că pe Atila îl chema **Coverniuc Gheorghe**.

Abia atunci mi s-a aprins **beculeţul**... I-am refăcut imaginea şi mi-am zis:

Cum e posibil? Doar Gyuri mi-era prieten din copilărie. Ne jucam împreună pe maidan. El n-a urmat vreo şcoală, dar pentru copii asta nu contează. Conta cine juca mai bine mingea.

Şi atunci îmi amintesc că înainte de arestare – el fiind chelner la un restauranine întâlneam pe stradă. Eu îi zic *Servus Gyuri!* iar el (avea atunci maniere de chelner) îmi răspunde: Măi Aurel, eu nu mai pot să-ţi spun **Servus!** că tu eşti profesor.

Acum mi-am dat seama motivul pentru care mă urmărea prin colonie. M-a recunoscut.

Chiar dacă înainte nu m-a recunoscut – atunci cu *bună dimineaţa*, m-a recunoscut după ce m-a întrebat cum mă cheamă şi de unde sunt...

O, tempora, o, mores.

Mai târziu mama mi-a spus:

— Ştiindu-l pe Gyuri gardian de puşcărie şi fiindu-mi vecin l-am întrebat dacă eventual a auzit de tine. La care el dădea din cap negativ: Nu, doamnă Vişovan, nu ştiu nimic...

Lampagiul

Printre noi se găsea şi un fost spion pe nume Toni Bărbulescu. Acesta cutreiera cu circul lumea întreagă. Depistându-l comuniştii, l-au închis.

Acest Toni Bărbulescu era un băiat simpatic şi de un comic rar întâlnit. Se ştia şi î**nvârti,** astfel că la mină a reuşit să obţină rolul de lampagiu.

La intrarea în mină era o gheretă unde pe un panou erau agăţate cele vreo 800 de lămpi cu carbid, având fiecare un număr corespunzător cu numărul nostru de deţinut.

Avea Toni o memorie formidabilă. Ne ştia la fiecare numele precum şi numărul corespunzător de deţinut. În felul acesta, de departe când ne vedea, Toni ne şi alegea lampa corespunzătoare.

Pe lângă deţinuţi – la punctele principalemai trebuia să intre şi gardienii. Dar, ce te faci? Numele gardienilor nu erau cunoscute. În plus aceştia nu aveau niciun fel de număr.

N-or fi avut ei nume şi numere, în schimb aveau porecle date de deţinuţi:

Unuia îi ziceau **Cap de cal**, altuia **Atila, Morcov**, **Zdreanţă, Cârpă-n cur**... şi altele mai porcoase.

Toate aceste nume Toni le trecuse pe o listă pentru memorare.

Într-o zi, la o percheziţie care i se făcu lui Toni la gheretă se găsi şi lista cu pricina.

Ofiţerul politic, gândindu-se la cine ştie ce nume subversive, l-a luat la întrebări pe Toni.

Toni, cu tot respectul cuvenit, i-a răspuns:

— Domnule o fi] ei, eu ce era să fac? Dacă nu vă cunoşteam numele... Trebuia să ştiu cui dau lampa. Am luat şi eu numele pe care-l folosesc deţinuţii.

Pentru aceasta Toni a fost pedepsit cu câteva ore de carceră. Apoi şi-a reluat funcţia de lampagiu, căci se părea că este de neînlocuit în acest post.

Frumuse] ea a fost alta: după ce gardienii au aflat de poznaşele nume cu care au fost botezaţi de către deţinuţi, au început şi ei între ei să se strige cu aceste nume.

La un moment dat observăm că s-au luat măsuri de

pază şi supraveghere asupra deţinuţilor. Nu înţelegeam care-i cauza. Ne-am dumirit mai târziu când am aflat că la Cavnic şi Valea Nistrului au avut loc evadări din lagăr – culmea chiar în aceeaşi zi.

…

Exterminarea prin abundenţă

…

Lucru interesant…

Noi cei intransigenţi – când ne-am regăsit în baracăne-am bucurat, căci gândeam la fel.

Ne întrebam: *Ce-o fi însemnând asta*?

În fond această izolare, în asemenea condiţii, o consideram excelentă.

Printre noi se afla comandorul de aviaţie **Ionică** – om de o cultură deosebită. Printre altele avea şi licenţa în litere şi filosofie. Un povestitor minunat, având şi un simţ bun al umorului.

— *Fraţilor,* zise el: *Comuniştii şi-au schimbat metodele de exterminare. Vor să ne omoare prin* ***abundenţă.***

Numai că după câteva zile intră în cameră comandantul coloniei, Sabo Zoltan, şi uitându-se încruntat la noi zice gardienilor, în românească lui stricată:

— *Să fie mutaţi imediat în pavilionul… o clădire veche şi jilavă.*

Suntem conduşi la pavilionul respectiv în care s-a eliberat o cameră cu intrare separată pentru noi. Acolo ne aşteptau vreo 20 de paturi de fier rupte, fără saltele. În ce priveşte mâncarea, ni s-a servit cam jumătate porţia de puşcărie.

— *Ehei, domnule comandor, cum stăm cu* <*exterminarea prin abundentă?* i se adresează unul pe nume… La care comandorul – cu umorul care nu-l părăsise nici de data aceasta i-a răspuns:

— Ăştia-s comuniştii. Modifică politica din mers…

Ghiţă Dipşe, mare meşter şi strateg

…

Ne-am adaptat noi noilor condiţii, considerând că aşa e mai nimerit în noua împrejurare.

Nea Ionică – comandorulne ţinea prelegeri de filosofie, ba ne mai povestea şi despre bombardamentele de la Stalingrad la care participase. Alţii vorbeau din specialităţile lor şi timpul trecea – cu toată foamea ce începu să se simtărelativ uşor. Mai greu era noaptea, când cu toată echilibristica de care eram capabili, era greu să ne găsim o poziţie de repaus pe neregulatele şi ruptele fierătănii ale patului.

La toate aceste grave inconveniente se mai adăuga frigul acelei ierni din 1953. În camera noastră frigul acelei ierni s-a simţit din plin.

Se apropie Crăciunul. De data asta un Crăciun cu colinde murmurate de către noi şi cu bucuria naşterii Pruncului Iisus în suflete.

Camera avea două uşi: o uşă ce dădea spre exterior şi prin care veneau gardienii, iar altă uşă ce ne despărţea de o cameră în care erau deţinuţi neizolaţi care lucrau în mină. Prin această uşă reuşeam să comunicăm cu ceilalţi camarazi ai noştri consideraţi liberi.

Uşa aceasta era de tip vechi. Era bătută în cuie ca să nu putem circula şi era formată din două tăblii prin care – însăse putea vorbi cu grijă fără a fi auziţi de gardian.

Într-o seară bate la uşă discret un bun prieten al meu.

Era Ghiţă Dipşe – om cu totul şi cu totul deosebit. Făcuse închisoare şi sub regimul generalului Antonescu. Era absolvent al şcolii de arte şi meserii. Ne întreabă dacă mai rezistăm la foame, deoarece raţia noastră ce o

primeam era cam de patru ori mai mică decât raţia celorlalţi din colonie. Era aproape inexistentă.

Ceilalţi camarazi ai noştri erau de-a dreptul alarmaţi de soarta noastră. Le era teamă să nu ne îmbolnăvim. Ne-a comunicat că va încerca o anumită soluţie ca să putem fi ajutaţi.

După un timp oarecare, am auzit nişte zgârieturi la uşă şi nişte ciocănituri uşoare… Oare ce s-a apucat să facă – ne întrebam noi.

La un moment dat am observat cum tăblia inferioară a uşii este scoasă şi prin gaura respectivă puteam comunica direct cu cei din camera vecină.

Marele meşter Ghiţă Dipşe – zis **filozoful**ne-a demonstrat că poate scoate tăblia şi a o pune la loc fără să se observe că s-a lucrat la ea. Gardienii, care intrau zilnic în cameră, n-au observat că s-a lucrat la uşă.

Seara – după ora stingerii-Ghiţă scotea tăblia de la uşă şi prin acest orificiu primeam din abundenţă pâine şi marmeladă pe care cei ce lucrau la mină aveau posibilitatea să le cumpere de la o cantină din interiorul coloniei.

Eram copleşiţi de atâtea bunătăţi primite de la cei din colonie. Ne bucuram – mai alescă se apropia Crăciunul şi se dorea ca şi noi să ne putem bucura de darurile pământeşti ale marii sărbători.

Desigur, era un risc destul de mare, mai ales pentru cei ce ne aduceau aceste ajutoare, dar noi pândeam cu înfrigurare în toate direcţiile, cu simţul ascuţit de fiară al deţinutului şi astfel n-am fost prinşi niciodată.

În una din seri – însă (mai precis în seara de Crăciun) după primirea acestor daruri, auzim un zgomot la lacătul uşii ce dădea spre curte.

Îngheţaserăm.

Ne era frică pentru cei ce ne ajutau întrucât, dacă am fi fost prinşi, s-ar fi declanşat o teribilă anchetă atât

printre noi, cât şi printre cei din camera vecină. Ce să facem?

Am pus imediat aceste daruri pe sub paturi şi pe paturi, acoperindu-le pe cât s-a putut cu păturile şi aşa am încremenit cu frica în suflet la ceea ce se putea întâmpla.

Eram siguri că cineva (vreun informator) a anunţat de ceea ce se întâmpla la noi.

Uşa s-a deschis şi câţiva gardieni au intrat în cameră.

Noi ne-am ridicat în picioare pe lângă paturi ca să acoperim vizibilitatea gardienilor şi cu inima bătând aşteptam să vedem ce urmează.

Gardienii au traversat camera. S-au uitat la noi, s-au uitat la paturi. S-au uitat la cealaltă uşă care dădea spre camera vecină. Au forţat-o puţin să vadă dacă e tot bătută în cuie, după care – spre marea noastră uşuraregardienii s-au retras fără a spune măcar un singur cuvânt.

După plecarea gardienilor ne uitam unul la altul şi nu ne venea a crede…

Oare chiar nu văzuseră nimic?

Am rămas cu un semn de întrebare. Cert este că mâna lui Dumnezeu a fost deasupra noastră.

A fost un Crăciun pe lege, cu colinde, mâncare din belşug, cu bucurie.

Se apropia anul 1954.

Doamne, ce diferenţă de Piteşti şi Gherla unde nu mai ştiam numele zilelor!…

ANESTE DOBRE ÎI ***„ALDUIEŞTE”.*** PE COMUNIŞTI

În noaptea de anul nou 1954, exact la cumpăna dintre ani, ne-am îmbrăţişat şi ne-am urat *la mulţi ani liberi*, când unul dintre noi – un grecpe nume **ANESTE DOBRE**, după ce îşi cere scuze de la noi pentru ce o să zică, a proferat o înjurătură din cele mai stridente la

adresa comuniştilor.

— Le-am zis-o, fraţilor. Ştiu că comuniştii o să mă înjure tot anul, dar eu am prioritatea. Le-am spus-o primul.

Într-adevăr, Aneste era o **figură**...

Nu ştiu din ce organizaţie făcea parte, dar a fost izolat împreună cu noi deoarece nu voia să muncească în mină.

— Nu muncesc eu pentru voi, comuniştilor – zicea Anesteşi mai tot timpul era în harţă cu gardienii.

Anchete

Trecusem în noul an şi iată că într-o zi vine un gardian şi îl scoate pe unul dintre noi la anchetă. După vreun sfert de oră se întoarce şi îl scoate pe altul (pare-mi-se, în ordine alfabetică).

Cei anchetaţi ziceau că este un maior de la Ministerul de Interne care vorbea o românească aproximativă şi care venise să ne ancheteze pe noi cei de la izolare.

Mi-a venit rândul şi mie.

Sunt dus într-o cămăruţă din colonie în care era un tip elegant, fercheş, galonat (nu prea eram eu la curent cu noile grade din armată).

Ofiţerul mi se adresează într-o manieră forţat de politicoasă:

— *Domnule Vişovan ai fost izolat pentru atitudinea dumitale legionară şi care mă surprinde.*

Cu toate închisorile – de loc uşoareprin care ai trecut, se pare că nu te-au schimbat.

Îţi pun o singură întrebare:

— *Ştii că Horia Sima – comandantul vostrua fost agent al lui Moruzov?*

La care eu îi răspund:

— *Eu ştiu un singur lucru: că dumneavoastră sunteţi*

cel care afirmaţi.

S-a uitat lung la mine şi m-a expediat la cameră.

Ne-am lămurit. Respectivul a venit să afle starea de spirit şi să strecoare neîncrederea în rândurile noastre, întrucât celelalte metode se dovediseră ineficiente.

Aspirantul de marină PUIU VIRGIL

Timpul a început să se încălzească. Cu excepţia grilajelor pe care trebuia să dormim noaptea – şi care ne intrau în oaseatmosfera de la această izolare era destul de plăcută.

Acum îmi amintesc că printre noi la izolare era un băiat simpatic: **PUIU VIRGIL** – fost aspirant de marină. Ne-a povestit încercarea lui de a părăsi tara împreună cu câţiva ofiţeri cu o barcă cu motor. Ghinionul lor… datorită unei defecţiuni la motor, barca s-a oprit şi au fost prinşi.

Povestea cu mult umor, cum la securitatea Constanţa – la interogatoriuunul din aceşti ofiţeri fugari este întrebat:

— Unde aţi vrut să fugiţi?

— În occident.

— De ce aţi vrut să fugiţi?

— Suntem ofiţeri vechi. Ştiam că vom fi scoşi din cadrele armatei şi voiam să lucrăm în continuare în marină.

— Bine, măi bandiţilor, zice anchetatorul, de ce n-aţi fugit în U.R.S.S. care este patria muncii?

Întrebare fără răspuns.

Spre Aiud

Începuseră să apară primele raze ale primăverii, când într-o bună zi suntem scoşi din cameră şi duşi într-o baracă din colonie.

În baraca respectivă am întâlnit pe ceilalţi legionari

care au fost selecţionaţi din rândul celor ce munceau în mină, spunându-li-se că toţi legionarii vor pleca la Aiud.

Toată baraca avea regim de izolare, cu mâncare foarte slabă şi prost gătită. La un moment dat am refuzat-o ca semn de protest.

Cât era de mare foamea, mâncarea care ni se servea era imposibil de înghiţit.

Urmare refuzului nostru, mâncarea s-a mai îmbunătăţit, dar nu cu mult.

După câteva zile am fost încărcaţi în dube auto şi transportaţi la gară, apoi în duba tren cu destinaţia Aiud.

În duba tren ne-am întâlnit şi cu alţi legionari care veneau de la minele Valea Nistrului şi Cavnic. Mulţi dintre aceştia îmi erau cunoscuţi. Printre ei era unul foarte simpatic pe nume **DĂRĂU**. Acestuia îi plăcea mult <Rapsodia Maramureşului> compusă de mine în primele luni de detenţie la închisoarea din Sighetul Marmaţiei.

În dubă s-a alcătuit la repezeală un cor din cei mai buni cântăreţi de la cele trei mine şi în surdină am repetat <Rapsodia Maramureşului> pe săturate şi apoi am luat-o pe drum înapoi în timp până la cele mai vechi cântece legionare.

Astfel, drumul spre Aiud l-am făcut cântând şi aproape că n-am sesizat când am sosit la destinaţie în gara Aiudului.

La închisoarea Aiud

Ajunşi la Aiud am fost repartizaţi pe celular.

Regimul cel mai obişnuit la Aiud: cu mâncare foarte slabă, cu plimbare din când în când şi cu vizite medicale foarte rare.

Deşi le reţin chipurile camarazilor de celulă, nu-mi mai amintesc numele lor. Reţin doar că în ciuda mâncării foarte slabe, atmosfera era destul de destinsă.

Aşa am ajuns spre iarna anului 1954. Era în preajma Crăciunului, când un gardian ungur – pe nume **Zoltan**ne-a surprins tocmai când ţopăiam mai tare şi ne hârjoneam. Cu o bucurie sadică în colţul gurii ne-a făcut raport de izolare.

Suntem duşi unul câte unul la izolare la parter.

În celula de izolare, pe ciment, am găsit o rogojină atât de uzată, încât era ca şi inexistentă. Seara am primit o pătură atât de ruptă, încât am numărat zece găuri mari prin care intra capul, fără să le pun la socoteală pe cele mai mici. În colţul camerei era o tinetă şi lângă ea o cofă cu apă.

Acolo am petrecut sărbătorile cu o supă servită la trei zile şi o bucăţică de pâine.

Era un frig teribil. Trebuia să ţopăi tot timpul ca să nu îngheţ.

Acolo am stat vreo şapte sau zece zile…

Timpul trecea foarte greu datorită foamei şi frigului. În schimb mă puteam ruga. Gândindu-mă la ce am suportat la Piteşti, pedeapsa mi se părea – totuşi uşoară.

Prin infirmerie şi prin spital

Am fost scoşi de la izolare şi regrupaţi într-o celulă foarte friguroasă de pe ramura de răsărit a celularului.

Începuseră să mi se umfle mâinile şi aveam impresia din când în când că mă pierd. Am început să leşin.

În una din zile, chiar după ce terminasem rugăciunea, am avut senzaţia morţii… Le-am spus celor din celulă situaţia în care mă zbat. L-am rugat pe **COJINSCHI** – un medicinust să transmită acasă că am murit gândindu-mă la ei.

Mi-am pierdut cunoştinţa.

M-am trezit într-un târziu, însă nu mi-am dat seama unde sunt. Eram la infirmerie şi mi-am dat seama că am trecut printr-un moment deosebit.

La infirmerie mi-au făcut investigaţiile necesare, spunându-mi că am hepatită şi că voi fi internat în spital.

Eram atât de slăbit încât a trebuit să fiu dus pe targă la spital.

În camera spitalului am găsit o atmosferă destul de destinsă. Medici erau dintre ai noştri – deţinuţi.

Mi-a rămas în minte unul foarte simpatic – bolnav şi dânsul pe nume **STROE**.

Fusese director la spitalul din Reşiţa. Acesta a venit lângă mine încercând să mă facă a intra în atmosfera camerei.

De la spital am fost dus la Röntgen. După ce m-a examinat amănunţit, doctorul respectiv mă întrebă dacă aş suporta pneumotoraxul.

Mai auzisem cândva de acest termen. Nu-i cunoşteam exact sensul, dar ştiam că era legat de o intervenţie la plămâni. Am răspuns fără să gândesc: Da. După care medicul îmi spune că am o cavernă la plămânul drept cu un diametru de vreo 2 centimetri.

Nu m-am speriat, ba dimpotrivă, eram resemnat pentru toate… Mă bucurasem că am ajuns într-un salon mare, luminos şi cu o atmosferă mai liberă ca la celulă.

Aveam febră şi transpiram îngrozitor. M-a văzut şi doctorul civil al spitalului pe nume BOGĂŢEANU. Eram o problemă pentru medic, deoarece plămânii solicitau o hrană abundentă pe care hepatita nu o permitea.

Ne tot întrebam: De unde, aşa subit, i-a apucat pe asupritori grija pentru tratamentul bolnavilor?

Am aflat mai târziu că în 1955 România semnase cu ţările din occident un tratat pentru drepturile omului în care era prevăzută şi îngrijirea deţinuţilor bolnavi…

…

Datorită atmosferei mai libere din cameră şi a insistenţei celorlalţi bolnavi – în câteva zileam reuşit să mă pot alimenta.

S-a găsit un regim combinat care să protejeze ficatul, dar care să protejeze şi plămânii… Încet-încet am reuşit să mă ridic din pat.

În această cameră am găsit doi prieteni cu totul deosebiţi, grav bolnavi şi ei, la care mă gândesc şi astăzi cu dragoste şi respect. Erau inginerul Gigi Dragon şi profesorul Tase Berzescu.

Cel mai bolnav din cameră – însăera inginerul **Leonea Lupaşcu**, fecior de preot din Basarabia, un exemplu de răbdare şi credinţă.

Avea inflamaţi toţi ganglionii. Nu se putea mişca în pat, nici chiar mâinile nu şi le putea mişca. Era hrănit cu linguriţa.

Pentru febra lui mare şi continuă i se administrau injecţii cu culei-camforat>. Era resemnat cu moartea şi nu se revolta. Se străduia să facă un fitil din aţă scoasă dintr-o cămaşă pe care s-o introducă într-o fiolă de ulei-camforat şi care să fie aprinsă în momentul morţii lui.

Era iarnă şi fiind foc în soba din salon, aprinderea fitilului nu era o problemă.

Acest om era un exemplu de dăruire totală:

În cameră mai era un grav bolnav pe nume SEBASTIÁN **DĂNILĂ**. Bolnavul era în corset de ghips. Avea tuberculoză osoasă şi suporta foarte greu boala.

La un moment dat vine doctorul şi zice că a obţinut pentru Leonea Lupaşcu medicamentul <aureomicină> care se zice că ar fi extraordinar de eficace.

În momentul în care doctorul a pus medicamentul pe noptiera de lângă Lonea, Sebastián Dănilă a făcut nişte ochi mari şi îngânduraţi, gândindu-se că el nu a putut primi acest medicament.

Leonea a înţeles – din privirişi a cerut în mod categoric să împartă pastilele cu Sebastián.

Toţi am rămas înmărmuriţi de acest gest…

Cu toate că nu-şi putea mişca decât gura şi ochii,

Leonea avea o judecată clară şi o memorie destul de bună. Era inginer chimist şi putea discuta multe lucruri interesante în specialitatea lui.

La anul nou (1954 sau 1955) este adus grav bolnav în salon inginerul **DAMIAN VIOREL**.

Făcând cunoştinţă cu noi, când ajunsese la patul lui Leonea – privindu-li-a zis:

— *La mulţi ani!*

La care Leonea a răspuns:

— Poate vreo trei zile…

Un fenomen ce şi astăzi mă pune pe gânduri

N-au fost trei zile, ci au fost opt.

Atunci s-a petrecut un fenomen ciudat.

— În ziua de 8 ianuarie 1954 sau 1955, cei care puteam ieşi la plimbare am fost scoşi în curte.

Era o zi de iarnă însorită.

La ieşirea din spital spre curte, unul dintre noi – un macedonean pe nume **PAŞA DINCĂ** strigă brusc:

— *Priviţi un sfânt!*

Pe cer, deasupra închisorii trecea un obiect foarte luminos de mărimea unui om care stătea vertical.

Să fi durat cel mult o jumătate de minut – această arătarecât a străbătut toată porţiunea de cer vizibilă de noi.

N-am ştiut ce să spunem. S-a dat părerea că ar fi un O.Z.N.

Pe când ne-am întors în salon, inginerul Leonea murise.

Un preot din salonul vecin (cu care aveam o uşă comună neînchisă) era lângă patul lui Leonea. Din fiola cu ulei camforat încă mai fumega fitilul…

După vreo trei luni ne-a părăsit pentru veşnicie şi Sebastián Dănilă.

Disciplinar la secţia T.B.C.

În salonul vecin cu care aveam uşă omună, dar şi interdicţie de a trece dintr-o cameră în alta, aveam mai mulţi prieteni buni: **GILI IOANID, MIHAI TIMARU, GROSOLINA,** (mă mir mereu cum pot să-mi amintesc aceste nume şi cum nu-mi amintesc pe cei de la Piteşti şi Gherla cu care am suportat supliciile satanicei reeducări).

Îmi revenisem destul de bine. Mi se făcea periodic pneumotorax la plămânul drept şi de acum mă mişcam mai uşor.

Într-una din zile am trecut la prietenii mei din salonul vecin prin intrarea interzisă.

Ghinionul meu. Tocmai atunci intră în salon un felcer tânăr, plin de sine, care mă întreabă ce caut în celălalt salon. Eu, negăsind un răspuns adecvat zic*: „Nu pot să vă spun”.*

Felcerul respectiv îmi face raport disciplinar în care scrie că răspunsul meu a fost: *„Nu vreau să vă spun”*. Drept pedeapsă – am fost scos din spital şi trecut la secţia T.B.C.

Deşi şi pe secţia T.B.C. se acorda aceeaşi asistenţă, nu era chiar spital. Aici eram în celulă.

După puţin timp boala se agravează din nou, trebuind să fiu scos la aer în curte pe targă.

...

Prin alte camere

M-au mutat din această cameră, nimerind în una cu nişte oameni cu totul şi cu totul deosebiţi, dintre care îmi amintesc următoarele nume:

GHIŢĂ JIJIE, ALUPEI VASILE, TASE BERZESCU...

La iniţiativa lui Ghiţă Jijie se începe un curs de limba engleză pe care şi el şi-o însuşise de la profesorul Gheorghe Manu cu care fusese în celulă.

M-am antrenat mult în această limbă şi cu plăcere…

…

Într-una din zile intră doctorul Bogăţeanu în celulă şi văzând paturile – la noi erau suprapuse (ca să avem puţin spaţiu de mişcat în celulă), dă dispoziţie să punem toate paturile jos; eu, nervos fiind, văzând că ni se ia şi puţinul loc de plimbat, am ripostat – poate puţin mai energic, drept pentru care sunt pedepsit şi trescut pe cealaltă parte a secţiei cu orientare spre nord într-un salon imens cu bolnavi – în generalbătrâni.

Ţin minte că moşul **STANA** de prin preajma Aradului avea către 70 de ani.

Aici atmosfera era mai morbidă, mai insalubră. În consecinţă timpul trecea mai greu.

…

După o perioadă – nu mai ţin minte cât de lungă sunt reintrodus în celula din care plecasem.

A fost o bucurie imensă, atât pentru mine, cât şi pentru ceilalţi.

Reţin cum inginerul Ghiţă Jijie declară solemn:

— *„Problema a fost rezolvată”!*

Ce se întâmplase?

În timp ce eram la plimbare în curte, o cioară scapă din cioc o nucă. Au cules-o de pe jos băieţii şi reveniţi în celulă trebuie s-o împartă.

Şi-au frământat cu toţii minţile cum ar putea să împartă în mod echitabil o nucă la şapte inşi. Tocmai atunci am intrat eu în cameră, spre bucuria tuturor.

Propunerea lui Ghiţă Jijie ca nuca să-mi fie dată mie în întregime, ca un dar de bun venit, a fost aprobată de toată lumea. Astfel după aproape nouă ani de închisoare m-am ospătat cu un miez de nucă primit de la cei mai buni

camarazi ai mei.

Atmosfera din această cameră era foarte plăcută şi datorită faptului că pe secţie se afla un tânăr gardian cu grad de plutonier, pe nume Filimon. Era unul din cei mai cumsecade oameni pe care i-am întâlnit vreodată.

Când era el de serviciu puteam circula între celule şi toate astea fără teamă. Filomon ne păzea. Când apărea vreun superior, ne atrăgea atenţia şi fiecare stăteam cuminţi la locul nostru.

Sub domnia plutonierului Filimon

Unii din cameră au reuşit să cioplească, chiar să sculpteze, nişte piese de sah. Erau printre noi pasionaţi în jocul de şah.

Întrucât piesele erau prea frumoase s-a pus problema ce ar trebui să facem în cazul că vom fi surprinşi jucând. Prinderea în flagrant s-ar fi soldat – pe puţincu confiscarea lor.

Pentru aceasta s-a cioplit încă un rând de piese mult mai rudimentare şi care abia că semănau cu piesele de şah.

La o eventuală surprindere în timpul jocului să fie date piesele cele brute şi ascunse cele frumoase.

În una din seri, în timp ce era de serviciu plutonierul Filimon (deci se putea juca destul de lejer) – fără a fi prevăzătorise juca o partidă tare de şah. Toţi cei din celulă erau în jurul tablei de şah şi urmăreau cu atenţie mişcările. Se juca cu piesele frumoase.

La un moment dat o mână se întinde peste toţi, prinde o piesă de şah, şi făcând o mişcare, zice: *„mat”*!

Surprinşi, ne-am uitat cine a făcut mişcarea. Când colo, domnul plutonier Filimon cu un zâmbet şăgalnic pe buze.

Deschisese uşa atât de încet, cum numai temnicerii

se pricep. Intrase şi dăduse „matul” fără ca nimeni să sesizeze.

Ne-am cam speriat... Cât era el de bun – era totuşi gardian.

— Şi acum daţi piesele încoace, zise Filimon.

Unul din jucători, văzând că se pierd piesele cele frumoase, împinse imediat punga cu piesele cele brute, la care Filimon ripostează:

— Aha... Voi aveţi şi alte piese. Daţi-le şi pe alea. Aşa că, mai în glumă, mai în serios, piesele au fost confiscate. Dar pe Filimon nu ne puteam supăra; era un om bun şi nu ne-a făcut raport pentru a fi trimişi la izolare.

Încă un gardian de omenie

Mai exista un gardian de omenie. Nu chiar ca Filimon, dar nici acesta nu făcea raport pentru nimica toată. Pe deasupra avea un dezvoltat simţ al umorului.

Într-o zi se încinsese o discuţie foarte aprinsă în celulă. Nu mai ştiu pe ce temă. Putea fi o discuţie de filosofie sau o temă banală despre închiderea şi deschiderea geamului...

Se vocifera, unul susţinând una, celălalt alta exact opusă... Când la un moment dat se deschise uşa şi apare o mână cu un ciomag. Apoi vocea gardianului care zice:

— *Luaţi-o pe asta, fraţilor...*

Desigur discuţia a încetat şi s-a gustat din plin gluma gardianului.

Asta spre deosebire de alţi gardieni (precum Biro, Hasiu şi marea lor majoritate) care pentru orice fleac, numai să te fi auzit vorbind ceva mai tare, şi te trezeai dus la izolare.

Din nou la anchetă

Nu stăpânesc exact cronologia evenimentelor.

...

Îmi amintesc cum într-o zi fiind la spital sunt examinat de medicul şef al spitalului ce mai multă atenţie ca de obicei, după care aflu că voi fi trimis în anchetă la securitatea din Baia Mare.

Nu-mi dădeam seama despre ce ar fi vorba.

Sunt dus cu duba-tren până la Satu-Mare şi încarcerat într-o celulă din închisoarea oraşului.

După câteva zile vine un medic – colonel de securitate din Baia Mare şi împreună cu câţiva gardieni sunt transportat cu un jeep la securitatea din Baia Mare şi depus într-o celulă singur.

Nu a trecut o oră că sunt scos din celulă, mi se pun nişte ochelari negri la ochi... Simt că sunt scos în afara clădirii după care mi se spune că voi urca câteva trepte, să am grijă să nu dau cu capul şi simt o mână protectoare pe frunte. Îmi dau seama că intru într-o dubiţă.

Când mi s-au scos ochelarii, am văzut că cel care mă condusese şi care mi-a protejat capul să nu lovesc partea superioară a uşii, era un ofiţer care mă privea cu multă compătimire.

...Şi totuşi, mai existau „oameni" şi printre ei...

Mi-a rămas în amintire acea mână care mă protejase şi mă gândeam că acest ofiţer trebuie să fi avut o mamă foarte bună.

Mi se comunică că sunt dus înapoi la Satu Mare, întrucât datorită stării mele de sănătate (se vede că doctorul de la Aiud a întocmit bine dosarul meu medical) nu puteam fi anchetat de securitate.

Nu-mi vine să cred urechilor. De unde atâta umanism?!... După cum am mai spus – la ora respectivă România semnase „ceva" acorduri internaţionale cu privire la drepturile deţinuţilor politici.

Deci, sunt la închisoarea din Satu Mare.

După câteva zile sunt scos din celulă şi dus într-o cameră în care erau doi ofiţeri.

Unul dintre ei a scos dintr-o mapă un plic pe care l-a desfăcut în faţa celuilalt ofiţer…

Sunt întrebat dacă l-am cunoscut pe inginerul Pop Mihai.

Cu toată sinceritatea i-am spus că nu l-am cunoscut.

După răspunsul meu categoric – şi sincer în acelaşi timpeei doi ofiţeri s-au retras, iar eu am fost dus la celulă.

Înapoi la Aiud

După câteva zile m-am întors cu duba-tren la închisoarea Aiud.

Pe drum m-a obsedat povestea cu întrebarea pusă de ofiţer. Oare cine o fi acel **POP**?

Deodată mintea mi se luminează şi desluşesc printre gânduri:

Acel Pop Mihai nu era altul decât Kokenejdi Mihai – un bun camarad de-al meustudent la Timişoara

Mâna providenţei a fost deasupra lui, protejându-l.

Eu îl ştiam pe dânsul fugit în apus. În realitate se ascundea prin ţară, ferindu-se de arestare.

În timpul anchetelor eu îmi creasem un fel de lejeritate în declaraţii. Pentru cei fugiţi nu făceam prea multă opoziţie, ştiindu-i în siguranţă.

Spre norocul camaradului meu, când anchetatorul mi-a pus întrebarea, nu mi-am amintit că omul şi-a schimbat numele şi astfel a scăpat de năpastă. Ştiindu-l departe, nu mi-aş fi făcut niciun scrupul în a declara că-l cunosc şi că a activat împreună cu mine.

Securitatea avea nevoie de o declaraţie din partea mea pentru a-l înfunda în puşcărie. Mâna lui Dumnezeu l-a protejat.

(Kokenejdi) Pop Mihai era foarte credincios. Îmi

amintesc cum înainte de arestarea mea, intrând în biserica din Sighetul Marmaţiei, l-am găsit îngenuncheat la icoana Sfintei Fecioare Maria...

*

La întoarcerea în spitalul închisorii din Aiud mi se agravase boala.

Îmi aduc aminte cum un tânăr medic al Ministerului de Interne, pe nume Şerban, cum a intrat în salon ca nou venit, ne-a spus că el este un „om în alb” şi că tratează la fel pe orice deţinut fără a ţine cont de aspectul politic.

Dumnezeu să-l binecuvânteze pentru faptele lui omenoase.

Văzând starea mea, care mă aflu confruntat cu două boli antagoniste – plămânii şi ficatula căror medicamentaţie se opunea una alteia, a găsit soluţia cea mai curajoasă şi destul de periculoasă pentru dânsul.

Mă întreabă dacă am ceva bani la CEC, pentru că necesit un tratament cu mult zahăr şi lămâie – benefic pentru ambele boli.

Cei care au lucrat în mină aveau ceva bani (sume infime pentru munca prestată). Eu, care am fost mai mult bolnav şi pe la diferite izolări, normal că nu aveam.

Atunci – actul de mare curaja întrebat pe cei din salon dacă nu cumva are vreunul bani la CEC, că el îmi va cumpăra zahărul şi lămâile necesare.

Imediat a sărit cu bucurie Vasile Alupei – care era în patul vecin –, rugându-l să cumpere cele necesare din banii săi pe care îi are la CEC.

Acest Vasile Alupei era un om de o delicateţe sufletească rar întâlnită. Poate mai puţin bolnav decât mine, m-a asistat tot timpul cât am fost împreună.

Am avut o perioadă grea de boală cu febră şi transpiraţii îngrozitoare.

Vasilică Alupei îmi punea cămăşile la uscat, pregătindu-mi altele de schimb.

Scuipam sânge şi parcă această hemoragie înceată nu mai voia să se oprească. Poate aş fi căzut în disperare; dar comparaţia pe care o făceam cu Piteştiul mă făcea să mă simt mai bine…

Ţin minte că mi s-a cumpărat atunci 5 kg. de zahăr, mai multe lămâi şi biscuiţi. Vasile Alupei era cel care-mi doza raţia şi mi-o dădea, dojenindu-mă că nu mănânc destul…

Mai aveam o problemă. Marea mea problemă din copilărie: nu suportam laptele dulce. Ori aici, la secţia T.B.C., primeam câte jumătate de litru de lapte pe zi, pe care toţi mă sfătuiau să-l beau, dar eu nu puteam.

Cineva a avut o idee salvatoare: puneam laptele într-un borcan, apoi borcanul îl aşezam deasupra uşii în firida unde era becul. A doua zi devenea lapte acru pe care îl puteam consuma.

Noi primeam zilnic (la regimul TBC) câte o bucăţică de unt pe care nu-l puteam mânca. Îmi făcea rău datorită afecţiunilor hepato-gastrice.

Cu medicamentaţia intensă dată de doctorul Şeban, cu zahărul şi biscuiţii primiţi, am reuşit să mă refac uşor. Doctorul Şerban declarase că sunt persoana cea mai bolnavă de pe secţie.

Zgomote în urechi

Mi s-a administrat atunci 70 de grame de streptomicină. Datorită cantităţii mari de antibiotic mi-au apărut nişte vâjâituri în urechi care persistau zi şi noapte şi care mă exasperau.

Nu am putut găsi niciun remediu pentru a scăpa de această stare. Îmi înfundam urechile eu te miri ce găseam, ca în felul acesta să amplific zgomotele, ca după ce scoteam dopul, zgomotul să se micşoreze, dându-mi

oarecare senzaţie de uşurare.

După puţin timp zgomotele reveneau la normal.

M-a chinuit mult această stare, până când în urma unor evenimente deosebite pe care le voi relata mai târziu – faţă de situaţia nou creatăzgomotele au trecut pe planul doi. Şi astfel m-am obişnuit cu ele.

Aceste zgomote n-au dispărut niciodată. Le simt şi în prezent. M-am obişnuit atât de mult cu ele încât când scad din intensitate mă neliniştesc…

Greva foamei

Fiind în spital, auzisem că cei de la secţia T.B.C. au făcut greva foamei, cerând nişte drepturi, printre care şi o durată mai mare a plimbării.

Auzeam cum greva durează de multe zile, cum erau alimentaţi forţat. Îmi amintesc cum după vreo 30 de zile de greva foamei, a fost adus în salonul în care eram la spital un deţinut pe targă în stare de inconştienţă. Se numea **Lale Burecu**, un ţăran macedonean – adevărat monument de rezistentă şi caracter. Îl cunoşteam dinainte, de la Baia Sprie.

S-au făcut mari eforturi să-l aducă în simţiri. Boala pe care o avea se agravase şi după un timp a murit.

*

…şi timpul trecea, când mai greu, când mai uşor. Mă reconforta prezenta lui Gigi Dragon, Tase Berzescu, Vasile Alupei, Tavi Rădulescu, Mihai Timaru… care de-a lungul timpului mi-au fost ca adevăraţi fraţi şi care m-au ajutat să mă pun pe picioare.

Rugăciunea, poeziile, noutăţile şi cerneala

Rugăciunea era prezentă, reconfortantă şi dătătoare de speranţe. Nu de speranţă în eliberare. Această speranţă

o pierdusem încă de la Piteşti... ci speranţa unui mai bine ce se putea contura transcendental.

Învăţam poezii de Radu Gyr, poezii care circulau transmise prin pereţi cu ajutorul alfabetului morse.

Mai reuşeam şi eu să-mi transform gândurile în versuri pe care le comunicam celor din jur.

Ştiri din exterior nu prea aveam. Doar când venea cineva nou de pe la alte închisori, mai ales de la Jilava, unde era o mişcare mai mare printre deţinuţi. Aşa că noutăţile noastre cele mai recente aveau mai bine de un an sau chiar doi...

Cineva dintre noi a reuşit să facă cerneală din florile de regina nopţii care erau din abundenţă în curte. Ieşise un albastru (aproximativ) care cu un beţigaş pe câte o hârtie de ambalaj găsită prin curte lăsa urme cât de cât vizibile.

Desigur, riscul de a fi prinşi era mare. O pedeapsă pentru noi cei atât de bolnavi putea fi fatală.

Ţin minte cum părintele **MITROI** a început să scrie pe bucăţi de hârtie de ambalaj, Istoria Bisericii...

La o percheziţie a reuşit să subtilizeze rapid hârtiuţele în saltea, dar nu şi sticluţa cu licoarea albastră.

— Ce-i asta? l-a întrebat gardianul

La care părintele Mitroi a răspuns:

— Sunt intelectual şi nu pot trăi fără să scriu.

Gardianul a luat sticluţa. L-a ameninţat cu carcera, iar noi toţi aşteptam cu groază să vedem ce se va întâmpla cu părintele.

Prin ce miracol...? Nu s-a întâmpla nimic.

...

Părintele Mitroi era un om de o mare valoare intelectuală. Reuşise să refacă istoria bisericii din primele timpuri. Numai cu alfabetul morse stătea mai puţin bine.

Noi, ceilalţi, comunicam cu uşurinţă prin acest alfabet (desigur – cu pază la uşă spre a nu fi surprinşi şi

pedepsiţi).

Părintele Mitroi făcea eforturi considerabile să deprindă alfabetul, dar în zadar... Nimic nu se lega de dânsul. Deşi într-o vreme era violonist în orchestra radio Bucureşti. Probabil – de la o anumită vârstăunele deprinderi nu pot fi însuşite.

Într-o zi Tase Berzescu a încercat să ia legătura prin morse cu părintele, care era în celula vecină. Bate Tase în perete, dar primeşte nişte semnale confuze... Bate din nou... Dar se aude atunci deschizându-se geamul da la celula părintelui şi i-am recunoscut glasul:

— *„Ce vrei să spui, măi Tase?"*

Scena a produs mult haz. Se asemăna cu scenele din filmele cu Stan şi Bran când vorbeau la telefon din camere vecine şi cu uşa deschisă.

...

Obiectivul principal: buna dispoziţie

Timpul trecea mai cu una mai cu alta, încercând a face să fie cât mai mult zâmbet în cameră.

Într-o seară – în timp ce voiam să mă spăl pe dinţiinginerul Jijie se adresează celorlalţi din caameră:

— *Măi fraţilor, măi... Priviţi ce vrea să facă Aurică.*

Ceilalţi se uită la mine şi încep să râdă, iar eu cu periuţa în mână, gata de a o pune în funcţie, priveam intrigat, neştiind ce se întâmplă.

Râsul celorlalţi se transformă în hohote... Când mă uit mai atent la periuţă observ că pusesem pasta pe spatele periuţei.

Periuţă şi pastă aveam încă de la Baia Sprie unde se putea cumpăra aşa ceva. Chiar dacă eu nu aveam bani, aveau alţii. Aşa că m-am ales cu o periuţă şi câteva paste.

O notă dominantă a acestei perioade era menţinerea cu orice preţ a bunei dispoziţii. Aceasta – mai alescă nu

erau puţine momentele când îmi răsunau în minte urletele celor de la Piteşti ce ţopăiau furibund în jurul victimei, răcnind şi hohotind în râs sarcastic. Un amestec infernal de sunete... O simfonie a întunericului minţii.

...

Azi îmi este peste putinţă să mă plasez cu certitudine în timp.

Eram în cameră cu Ionică Ungureanu – unul din prietenii mei bunicând am învăţat pe de rost (nu ştiu de la cine) Evanghelia după Matei.

Acum mi se pare acest lucru incredibil... Şi totuşi aşa a fost.

Moartea camaradului „Teicuţu”.

Într-o zi de vară – prin iunie sau iulies-a auzit o împuşcătură. După împuşcătură nişte strigăte... Se împărţeau ordine... zgomotul creştea. De la ferestrele noastre nu se putea vedea spre curtea centrală, dar am înţeles că ceva groaznic se întâmplase.

În scurt timp zgomote uriaşe se auzeau dinspre celular. Cred că se bătea în toate uşile de fier. Zgomotele se amestecau cu strigăte: *Asasini, asasini!*

A început să funcţioneze intens sistemul de comunicaţii prin morse, între camere şi etaje. Între pavilioane veştile se transmiteau mai ales prin macedoneni în dialectul lor pe care gardienii nu-l înţelegeau.

Aşa am aflat că POPA IOAN zis „TEICUŢU” pentru firea blândă pe care o avea – era închis din 1941 fusese împuşcat.

Am aflat cum Coler – directorul puşcărieialerga ca un descreierat prin curte împărţind ordine gardienilor care coborâseră înarmaţi şi cerând – probabilântăriri.

În acest timp se auzeau din zidurile închisorii strigătele deţinuţilor: *„Asasinilor, asasinilor!”*

Aceste strigăte s-au auzit până dincolo de oraş. Erau mii de voci care strigau şi un număr dublu de pumni care băteau în uşi.

Aflasem pe urmă cum s-a întâmplat cazul:

Teicuţu era bolnav cu stomacul şi avea dureri îngrozitoare de multă vreme, dureri ce nu le mai putea suporta.

După ce ceruse – în zadartratament ca să-i aline durerile (dar nu primise) a cerut să fie scos la comandantul închisorii, colonelul Coler, sperând că poate îl va îndupleca să poată fi tratat.

La multele insistenţe ale „Tăicuţului" este dus la Coler, comandantul închisorii.

La întoarcere de la Coler, Tăicuţu a relatat că plângându-se directorului despre durerile lui – şi că sunt atât de mari, încât îi vine să se sinucidă-Coler i-a răspuns:

— *Bine, aruncă-te în sârme şi va fi mai puţin cu un bandit.*

Nu ştiu dacă dialogul s-a deşfăsurat în aceşti termeni, dar conţinutul a fost cel de mai sus.

În interiorul zidurilor închisorii, la câţiva metri de zid, era un gard de sârmă înalt de vreo 2 metri şi de care nu aveai voie să te apropii. Sentinelele de pe ziduri aveau ordin să tragă fără somaţie în cei ce se apropiau de acest gard de sârmă.

Lui Teicuţu îi rămăsese în minte vorbele lui Coler şi-şi făcuse un plan pe care nu i-a spus celor din celulă.

Când cei din celulă au fost anunţaţi că vor ieşi la plimbare, Teicuţu, simulând o durere de cap (poate o şi avea) şi-a legat o batistă peste frunte şi a coborât în curte.

La plimbare, profitând de o neatenţie a gardianului, a fugit spre gardul de sârmă, trăgându-şi batista peste ochi.

Cu un singur glonte tras în regiunea capului, sentinela l-a doborât.

Ce buni ţintaşi erau securiştii!

Am aflat, apoi, că „românaşul” care a tras – fecior de ţăran de pe un ştiu undea fost înaintat în grad, a primit permisie şi o recompensă în bani pentru „marele act de vitejie”, ucigând un român chinuit şi lipsit de apărare.

Prin giurgiuvelele de la ferestrele celularului mai exista câte un orificiu prin care se putea vedea în curte. Când s-a auzit împuşcătura unii au văzut toată scena. Au urmat bătăile în uşile de fier care aveau o rezonanţă puternică şi apoi strigătele deţinuţilor.

Cetăţenilor din oraşul Aiud nu le-a fost greu să afle ce s-a întâmplat în închisoare.

Mulţi gardieni erau localnici şi nu toţi ţineau consemnul tăcerii. Aşa se face că în aceeaşi zi vestea a ajuns până în Teiuşul lui Teicuţu.

A doua zi am auzit sunet de clopot de la mare depărtare ce ne-a făcut să credem că-l plâng pe camaradul Popa Ioan zis Tăicuţu.

A urmat o înăsprire drastică a regimului de închisoare.

Nu mai eram scoşi la plimbare, mâncarea slăbise mult...

Am aflat (prin sistemul de comunicare morse) că unii ofiţeri politici securişti umblau din celulă în celulă şi acolo unde depistau urme de var pe deasupra uşii sau căzute pe jos, deduceau rapid că acolo s-a bătut în uşă. Deţinuţii din acele camere au fost puşi în lanţuri – mulţi dintre ei fiind trimişi în lanţuri la Gherla.

Se instaurase o atmosferă de teroare. Se dublaseră gardienii pe secţii, iar în afara zidurilor – cei de la etajele 2 şi 3 – i-au văzut circulând înarmaţi.

— De ce se temeau oare?

— Ce „imens” pericol reprezentam noi cei strâmbi, chirciţi, ologi, ce ne târam pe brânci şi coate?

Noi cei roşi de boli şi îmbătrâniţi în închisoare.

Şi totuşi, îi speriasem... Totuşi, eram o forţă.

Asta o confirmau chiar ei, duşmanii noştri.

Pleare dubioasă din Aiud

Într-o zi se deschide uşa, intră gardianul zicând:
— Vişovan, fă-ţi bagajul şi urmează-mă.
În această atmosferă tensionată de după împuşcarea lui
Teicuţu, cu anchete, punere în lanţuri, trimiteri la alte închisori… nu mi-a fost chiar la îndemână de ce se întâmpla.
Cu toate că secţia noastră de bolnavi T.B.C. a fost în afara cicuitului de manifestări de revoltă în urma împuşcării lui Teicuţu, noi aflarăm mai târziu de cele întâmplate… Totuşi psihoza terorii securităţii şi în special a „**Piteştiului**” în care erai învinuit de te miri ce – de care tu habar nu aveaipersista.
Şi mai groaznic este ca să fii învinuit de ceva ce nu cunoşti, deoarece nu poţi să-ţi formulezi nicicum apărarea. Altceva e când eşti învinuit de ceva real. Atunci ai curajul răspunderii sau îţi formulezi refugii în cunoştinţă de cauză.
Mintea mea – deşi mult amelioratărămăsese totuşi bolnavă în urma Piteştiului. Reuşeam destul de eficient să mi-o menajez. De data asta – însăurmându-l pe gardian mă gândeam: Ce or fi vrând?… Ce or mai fi născocit?…
Sunt introdus într-o cameră mică unde exista doar o masă şi o banchetă.
Mi-am imaginat că aici vor veni anchetatorii să mă interogheze. Oare despre ce?
După câteva ore mi se pun ochelari negri şi sunt transportat într-un loc despre care mi-am dat seama că e gara C.F.R.
Curând aud o animaţie în rândul celor care mă transportau şi urechea surprinde o frază din discuţiile gardienilor:

…" În dubă nu există nicio carceră liberă"…

Sunt condus din nou la maşină şi de acolo la închisoare, în aceeaşi cameră din care plecasem.

Eram speriat.

De ce oare – pentru mine trebuie să fie carceră separată în dubă? Unde urma să fiu dus?

Îmi trecea prin minte: Desigur la Ministerul de Interne… Oare de ce?

Auzisem mai înainte că se încerca să se inventeze un „comandament legionar" care să fi „organizat" manifestările explozive din ziua uciderii lui Teicuţu.

Cum să se fi organizat?… Doar manifestarea a fost explozivă la auzul împuşcăturii…!

Mintea mi se inflamase, inventând tot felul de scenarii care de care mai groaznice.

Oare se organizează un nou Piteşti?

Totuşi, de data aceasta raţionam mai detaşat ştiind că am reuşit să mă ridic deasupra acelei groaznice situaţii. Apoi, aveam rugăciunea la îndemână. Puteam să mă rog şi să zic: „Fie, Doamne, voia Ta".

Încă de când am sosit la Aiud de la Baia Sprie, după ce m-am îmbolnăvit, fiind slăbit peste măsură, am început să am din când în când nişte crize nervoase… Erau urmările Piteştiului. Aceste crize mă duceau până la inconştienţă.

Odată cu refacerea organismului au început să se mai rărească şi acest crize.

Am primit ceva tratament şi chiar aveam la mine o sticluţă cu-te-miri-ce sedative pentru asemenea situaţii.

Rămas în cămăruţa respectivă m-am gândit să transmit prin morse unora care ar fi putut recepţiona mesajul meu.

Am spus cine sunt şi că sunt expediat în condiţii cu totul şi cu totul deosebite la o destinaţie necunoscută. Dacă voi dispare să fie anunţată familia – şi mi-am dat

adresa mea.

Peste câţiva ani, tot în închisoare (dar lungă a mai fost închisoarea asta!) un camarad îmi spune că a recepţionat mesajul meu, întrebându-mă ce s-a întâmplat cu mine atunci.

...

Au trecut mai multe zile în acea încăpere, zile de mare nelinişte a necunoscutului.

La un moment dat mi se spune să-mi fac bagajul.

Sunt dus în curtea închisorii unde mă aşteaptă o dubă-maşină de mare capacitate.

Mi se spune să urc în dubă. Nu mică mi-a fost surprinderea când uşile interioare erau toate deschise. Duba era complet goală. Atât compartimentul mare, cât şi cele mici. Sunt introdus într-o celulă mică, poate nici chiar jumătate cât carcera din duba-tren. Trebuie să stau într-o poziţie foarte incomodă.

Când duba s-a pus în mişcare, mi-am dat seama că sunt singurul pasager. Deci pentru mine se punea la dispoziţie o dubă atât de mare, dar înghesuit într-un spaţiu atât de strâmt.

Gândurile iar mi-au luat-o razna, închipuindu-mi cât de periculos sunt considerat. Mă îngrozeam de ce mă aştepta...

Era o căldură îngrozitoare... Simţeam că mi se face rău. Am leşinat. Când m-am trezit, eram întins la marginea şoselei, iar gardienii se uitau la mine şi mă stropeau cu apă.

Cel mai mare în grad – probabil conducătorul escorteipe care îl chema (pare-mi-se) Petrescu era un tip înalt, negricios, cu o expresie foarte rea. Mă întreabă dacă am medicamente la mine. Ştia că sunt grav bolnav deoarece avea şi dosarul medical.

Eu, cotrobăind prin bagaj, găsesc o sticluţă cu o licoare ce am primit-o pentru potolirea crizelor mele

nervoase şi speram să mă ajute…

Respectivul îmi cere sticluţa, se uită la ea, şi spre groaza mea, o sparge de asfalt. Eu aşteptam să-mi dea câteva picături ca să mă refac cât de cât.

Am fost reintrodus în dubă şi duba şi-a continuat drumul. Oare spre unde?… Desigur spre Ministerul de Interne, deoarece numai acolo puteai fi dus cu asemenea restricţii.

La întrebarea pe care mi-o puneam – „Oare de ce?" îmi veneau în minte cele mai teribile scenarii posibile. Ca atunci când aşteptam acea pedeapsă „deosebită" cu care mă ameninţase Ţurcanu.

Cumpănind – după ani de zileâmi dau seama că „pedeapsa" a fost însăşi ameninţarea.

Cred că e mult mai simplu să treci printr-o greutate oricât de groaznică ar fi ea, decât să stai sub ameninţarea perpetuă a unor grozăvii pe care ţi le inventa mintea bolnavă.

Pe drum se lăsase deja seara. Puteam oarecum să respir mai bine…

Simt că maşina se opreşte, iar după discuţiile gardienilor (pe care le puteam auzi) şi după mişcările pe care le intuiam, am realizat că bravii mei gardieni au dat de un lan de porumb şi aruncau din abundenţă ştiuleti în dubă.

De… Eram în socialism şi totul aparţinea tuturora.

Într-un târziu în noapte consideram că am ajuns în Bucureşti şi aşteptam să aud zgomote de maşini, de tramvaie, chiar mai puţine (fiind noapte), dar totuşi să aud, căci Ministerul de Interne se găsea în centrul Capitalei.

Spre surprinderea mea, după câteva zgomote mai deosebite a urmat iar o perioadă lungă de tăcere după care maşina stă. Mai merge câteva sute de metri şi iar stă. Din depărtare aud:

Fortul numărul unu?… Bineee! Postul numărul doi?…

O... de-ar fi Jilava – gândeam în sinea meaar însemna că lucrurile nu sunt atât de precipitate şi aş avea un moment de respiro.

Când în cele din urmă duba se opri şi mi se spune să cobor, cu toţi ochelarii care-mi blocau vederea, aceştia fiindu-mi puşi destul de stângaci, observ că sunt la Jilava.

Pe cât de hidoasă era Jilava, nu pot să-mi exprim bucuria pe care am avut-o văzând această închisoare.

Faptul de a nu fi dus direset la Ministerul de Interne – cum îmi imaginamspre a fi anchetat pentru cine ştie ce „crime” pe care nu le făcusem, mă liniştea. Faptul de a avea un moment de respiro mă încuraja...

În sfârşit, am descoperit, sunt martor

...Mai apoi am fost introdus într-o cameră numai în chiloţi şi bocanci şi cu spaima Piteştiului în oase.

După prima impresie, m-am liniştit. În cameră erau oameni liniştiţi fără torţionari stil Piteşti.

M-au înconjurat cei de acolo şi m-au întrebat de unde vin. Le-am povestit toată tărăşania cu **călătoria** mea cea **sprâncenată** în condiţii de maximă securitate pe care acum chiar că nu o mai înţelegeam. Doar fusesem introdus cu alţi oameni...

Eu le spuneam din ale mele, ceilalţi îmi spuneau din ale lor. Unii mergeau la judecată, alţii fiind judecaţi se îndreptau spre alte închisori. Jilava era loc de trecere.

A doua zi mi s-au dat haine de puşcărie şi sunt mutat într-o altă cameră. Acolo erau câţiva care auziseră despre mine şi eu despre ei.

Gândul la ceea ce poate să urmeze persista, ridicând mereu semne de întrebare. Dar faptul că nici în prima zi, nici în a doua nu s-a întâmplat nimic, mă făcea să fiu mai liniştit.

Peste câteva zile sunt dus la o maşină mică stil dubă.

Îmi dau seama că străbat Bucureştiul, iar când cobor mi se spune că sunt la Tribunalul Militar.

Oare vor să mă condamne din nou?

Întrebarea mă tot fura mereu…

Sunt introdus într-o sală de aşteptare în care era şi Alexandru Constant – fost ministru legionar.

Schimb câteva cuvinte cu el. Nu-şi putea nici el da seama despre ce ar fi vorba. La rândul lui îmi spune motivul pentru care era acolo şi pe care nu-l mai reţin.

După un timp vine un gardian care îmi spune să îl urmez şi mă văd dus înapoi la dubiţă.

Ajuns la dubiţă îmi spune doar atât:

— Acuzatul nu s-a putut prezenta.

Am simţit un sentiment de uşurare, aflând că eu nu sunt acuzatul. Dar atunci ce poate fi? Cine este acuzatul?

…

Întors în camera de la Jilava le spun celorlalţi cum stau lucrurile. Între timp mai fuseseră introduşi în cameră câţiva deţinuţi şi care s-au dovedit a şti câte ceva.

Astfel aflu că un student în medicină **MUNTEANU** (Eugen?) care trecuse prin Piteşti, deţinând funcţii prin comitetele de tortură a fost eliberat. La eliberare a primit de la securitate anumite însărcinări din parte securităţii… Omul ajuns în libertate n-a mai vrut să fie executor fidel al misiunii primite. Drept pedeapsă pentru aceasta a fost rearestat şi acum căutau motive pentru a-l condamna.

Ştiindu-se că la Piteşti a făcut parte dintr-o echipă de torţionari, iar din declaraţiile unora a reieşit că eu am fost una din victimele sale, am fost citat pentru a-l acuza.

Trebuie să menţionez că după anul 1952 nu s-a mai putut ţine secretul asupra celor petrecute la Piteşti. Se aflaseră multe în ţară… Atunci oculta iudeo-masonică – care condusese din umbră masacrelea recurs la o înscenare, insinuând că ceea ce s-a petrecut la Piteşti a fost la ordinul lui Horia Sima pentru a compromite partidul

comunist.

Atunci au fost executaţi 17 inşi dintre care – cei mai multţivictime total nevinovate. Aceasta numai ca să reuşească înscenarea. Cu tot sângele nevinovat vărsat de aceste făpturi ale întunericului, adevărul gol-goluţ a ieşit la iveală.

Cineva din cei cu care eram în cameră a stat în celulă cu acel Munteanu – după arestarea sa. Munteanu îi spusese că m-a torturat şi pe mine.

Munteanu mai spunea că în timpul cât a fost liber s-a căsătorit şi avea o fetiţă. El – Munteanuera grav bolnav de meningită.

Am rămas surprins de toată povestea asta. În primul rând pentru că nu mi-l aminteam.

M-au torturat atâţia...

Nu puteam să-mi amintesc pe bunii prieteni care au suferit alături de mine şi pe care voiam să mi-i amintesc. Cu atât mai mult pe torţionari. Desigur, cu excepţia lui Ţurcanu şi ajutoarelor lui apropiate...

Personal mă simţeam liniştit şi nu puteam să-mi explic arsenalul de secret şi rigurozitate cu care am fost transportat la Jilava şi care în mintea mea încă bolnavă luase proporţii monstruoase.

Peste vreo două săptămâni sunt dus din nou la Tribunalul Militar unde chemat din sala de aşteptare sunt introdus în sala de judecată.

În boxă stătea un individ palid, slab, cu ochii în pământ.

Sunt întrebat din nou cum mă cheamă (de parcă n-ar fi ştiut), ce condamnare am, dacă am fost la închisoarea Piteşti şi în ce perioadă şi dacă am fost torturat.

Răspund afirmativ.

Pe urmă, arătându-mi-l pe inculpat, mă întreabă dacă îl cunosc.

Răspund sincer că nu-mi amintesc să-l fi cunoscut

vreodată. Apoi preşedintele îi spune numele şi-mi spune că sunt declaraţii care atestă faptul că m-a torturat. La care eu răspund că au fost atâţia care m-au torturat încât nu-l mai pot recunoaşte.

Cu asta am fost scos din sală şi trimis înapoi la Jilava.

Mi-am făcut procesul de conştiinţă.

Dacă alţii au spus că respectivul a fost torţionar şi m-a torturat şi pe mine, n-ar fi fost drept să-l acuz?

— În primul rând nu mi-l aminteam.

— În al doilea rând, fiind pus în libertate n-a mai vrut să facă jocul securităţii.

— În al treilea rând, era grav bolnav de meningită.

— În al patrulea rând, n-a torturat el de bunăvoie pe alţii, ci numai după ce a fost supus şi el la torturi groaznice până i-a fost spălat creierul şi transformat în bestie comunistă. N-a avut această tărie din naştere ca să reziste până la capăt. Paharul tăriei lui a fost mai mic decât al meu. Nu pentru că el ar fi vrut, ci pentru că aşa a vrut Dumnezeu.

Peste vreo două luni am auzit că Munteanu a murit.

Rătăcit şi uitat la închisoarea Jilava

La Jilava mâncarea era ceva mai consistentă ca la Aiud. Cu toate acestea eu nu puteam mânca. Afecţiunea mea hepato-gastrică se accentuase şi nu mă puteam alimenta.

Am cerut să mi se dea separat porţia de cartofi doar fiartă, fără altceva. De asemeni şi porţia de ulei separat, ştiind că în felul acesta voi putea mânca. N-am reuşit să primesc. Am reuşit – însăsă fiu schimbat, pe baza dosarului meu medical, într-o anexă a spitalului Jilava cu un regim cât de cât mai dietetic…

Şi iarăşi încă o teamă. Se lăsase frigul. Atmosfera din închisoare era jilavă…

Am nimerit într-o cameră cu oameni deosebiţi, buni camarazi care ştiau să facă trecerea timpului mai uşoară.

Aici l-au reîntâlnit pe Mihai Timaru adus şi el de la Aiud pentru un proces. L-am cunoscut pe fostul căpitan **IVĂNICĂ** din Giurgiu – om plin de bună dispoziţie.

Într-o zi, fiind la plimbare, pe lângă noi trec câţiva dintr-o altă cameră ce erau de la baie. Printre ei – unul extrem de slab, cu o zeghe aruncată peste trupul proaspăt scos din apă. Avea picioarele goale în nişte bocanci mari ce-i târa după el cu un râs nătâng pe faţă…

Îmi spuse cineva că este **NONU SASU.**

Auzisem despre Nonu Sasu că a fost un om de o valoare deosebită, dar – datorită greutăţilor din închisoareajunsese acum într-o formă nelucidă.

Era evident că pe acest frig a ieşit din baie astfel anume ca să moară.

M-am bucurat când peste ani am auzit că Nonu Sasu şi-a revenit, că era sănătos şi că lucra ca inginer pe undeva… Mai că nu mi-a venit să cred.

O vizită medicală la Jilava

Am relatat mai înainte despre zgomotul infernal ce mi-a apărut în cap şi în urechi la închisoarea Aiud şi care mă urmărea obsedant tot timpul.

Cu aceste evenimente precipitate din ultima perioadă, zgomotul trecuse pe planul al doilea. Pe planul întâi erau gândurile la ceea ce se întâmpla.

Zgomotul, deşi era persistent, nu era atât de supărător. Totuşi, fiind la Jilava şi aflând că aici vin din când în când medici de la penitenciarul Văcăreşti pentru a consulta bolnavii, m-am înscris şi eu pentru vizita de consult O.R.L.

Au trecut zile, poate chiar săptămâni, până când – într-o zigardianul ne anunţă că cei care ne-am înscris

pentru consult să poftim la infirmerie.

Ne adunaserăm cam mulţi. Atunci am aflat că medicul O.R.L.-ist vine la consult de două ori pe an.

După un timp vine gardianul nervos şi ne spune că trebuie să ne întoarcem în cameră, că doctorul – pe care îl chema **ASCHENAZIE**şi-a făcut norma de 16 oameni pe zi. Restul era să fim consultaţi altă dată, adică peste jumătate de an.

Gardianul însuşi era revoltat de atitudinea doctorului şi a zis că merge la comandant să-i raporteze despre acest caz.

Ce a făcut, ce n-a făcut acest gardian, care se dovedi a fi om de omenie, că s-a întors nu peste mult şi ne-a zis:

— *Înapoi la infirmerie... Mama lui de doctor...16 oameni norma?!*

Nu-i vorbă că şi doctorul ne-a consultat pe măsura: doi inşi pe minut.

Când a ajuns la mine (sau am ajuns eu la el) i-am spus despre zgomotele din urechi (cap).

Îl văd cum face un cornet din hârtie, priveşte la urechi, dar nu se uită la ele, apoi îmi vâră cornetul într-o ureche (Doamne, iartă-mă) şi îşi apropie urechea sa de gura cornetului ca şi cum şi el ar vrea să audă zgomotele mele din cap şi urechi.

N-am înţeles niciodată acest gest. Mi-a prescris să iau luminal.

Zgomotele persistă chiar şi în acest moment în care relatez aceste lucruri, dar nu mă mai deranjează. Am impresia că m-ar deranja dacă nu le-aş auzi.

Marea surpriză

Era toamnă. Se răcise vremea căci era 14 octombrie 1957 – ziua Cuvioasei Parascheva.

Cam pe la ora 10.00 intră în cameră un plutonier cu

un dosar şi întreabă:

— *Care-i Vişovan Aurel?*

Tresar puţin emoţionat deoarece nu prea aveam situaţii plăcute atunci când eram căutat.

Răspund prezent. Plutonierul îmi spune să mă apropii.

Mi se iau toate datele de stare civilă şi penitenciară, care sunt comparate cu o fişă pe care o avea la dosar. După ce toată această verificare fu terminată, plutonierul îmi comunică:

— *În conformitate cu* – nu ştiu ce reglementare juridică *avându-se în vedere perioada de muncă prestată la Gherla şi Baia Sprie, raportată la pedeapsa de 10 ani, pe care o executam atunci, am intrat în condiţional. Adică beneficiez de 9 luni reducere de pedeapsă şi urmează să fiu pus în libertate*. Mă pune să semnez şi plutonierul pleacă.

Nu pot să exprim sentimentul pe care-l încercam. Era un lucru pe care nu-l aşteptam şi nu credeam – în ruptul capului că ar fi posibil.

Ştiam că la expirarea pedepsei erai trimis la domiciliu obligatoriu. Aşa că am început să râd, neacordând şanse acestui anunţ.

Gândindu-mă – însăcă e ziua Sfintei Parascheva, iar mama era tocmai Paraschiva, ceva – ceva s-a modificat în această privinţă. Consideram că ar putea fi un semn ceresc… Dar, până la urmă, lucrurile le-am lăsat să treacă tot ca până atunci fără să-mi fac iluzii.

Faptul, însă, că eu eram la Jilava, închisoare cu regim de trecere, şi nu la Aiud cu un regim strict, mai ales pentru legionari, mă făcea ca din când în când să mă mai gândesc şi la ce urmează.

Iată ce a urmat:

Pe data de 6 noiembrie 1957 mi se spune să-mi fac bagajul şi să-l urmez pe gardian.

Sunt condus la grefa penitenciarului unde mi se iau toate datele. Sunt comparate cu cele de pe registrul lor şi mi se spune că mâine, 7 noiembrie 1957, voi fi pus în libertate. Formalităţile le fac acum pe data de 6 noiembrie, pe 7 noiembrie fiind sărbătoare.

Mi se înmânează biletul de eliberare cu data de 7 noiembrie, primesc 66 lei bani de tren până la Sighet, un pacheţel cu hrană rece şi mi se spune ca nu cumva să spun de unde vin.

După aceasta sunt condus într-o cameră cu multe paturi goale, dar unde mai găsesc un tânăr cu numele **MOLDOVAN**. Noul meu ortac de cameră îmi spune că avusese un an condamnare în legătură cu revoluţia din Ungaria. Expirându-i pedeapsa, aştepta ca a doua zi să fie pus în libertate.

Eu tot nu aveam încredere în această eliberare, mai ales că auzisem de atâtea farse pe care le făceau aceşti „**domni**” comunişti unora, special pentru a le zdrobi şi mai tare sistemul nervos.

Astfel, de exemplu, doctorului Brancovici (un nume în radiologie) i se spune că va fi eliberat. I se simulează formele de eliberare... A ajuns până la poarta din afară cuprins de bucuria eliberării. După ce a călcat **pe pământul liber**, a fost întors şi reintrodus în celulă.

Este de imaginat ce prăbuşire interioară se poate întâmpla în acest caz.

Eu? Ce ironie! Mi-am zis: dacă-mi fac şi mie una ca asta, arunc cei 66 lei la tinetă. Asta da răzbunare!

Aşa că a doua zi – 7 noiembrie 1 a ora şapte ne-am îndreptat cu gardianul spre prima poartă unde s-a înscris ceva într-un registru. Când am ajuns la poarta a doua gardianul ne întreabă dacă cunoaştem Bucureştiul...

Ne explică să mergem pe jos până dăm de linia de tramvai. Ne-a întrebat dacă avem bani de tramvai. Am răspuns că nu avem decât banii de tren. Gardianul a tăcut

o clipă apoi ne-a zis: *Nu-i nimic, spuneţi casierului că veniţi de la Jilava – fiţi siguri că n-o să vă ia bani.*

Am zâmbit în sinea mea de contradicţiile indicaţiilor primite la grefă faţă de cele primite la poarta de ieşire.

Astfel am făcut primul pas în afara porţii închisorii.

…

De la Bucureşti la Sighetul Marmaţiei

…

Am privit înapoi să văd dacă nu cumva aleargă cineva în urma noastră ca să ne întoarcă.

Nu alerga nimeni.

Împreună cu Moldovan mergeam la pas tăcuţi spre tramvai.

Avem un sentiment ciudat de a nu se fi întâmplat un lucru extraordinar. Aceasta – poate şi datorită faptului că după atâta vreme se estompase chiar şi bucuria.

Nu mă puteam bucura suficient. Şi apoi nu ştiam dacă mai am pe cineva acasă. Dacă mai trăieşte mama şi sora mea.

Am urcat în tramvai şi ni s-a cerut taxa. *N-avem… Venim de la Jilava.* Asta se putea vedea bine pe feţele noastre. Casiera n-a zis nimic, înţelegându-ne.

Ceea ce m-a surprins cu totul în mod deosebit, a fost când am auzit primul glas de femeie. Mi s-a părut atât de stranie, aproape ireală vocea aceea subţire şi melodioasă… D-apoi când am văzut primii copii, aceşti oameni în miniatură de care uitasem demult-demult.

Am ajuns la Biserica de lângă Palat, unde am intrat să ne închinăm şi să mulţumim lui Dumnezeu că totuşi se pare că suntem liberi.

Aici m-am despărşit de prietenul Moldovan care mi-a dat indicaţii cum să ajung la gară.

M-am urcat într-un alt tramvai cu direcţia gară. De data asta nu mi-a mers chiar ca înainte. Când am zis că vin

de la Jilava şi nu am bani, mi s-a răspuns pe un ton cam apăsat (o fi fost comunist) că ei n-au dispoziţii să ducă gratuit pe cei de la Jilava. Dar nici nu m-a dat jos din tramvai.

Ajuns la Gara de Nord pe care o vedeam pentru prima dată şi mă îndrept direct spre casa de bilete de unde cer un bilet pentru Sighet…

Eram obosit şi – culmea blazat. Nu radiam de bucurie. Mergeam în necunoscut. Simţeam imperios nevoia să mă odihnesc.

Mă îndrept spre sala de aşteptare. Vreau să intru, dar un cetăţean postat în uşă îmi cere biletul de peron. N-aveam aşa ceva. Mi s-a spus că nu pot să intru fără bilet de peron, dar dacă sunt **băiat deştept**… Ce voia să spună respectivul? M-am dumirit puţin mai târziu că aşteaptă bani. I-am spus că vin de la Jilava, dar pe ăsta nu-l interesa acest lucru…

Cu un sentiment de dezgust mă îndepărtez de sala de aşteptare şi văzând un gardian, mă îndrept spre el şi-i spun că vin de la Jilava, sunt bolnav şi trebuie să mă odihnesc, iar tren nu am decât diseară.

Omul a fost înţelegător şi m-a îndreptat spre punctul de Cruce Roşie din gară.

Acolo o asistentă m-a introdus într-o cameră cu mai multe paturi şi mi-a oferit un pat pe care m-am întins imediat

Eram atât de blazat încât aproape nu mai făceam diferenţa între patul acesta şi cel de la Jilava, nici faptul că văd cum oamenii se mişcă liberi, nici măcar faptul că pot să ies din cameră şi să merg la tren.

Seara mă urc în tren şi mă aşez într-un compartiment cu alţi oameni.

Deşi se putea vedea vădit – pe mânecă vin de undeva de pe alte tărâmuri, nu m-a luat nimeni în seamă să mă întrebe de unde vin. Dar nici eu nu i-am luat în seamă.

Asist la discuţii anoste, stereotipe, după care am adormit. Adorm cu gândul pe cine voi găsi acasă.

Era un drum lung şi plictisitor. Parcă de când lumea eram pe tren. Am mai făcut şi o întrerupere de mai multe ore în Beclean.

La Sighet ajung în noaptea următoare cam pe la 1 sau 2.

Mă dau jos din tren, văd gara care nu ştiu dacă mai semăna cu cea lăsată în urmă cu vreo 10 ani.

Zăresc o cişmea. Mă duc să mă spăl pe faţă, pe ochi, ca să mă trezesc mai bine, am ajuns – doar în oraşul meu.

Ce puteam face la ora 2 noaptea?

Să mă duc acasă?... Aş fi mers în necunoscut. Iar dacă găseam pe cineva la miez de noapte s-ar fi speriat de mine. Aşa că mai bine m-am întins pe o bancă în sala de aşteptare şi am dormit până dimineaţa.

În zori m-am trezit, m-am primenit din nou cu apă rece la cişmea şi am luat-o încet pe drum spre casă.

M-am gândit că totuşi ar fi bine să aflu ceva despre ai mei înainte de a sosi acasă.

Cunoşteam o familie care bănuiam că locuieşte tot acolo şi aceasta era tocmai în calea mea...

Bat la poartă. Vine un domn bătrân, dar cunoscut.

Când îi spun cine sunt, tresare de bucurie şi mă îmbrăţişează. Astfel aflu că mama şi sora mea trăiau.

Când ajung aproape de casă întâlnesc două doamne care veneau în sens invers – spre oraş.

Una din ele mi se pare a fi sora mea Viorica.

Persoana respectivă mă priveşte mai atent şi dintr-odată aud un strigăt: *Aurel*!

Era Viorica ce căzu în braţele mele îmbrăţişându-mă.

Urmează întrebările şi incredibilul nepotolit, după care sora mea, adresându-se celeilalte cu care venise, o roagă să meargă la birou unde lucra Viorica să spună că fratele ei Aurel s-a eliberat şi se întoarce cu el acasă.

Nu mai ştiu ce am putut vorbi cu Viorica până acasă. Cert este că i-am spus să o pregătească pe mama pentru a nu face un şoc de bucurie.

Lucrurile însă s-au precipitat rapid. Ajuns în faţa porţii, mama fiind în curte, Viorica intră şi-i spune:

— Mamă, a venit un om cu veşti de la Aurel.

Mama s-a repezit la poartă şi când a dat cu ochii de mine era să se prăbuşească într-un hohot de plâns.

Am prins-o în braţe şi ea a continuat să plângă privindu-mă şi îmbrăţişându-mă.

…

De unde aveam să ştiu că numai peste două săptămâni, însoţit de doi gardieni voi face drumul înapoi?

Întâi domiciliu obligatoriu pe Bărăgan, apoi lagăr la 9 Culme, apoi securitatea de la Baia Mare, din nou condamnat la 25 de ani muncă silnică şi iarăşi la Aiud până în anul 1964.

SFÂRŞITUL PRIMEI PĂRŢI.

01 septembrie 1997.

POSTFAŢĂ

În sfârşit, o mărturie sigură a celei mai abominabile tragedii pe care a întâlnit-o istoria:

Spălarea creierelor prin tortură neîntreruptă.

Oculta comunistă a botezat această operaţiune cu termenul confuz de **reeducare**…

Victimele care au suportat supliciul au denumit-o **desumanizare**.

*

Torturarea duşmanilor e cunoscută de la începutul istoriei.

Depăşirea pragului ce poate fi numit tortură a fost realizat abia acum la închisoarea Piteşti.

Abia acum, comuniştii şi-au propus să modifice chiar şi ce este dumnezeiesc în creaţia divină:

Sufletul omului.

...

Au reuşit... Dar, numai parţial şi pentru puţină vreme.

*

Cu tot secretul desăvârşit pe care l-au ţesut în jurul acestei **operaţii,** ticăloşia a fost deconspirată.

Atât de secretă a fost această mişelie încât nici securitatea – în întregul einu a cunoscut-o.

Au cunoscut-o numai vârfurile securităţii şi ale comitetului central al partidului comunist care erau constituite din **STRĂINI DE NEAM BOLŞEVIZAŢI.** Crima le aparţine acestora în întregime. Participarea unor grade inferioare, constituite în majoritate din gardieni semianalfabeţi, nu poate fi luată în considerare.

Iniţial s-a crezut că această **experienţă** s-a făcut pentru prima dată la Piteşti.

Numai că din documentele cercetate după anul 1989 s-a constatat că nemernicia este **marfă de import.**

Nu la Piteşti s-au făcut primele experienţe!

Nu! Categoric nu!

Lecţia era cunoscută... Avea şi o denumire specială **anchetă prin metoda demascărilor.**

În cadrul direcţiei penitenciarelor – care era subordonată securităţiiexista un **compartiment** special al **informaţiilor printre deţinuţi>.**

De aici rezultă că metoda a mai fost eficient folosită şi în Uniunea Sovietică de unde a fost importată.

Acolo, în imensul imperiu al întunericului, toate s-au experimentat, realizat, apoi au dispărut într-o ceaţă densă, neaflându-se nimic în exterior.

*

Aurel Vişovan nu face niciun comentariu în mărturia sa. Ce zice el este o mărturie a unui bărbat care a rezistat

supliciilor (aşa cum s-a putut rezista la Piteşti) ...de la prăbuşire până la intervenţia divină.

Analizând patimile îndurate de Aurel Vişovan, am ajuns la concluzia că singura tărie pe care te poţi sprijini în vremuri de furtună este mila lui Dumnezeu.

Când intervine mila lui Dumnezeu, îţi dai seama că toate celelalte tării de sorginte omenească nu valorează mai mult decât sprijinirea pe o umbră.

*

Procedura **demascărilor** (a spălării creierelor) a început la închisoarea Piteşti – aproximativpe data de 15 – 20 mai 1949.

Un agent al securităţii perfect instruit şi satanizat (pe nume Ţurcanu) şi-a recrutat câteva **căzături** din rândurile deţinuţilor (încă pe când era în închisoarea Suceava) şi cu aceştia a început operaţiunea de torturare a deţinuţilor.

A fost supravegheat, atât de aproape, cât şi de la distanţă, de ocultă spre a nu da greş.

...

Prin tortură neîntreruptă sufletele s-au prăbuşit rând pe rând.

Reflexele condiţionate însuşite prin educaţie şi experienţe au fost şterse de pe suprafaţa şi din profunzimea celulelor nervoase, fiind înlocuite cu alte reflexe cu conţinut comunist.

S-a ajuns la performanţa îndobitocirii tinerilor, a transformării lor în simpli roboţi ce acţionează fără să gândească – **la comandă.**

Prin mijlocirea acestor roboţi creaţi artificial s-a trecut – în continuarela distrugerea celorlalţi studenţi sub formă de cascadă în trepte:

Reeducaţii (roboţii) îi torturează pe cei ce încă rezistau până ce şi aceştia se prăbuşeau aşa cum şi dânşii (torţionarii) s-au prăbuşit.

*

Nu comentez nimic asupra gradului de vinovăţie a celor din echipa iniţială care au acceptat de nevoie să devină unelte mârşave şi oarbe a ocultei comuniste.

Asemenea oameni au existat, există şi acum şi vor exista cât timp va vieţui speţa umană pe pământ.

Aceştia sunt mişeii. Polul opus al eroilor.

*

Părerea mea este că la data de 25 decembrie 1949, în camera 4 spital, au fost introduşi din timp aproximativ 60 de roboţi pentru a înfăptui acel atac fulgerător împotriva a circa 20 de tineri – toţi şefi de grupuri legionare sau elemente legionare de elită.

...

*

Rănile fizice şi psihice produse de acel **masacru** nemaiîntâlnit sunt atât de adânci încât nu suportă nicio privire retrospectivă din partea victimelor. Mai ales că torturile nu s-au limitat la un simplu atac. Ele au durat doi ani de zile cu perspectivă nelimitată...

Orice amintire despre acea **cumplitate** cutremură în adâncuri pe fostele victime.

Când se vorbeşte despre Piteşti, întreg sistemul nervos al fostelor victime se tulbură şi se revoltă încât nu suportă nicio aducere aminte.

Aşa se explică de ce victimele Piteştiului păstrează – în majoritatea lortăcerea.

*

Au trebuit să treacă aproape 50 de ani de la acele evenimente ca Aurel Vişovan să poată rupe zăgazul cercului de întuneric ce îi încolăcise de multe ori mintea.

La început, prin anul 1990 – cu greuam reuşit să obţin câteva mărturii de la dânsul.

N-am disperat... Reluând mereu-mereu acelaşi subiect de la capăt, întunericul s-a fisurat, pătrunzând lumina...

La decizia luată de Aurel Vişovan de a-şi scrie memoriile au contribuit şi interesele foştilor săi camarazi studenţi.

Astfel a sosit şi bucuria zilei cele mult aşteptate când am primit o scrisoare de la Aurel că îşi va scrie memoriile cu ajutorul meu.

...

Încă nu s-a terminat anul şi lucrul a fost realizat.

01 decembrie 1997.

Gheorghe Andreica.